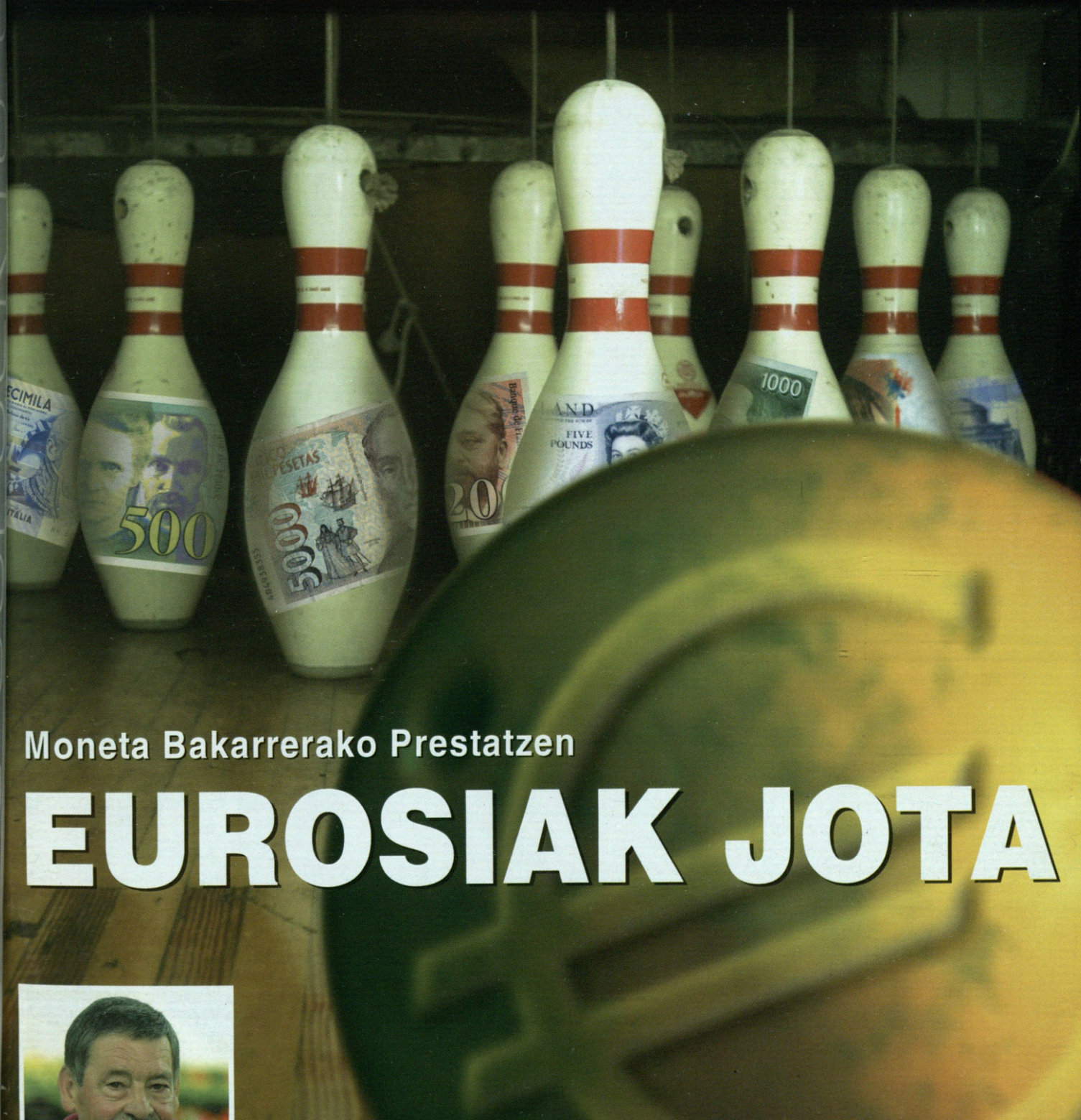

Sagarroi: Iñigo Muguruzaren proiektu hardcore berria

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

Moneta Bakarrerako Prestatzen

EUROSIAK JOTA

Jon Idigoras

“Ni ez naiz inoiz politiko izan. Nomada bat izan naiz”

baiona 559 257 609

bilbo 944 159 512

donostia 943 327 172

gasteiz 945 261 220

iruñea 948 220 213

cursocours
▶

euskara ikastaroak

www.aeknet.net

barnetegiak
trinkoak

Argazkia: Alberto Elozegi
Diseinua: antza S.A.L.

■ **Pezeta eta liberaren azken egunak** 12

■ **Gizakiaren gerizak hartu du basoa** 25

■ **Jon idigoras: "Ni ez naiz inoiz politiko izan. Nomada bat izan naiz"** 28

■ **Sagarroi: "Ez dugu bide ertzean lokartu nahi"** 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarrizketa: Xabi Larralde..	
Mikel Asurmendi	9

EKONOMIA

Pezeta eta liberaren azken egunak.	
D. Udaltz / M. Asurmendi / E. Pombo	12

EUSKARA

Keinu arteko hitzak.	
Lore Agirrezabal	20

GIZARTEA

Europako hiririk ederrena, ia.	
Erlantz Urtasun	22
Gizakiaren gerizak hartu du basoa.	
Maidar Zapiain	25
Elkarrizketa: Jon Idigoras.	
Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	28

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Nikotinarik gabeko gidoiak.	
Iñigo Bidetxea	37
Elkarrizketa: Sagarroi.	
Xabier Sagardia	40
Elkarrizketa: Mark Ugalde.	
Joxemi Saizar	43
Orain dela 30 urte.	
Pilar Iparragirre	44

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denborapasak	55

IRITZIAK

Politika: Baleren Bakaikoa	8
Kultura: Juan Ramon Madariaga	36
Azkena: Andoni Egaña	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa gizarte-ekintza
obra social

AMAAAAAA
ZER ZIREN
BEHIAK ZEHAZ.
MEHAZ ?

yes

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.
Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
 Baleren Bakaikoa.
Erredakzioa: Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi, Xabier Letona.
Maketazioa: Berdaitz Goia.
Administrazioa: Marijo Aierza.
Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne Urruzmendi.
Hedapena: Ixabel Bereziartua.
Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña Soraluze, Bego Zuza.
Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00. Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3. eskuina. 31001 Iruñea. Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:
 Erredakzioa: kazeta@argia.com
 Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

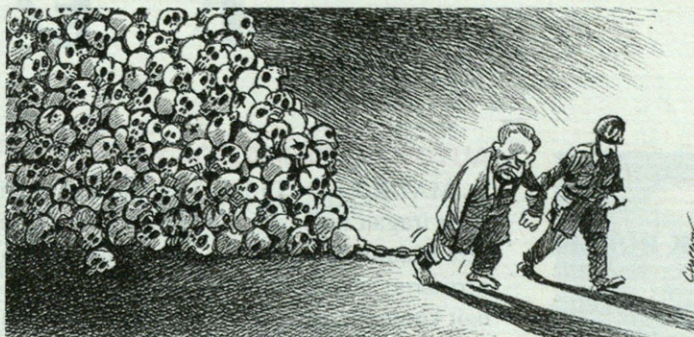
Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria .16.400 pta./98,57 euro
 Ipar Euskal Herria . . .780 lib./118,92 euro
 Espainia16.400 pta./98,57 euro
 Beste atzerriak21.100 pta./126,81 euro
 Airez33.000 pta./198,33 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Chappatte, Suitzako "Le Temps" egunkarian

■ Badeaux, Kanadako "Journal LeDroit" egunkarian

Hiruko Txikian

IPURDIA AGERIAN

Nabarmenki. Bartzelonara ere iritsi dira, inoiz alde eginak baziren. Manifa baketsuen aldekoek beren haragitan jasan dute txakurren moztarria. Opor jantziz. Manifestarien lider gogorrenak, anti-globalizazioaren borrokalari beroenak poliziak izaki, ezker eskuin txikizioak egiten eta ostiak banatzen jardun zutenak Estatuaren zerbitzura daudenak genituen. Irudiak lekuko. Hauei zor, orain frogatu da lehendik bagenekiena. Gure artean dabilzala moztarrotuta guretarak bailiran. Eta probokatzen ari zaizkigula eurek egindakotik jan dezagun menua biziki garesti ordaina-

raziz. Irungo alardarako ere bazuten horrelako asmorik, eta hasiak genituen beren saiakera burutzen baina garaiz ikusi zieten bezalaxa ez zuten jarraitu. Eta beharrik ere ez, Gasteiz aski izan baitzen emakumeak lehengo mendeko bere ohiko lekuan uzteko, kantinera ponpoxetan alegia. Eta Estatu-tuko zerbitzariak ez zuten moztarria beharrik izan, uniforme ofizialez desfilatu batzuk, besteak, ofizialak, zaintzen zituzten bitartean. Hemen ere irudiak lekuko. Eskandalurik gabeko gisako manifa, bakea gerturatzen ari zaigunaren seinale. Viva la Pepa ●

♦ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

BABCOCK BORSIG

Joan den astean Bruselak Babcock Borsig enpresa alemanari Babcock Wilcox erosteko baimena eman zion. Hori Ezkerraldeko ekipo-ondasuneko enpresaren pribatizaziorako lehen pausoa zen. Bigarrena, Espainiako Ministro Kontseiluaren aldetik pribatizazio hori lortzeko beharrezkoa den baimena, agian joan den ostiralean eman zen. Hala, BWren eta bertako langileen etorkizun ezezaguna argituko litzateke. Orain ordea, hirugarren pausoa dator, oso garrantzitsua: 500dik gora langileen erretiro baldintzak eta BWk dituen eta BB enpresan integratuko diren 650 langileen lan baldintzak negoziatzea. CCOO, UGT eta ELA sindikatuek duten erantzukizun handia gogoratu behar da. Madrilen zenbait biler egin dituzte jada eta 1.100dik gora langileen etorkizuna baldintzatuko duten proposamenak eztabaidatu eta jarri dituzte mahai gainean. Iristen ari diren berriak ez dira batere onak: enpresa berriak lanaldia handitzea eta 600.000 pezeta bitarteko soldatak murriztea nahiko luke. Sindikatuek ez lukete aurrerapausorik eman behar langileen batzarren onarpenik gabe. Eta askotan ez da batzarra kontuan hartzen ●

◆ DANIEL UDALAITZ

AUTODETERMINAZIOA EZBAIAN

MADRILGO "El País" egunkariak piztu zuen iragan igandean autodeterminazioaren eztabaida, EAJ eta EAren gobernuak EAEko herritarrei autodeterminazioaren inguruko zenbait kontsulta egingo ziela zabaldu ondoren. EAK hala izatea nahiko lukeela iragarri du eta EAJk oraindik goiz dela halakorik egiteko, eta albistearekin lehendakariaren hautaketaren unea desitxuratu nahi izan dela. PPK eta PSE-EEk astakeriatzat jo dituzte iragarritakoak, eta EHk autonomia eta autodeterminazioa bateraezinak direla dio eta gobernu akordioan ez dutela bigarrenaren aldeko apustu garbirik ikusten. Antza, eta aspaldian ez bezala, legealdi honetan behin baino gehiagotan eta modu sakonean mahaigaineratuko den eztabaida izango da autodeterminazioarena. Autodeterminazioa beren programetan zuten alderdiek botoen %60tik gora lortu zuten maiatzaren 13ko hauteskundeetan.

EA-KO BI KONTSEILARI BERRIAK

EUSKO Alkartasunatik Ester Larrañagak eta Joseba Azkarragak ordezkatu dituzte Iñaxio Oliveri eta Patxi Ormazabal aste honetan Ibarretxe Lehendakariak osatuko duen gobernu berrian. EAKo hirugarren kontseilaria Xabin Intxaurraga izango da. Aurreko gobernuak banaketa errepikatuko da legealdi honetan, zazpi kontseilari EAJkoak eta hiru EAKoak. Ormazabal eta Oliveri EAKo sektore kritikoak dira.

LAB: 30.000 AFILIATU

AURTENGO lehen sei hilekoan lortutako afiliatuekin (2.580) LABek 30.000ko muga gainditu du, sindikatuak emandako datuen arabera. Horrela bada, 2001eko uztailaren 1ean 11.193 afiliatu zituen Bizkaian, 10.587 Gipuzkoan, 4.579 Nafarroan, 3.406 Araban eta Iparraldean (iaz sortu zen) 140. Kide berrien %21 gazteak dira eta %10 emakumeak. LABen haz-

kundea handia izan da 90eko hamarkadan, hala ere, oraindik urruti da sindikatu abertzale nagusitik, 1998ko datuetan ELAk 88.000 afiliatu inguru zituen eta.

GERRA ZIBILEKO ONDAREA

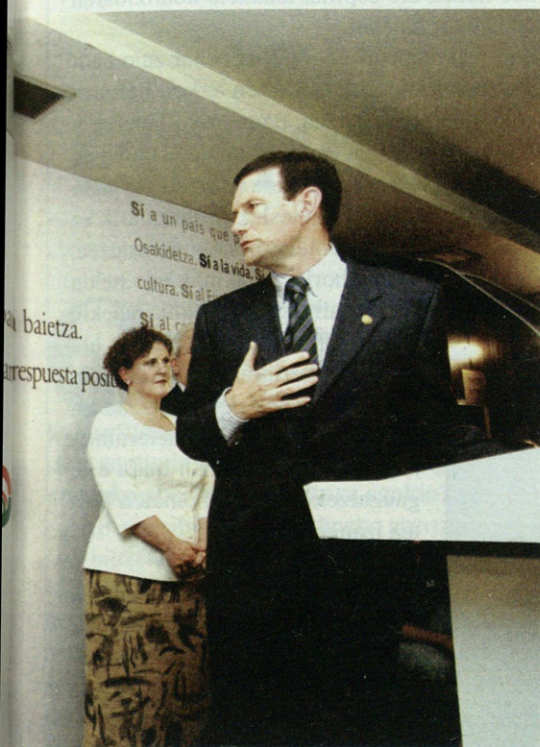
1996AN EAJk eta PPK egin zuten gobernu

■ LABeko Maiatzaren 1eko manifestazioa.

B A H E A

• Aingeru Mayor Martinez, informatikaria: "Bushek Aznarri bere zelatatze sistema erabiliaz 'ETAren komunikazioak atzematen' lagunduko diola agindu dio. Hau da, bere ahenak euskal herritarren fokaturik dituztela eta euskal herritarren komunikazioetan arreta berezia jarriko dutela. Euskal herritar guztion komunikazioetan. (...) Inor ez dago Eche-lon sarearen begietatik kanpo. Hau bai da Orwellek idatzi zuen Anaia Handiaren profezia, eta ez telebistako zabor-saio hori".

IBARRETXE LEHENDAKARI BIGARRENGOZ

EAJ eta EA gobernu koalizioaren sostenguarekin atera da hautatua Juan Jose Ibarretxe EAEko lehendakari. Aurreko legealdian 41 parlamentarioen sostenguarekin (EHren sostenguagatik) eta oraingoan 33rekin, Ezker Batuarekin akordio saioak porrot egin ondoren. ETAren su-etena eta Lizarra-Garaziko Akordioaren legealdia geratu da atzean; bakea eta erabaki esparruarena izango dira Ibarretxeren Gobernuaren erronka nagusiak. 600.000 herritarren ezusteko sostengua duen gobernuaren izan arren, gutxiengoa da Gasteizko Legebiltzarrean eta horrek arazo ugari ekarriko dio zenbait lege egitean, adibidez aurrekontuena.

itunean gerra zibilaren ondorioz frankismoak hartutako ondarea itzultzeko legea egin zuten. Harrezkero, eskatutako kalte ordainen %90 atzera bota ditu Espainiako Ogasunak, froga nahikoen eza argudiatuz. PSOEek, adibidez, 15.000 milioi pezeta jaso beharko lituzke eta bakarrik 107 milioi pezeta hartu ditu. EAJk ere milaka milioio eskaera du baina oraindik ez du pezetarik jaso. Bi alderdiek helegiteak jarri dituzte Espainiako epaitegietan.

ERTZAINEN UNITATE BEREZIA

UDAN izaten diren kale istiluak aurreikus- teko Ertzaintzak unitate berezi bat sortuko du, orain arte daudenetatik aparte. Istiluen ugaritze- ari erantzuteko ertzain kopuru arazoak izaten ditu Ertzaintzak eta hutsune horri erantzuna

ematea da ekimenaren xedea. Beren oporrei uko egingo lieketen ertzainez osatua legoke 12 furgonetako unitatea eta taldea hala osatzeko arazorik izanez gero, komisaldegietako ertzai- nei ere partehartzera behartuko litzaieke.

■ Udako kale istiluetarako unitate berezia sortuko du ertzaintzak.

- Nicolas Redondo Terreros, PSE-EEko idazkari nagusia: "Akats larria da autodetermina- zioa eta bakearen helburua nahastea eta ETArri zelanbaiteko jantzia ematen ari gara".
- Jaime Mayor Oreja, PPko buruzagia: "Eusko Jaurlaritzak autodeterminazioa helburu nagusitzat hartzea astakeria bikoitza da, honek milioika espainiarren beldurra eta kezka handitu eta areagotzen du".
- Javier Madrazo, Ezker Batuko koordinatzailea: "Harrigarria da 40.000 milioi pezetaga- tik EAJ eta EAekin gobernu akordiorik egon ez izana".

■ Patxi Zabaleta.

IZPIAK

Patxi Zabaleta eta Pablo Muñoz Aralar talde politiko- ko kideek 1999ko hauteskun- deetan EHren izenean lortu zituzten karguak utzi egin dituzte. Zabaleta Iruñeko alkategai gisa aurkeztu zen eta zinegotzia izan da orain arte. Pablo Muñoz, ordea, foru parlamentaria. Aralarre- ko bi kargu esanguratsuenak ziren.

Udal Hitza hileroko bulet- in kaleratzeari ekin dio ezker abertzak kudeatutako Udalbiltzak. Oraingoan naziotasun aitormena, kirola eta diaspora ditu aipagai nagusienak, beste zenbait albiste txikiagorekin batera. Udalbiltzak jakinarazi due- nez, dagoeneko 1.000 per- tsonak eskatu dute EHNA, nagusiki Hernani, Etxarri Aranz, Usurbil, Zaldibia, Oiartzunen eta Zestoako herrietan.

■ Udal Hitza.

Maiatzak 13ko irakaspenak

Maiatzaren 13ko hauteskundeek alderdi politiko bakoitza bere lekuan utzi dute, gainera, parte hartze handiena egon den hauteskuntzetan, EAEko hautesleek erakutsi diete espainiarrei eta europarrei zein den euskaldunon kontzientzia politiko maila. Are gehiago, eraso mediatiko guztiak egon arren, herri baten arazo politikoa konpontzeke baldin badago, ez da erraza izango herri hori makurraraztea; hau honela ikusi behar lukete espainiar agintariek, eta ez ukatu begibistan duten "euskal arazoa", ETaren jarduerak mozorrotzen baldin badu ere. Izan ere, jakin behar lukete, Francok bere garaian, euskaldunak menperatzeko alemaniar, italiar eta iparafrikarren laguntza erabili zuela, gero egoera honetara helduko.

Abertzale ikuspegitik oso garrantzi handikoak izan dira Ezkerraldeko emaitzak. Barakaldotik hasi eta Ezkerraldeko herri erraldoi haietan EAJ-EA atera da garaile, frogatuz, nire ustetan, etorkin asko eta asko, eta hauen ondorengoak euskal nazionalistengandik hurbilago sentitzen direla espainiar nazionalista atzerakorrenengandik baino. Beraz, PSOE-EErentzat mezu garbia izan dela uler daiteke, euskalzale-tasunatik urruntzen den heinean, aspaldi etorritako etorkinen botoa jasotzeko aukera duela, baina ez hainbeste belaunaldi berriena; PPrekin bat eginik joatea ez dute oso gogoko herri haietako botoemaileek. Noiz hartuko du PSOE-EEk Maragallen bidea?

GAZTE ezkertiar ginenean erabat arduratuta geunden Ezkerraldeko etorkinez. Etorkinak euskaldunon proiektu nazionalera erakartzeko politika ezkertiarren bidez izan behar zuela sinetsita geunden eta horretarako "misiolari" moduan gazte ugari joaten zen beharrera Ezkerraldeko lantegi erraldoi haietara. Eta nondik EAJ-EAren proiektua Ezker Abertzale-arena baino erakargarriago bihurtu den. Izan ere, ohartu behar dugu EAJ-EAren politika ez dela ohiko alderdi eskuindarra, bestela alderatu Espainiako estatuko gizarte ongizaterako politikak eta EAEkoak; Europa garatuko alderdi sozialdemokrata asko ere atzean utzi dituela ere begibistikoa da politika mota hauetan. Eta etorkinek beraien jatorriko herrialdeetako egoera ikusi eta EAEkoare-

kin alderatzea nahikoa dute ohartzeko hemengo egoera zein den. Beraz, klabe hauek ere esplikatu lezakete koalizioaren garaipena lurralde gogor haietan.

Halaber, Ezker Abertzaleari gogorarazi behar zaio hauteskunde programa ez dela alderdi baten azken helburu maximalistak etengabe errepikatzea, eguneroko lanarekin arazo errealei erantzuna ematea baizik, honela eskuratzen baita behar den sinesgarritasun politikoa. Berriki Arnaldo Otegi azpimarratu du 600 mila hauteslek programarik ez duen koalizio bati botoa eman diotela; honela pentsatzea, egia ez izateaz gain, botoemale horiei ezjakinak edo heldu gabeak direla esatea bezala da. Ibarretxek programa batekin

irabazi ditu hauteskundeak eta gobernu berriaren erronka, orain arteko lorpenak defendatzeaz eta sakon-tzeaz gain, autodeterminazio eskubidea, EAEn bada ere, gauzatzeko urratsak ematen hasia izango da.

HAUTESKUNDE kanpaina batera ezin da joan alderdi bat egoera okerragora eramango gaituen mezuekin eta hau izan da ETaren elkarrizketa ospetsu hartatik jendeak atera zuen ondorioa, eta Ezker Abertzalea ez da saiatu mezu hori gezurtatzen. Europan bizi gara, gehiengo nahiko ongi eta inork ezer gutxi oparituta gainera, eta geure lanaren bidez erdietsitako guztia arriskuan ikusitakoan, jende kopuru handi batek Ezker Abertzaleari bizkarra ematea ulergarria da. Izan ere, populazioaren gehiengoak, eskutuan duenaz gain, gehiago eskuratu nahi baitu.

Bestalde, egia da, izan ere, boto euskaltzale eta nazionalista espainiarren arteko aldea murritzten ari dela. Hala ere,

txuri eta beltzaren artean hautua egin behar denean, hone-lako emaitzak irten daitezke; baina egia da ere, txuri eta beltzaren artean kolore gama zabal bat dagoela eta nazionalista espainiarrak jasaten ari diren egoera gogor eta injustu honetan, botoemaile askok eta askok, elkartasuneko hatsa eman nahi izan die; egoera hau gaintzen den bezain azkar, ziur nago, boto horren norabidea aldatuko dela; eta aipatu alde hori, EAEn bederen, susma daiteke, berriro handituko dela, espainiar nazionalistentzat hone-lako hauteskunde aurreko egoera errepikatzea oso zail izango baita ●

Baleren Bakaikoa
EHUko irakaslea

"Berriki Arnaldo Otegi azpimarratu du 600 mila hauteslek programarik ez duen koalizio bati botoa eman diotela; honela pentsatzea, egia ez izateaz gain, botoemale horiei ezjakinak edo heldu gabeak direla esatea bezala da"

Abertzaleen Batasunako (AB) eta Batasunako mahai nazionalako kidea da Xabi Larralde. ABko eleduna, Udalbiltzako batzorde eragileko kidea eta zinegotzia Baionan. ABko kidetza bikoitza eskatzen du, eta oroz gainetik, bere burua ABko kideztat jotzen duela erran digu.

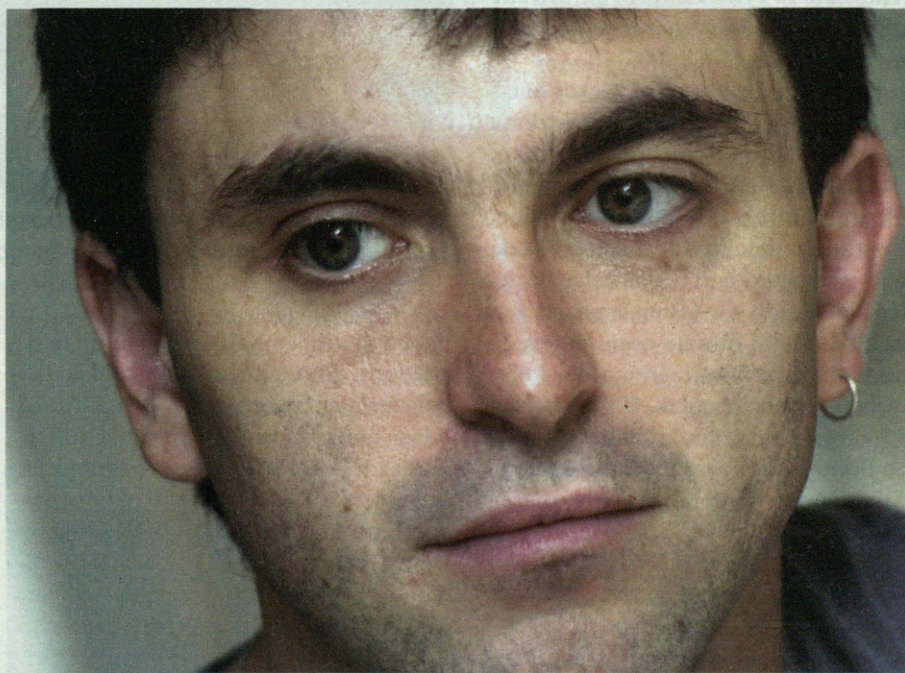
“BATASUNA AB-KO EGUNGO ESTATUTUEN KOHERENTZIAN DAGO”

Garapen Eskema desmartxarekin 1992an ireki zen fasearen lehen zikloa bukatzen ari da. Artean, AB abertzaleen egitura politikoa izan da eta Batasuna sortu da berriki. AB ez al da Iparraldeko abertzaleen egitura egokia?

AB sentsibiltate ezberdineko abertzaleak biltzeko gune bat izan da bere hastapenetik. Gune honek oso erabaki inportante bat hartu zuen 1997an: bere jardura hauteskundeen testuingurutik kanpo ere kokatzea. Erabaki hori mugimendu politiko sendoa izateko bidean hartu zen. Harrezkero hainbat barne eztabaida izan da. Euskal departamenduaren gaiak, instituzioetako lanaz eta bortizkeriaren gaiak jarrera aski komunak erdietsi ditugun arren, eraikuntza nazionalari dagokionez ez dugu erabateko bateratasunik lortu. Gai gainezina izan da. Alta, hainbat gaietan gune komun baikorrak erdietsi ditugu eta horiek nagusitzen dira ABren proiektuan. Testuinguru politiko berezi batean gaude eta Batasunakoek ezin dugu testuinguru horren abstrakzioari egin.

■ **Hegoaldeko egoeraz ezin dela abstrakzioari erran nahi duzu. Batasuna sortu da, baina ez bide ditu ABren prozedurak eta erritmoak errespetatu.**

Batasuna prozesuak hastapenetik garrantzitasun osoz jokatu du. Iparraldeko Batasun ildoak prozesuaren berri eman zion ABri eta sartzeko ere proposatu. ABk egutegi arazoak eta hauteskundeak tarteko, ezezko eman zion proposamenari. Baina ABk ez zuen arazorik ikusi ABko kideek Batasuna prozesuan parte har zezaten. Kanpotik so eginda, AB ezker abertzalean kokatu izan da orain arte, baina ABk ez du inoiz bere izaera politikoa ezker abertzalean formalki kokatu. Batasunan ari garen ABko jende-

ALBERTO ELOSEGI

■ “ABn ez dugu eraikuntza nazionalaren gaiari dagokionez bateratasunik lortu, baina hainbat gaietan gune komunak erdietsi ditugu”.

ak bere burua formalki ezker abertzalearen egitura batean ikusten ez dugunez, prozesuan parte hartu dugu eta Batasunako kideak gara. ABk orain arte izan duen definizio ezak ez du Batasunean sartzeko pauso hau erraztu beharbada. Maleruski, ABren barne dinamikak eta Batasuna prozesua bereiziak joan dira erritmo eta moldetan. Hori egia da.

■ **ABko hainbat sektorek ABren historiaren bilakabide logikoa hautsi duzuela mantentzen du.**

Gure logika AB mugimendu sendo bilakatzea da eta bere ikuspegi estrategikoak zehaztea. Iparraldean ez dugu ezker abertzalearen bateratze estrategikorik lortu; bateratze taktikoa bai baina bateratze estrategikorik ez. ABn ez gaude ezkerrean ez eskuinean, eta oraindik ez dugu eraikuntza nazionalarekiko jarrera argitu.

■ **Batasuna da Iparraldeko ezkerreko abertzaletasuna aitzina joan dadin egitura egokiena orduan?**

Batasuna -Iparraldean ere- eraikuntza nazionalarekin koherentzia ari den militante multzo bat da. Batasuna eraikuntza nazionala aitzina eramateko ezinbesteko antolakunde nazionala da. ABn egitura hori gauzatzeko adostasunik ez dugula erdiesten ikusirik, ABko Batasuna ildoak Batasunarekin bat egin du. ABk Iparraldean ekarri dituen aitzinamenduak kontuan harturik AB bere horretan gelditzea proposatzen dugu, Batasuna ABko egungo estatutuekin koherentzia baitaigo.

■ **ABko militantzia osoa elkarrekin aritzeko aukera ikusten duzu?**

Badago denak batera aitzina segitzeko aukera, baina elkarrekin aritzeak bi bal-

dintza eskatzen ditu: elkarren arteko lan eremua atxikitzea eta ikuspegi estrategikoak gure artean finkatzea. ABn ildo bakoitzak bere ikuspegi estrategikoa garatzeko eskubidea duela onartu behar da, beste ildoen garatzearen aurka joan gabe beti ere. Batasunak AB mantentzea eta elkarrekin lanean segitzea proposatzen du. Alta, ABk ez badu antolakunde nazional - Batasuna- batean sartzea egokia ikusten, onartu behar ditu gure nahia eta eskubidea. Kontua da inor ez baztertzea.

■ **Kidetza bikoitza eskatzen duzue. Alta, zuk 1997ko ekainaren biltzar nagusian arau horren aurka bozkatu omen zenuen.**

Hori Enbatak idatzi du. Gezur hutsa da hori. Nik arau horren alde bozkatu nuen, hor dago biltzar-agiria lekuko. ABn dauden Batasuneko kide ia gehienek arau horren alde bozkatu genuen. Aitzitik, 46 delako ildo azken biltzar nagusian erabaki hori bertan behera uztearen alde agertu da. ABren araua eta izaera aldatu nahi dituzte orain, haiek ez daude kidetza bikoitzaren alde; Jakes Abeberri tarteko. Aitzitik, 1997an bozkatu zen mozio hura, iazko irailean burutu zen bortizkeriari buruzko eztabaidarako baliatu zuten 46 delakoek. Mozioaren arabera, AB ez dela ezker abertzalearen egitura bat argudiatu zuten. Koherentzia denek begiratu behar dugu.

■ **ABko 300 kidek Batasunan ez sartzeko eskatu dizuete, baina ez diezue kasurik egin.**

300 kidek sinatu agiria ongi ulertu badut, haiek ere Batasunaren filosofiarekin bat egiten dute. Ez omen dira prest pausoak hain azkar emateko zatiketaren beldur direlako. Guk Euskal Herri mailako ezker abertzalearen egitura politiko baten sorrera ezinbestekotzat jotzen dugu. Europa eta globalizazioaren karietara hainbat aldaketa eman denez, egoera berria dela-eta, denok bat egiten dugu ideia honekin. Euskal Herri osoak erantzukizun bateratu bat hartu behar duela diogu, eta horren kariz sortu da Batasuna. ■ **Belaunaldi berri batek aparatua hartu omen duzue eta horren beldur da gehiengoa.**

Batasunan proposamen bat egiten dugu beldur hori gainditzeko. Historikoki joera ezberdinak izan dira beti -ez dakit belaunaldi kontua eta jarrera den ere- eta

■ **"ABk ez badu antolakunde nazional batean sartzea egokia ikusten, onartu behar ditu gure nahia eta eskubidea. Kontua da inor ez baztertzea".**

hauen aitzinean beldurra izan da beti. Beldurra ulertzen dut. Baina aldaketak belaunaldien arabera ematen dira. Arazo honen oinarrian hainbat elementu historiko dago. Ezker abertzalearen ibilbidean lurralde zatiketari buruzko eztabaidak ondorio latzak izan ditu Iparraldean ere. Besteak beste, ETA eta IKren arteko konfrontazioa. Ulgargarria da beldurra agertzea nazio mailako erakundetze baten aitzinean, beldur horiek oinarri histori-

■ **"Estrukturalki ez dira Batasunan nahi genituen helburu guztiak bete izan, baina ezinbestekoa zen eztabaida gauzatu da"**

koa dute. Baina ezin dugu historiaren abstrakzioa egin. Iraganean egin akatsez ikasi behar dugu eta erantzukizuna hartu geroari buruz. Hau da, nora eta nola goaz zuzendu eta zehaztu behar dugu.

■ **Lizarra-Garaziko Akordioa zuzentzeko moldea eta bidea omen zen. HBren ondorengoa Batasuna da. Bien bitarteko EHn, EAE-ANV, Zutik, Batzarre eta Aralar ziren.**

Hegoaldean Batasuna nola gauzatu den ez dut ongi ezagutzen. Zatiketak moldeari dagokionez soilik baldin badira, gaizki ari gara. Ikustear dago ea oinarrian desadostasun politikoak daudenentz, eta moldetan zein mailakoak diren diferentziak.

Lizarra-Garazik sekula baino funts handiagoa dauka egun, prezeski gatazka armatuak bere horretan jarraitzen duela. Akordioak dioen bezala, elkarriketa burutzeko ez dira aitzinbaldintzak pausatu behar. Abertzale batzuk borroka armatua mantentzen den bitartean aitzinapausoak emateko prest ez baldin badaude eta bestetarik engaimendua formala hartzen ez den bitartean borroka armatuak segitzea normal ikustea egoera tamalgarria da, baina ulgarria.

■ **Moldeaz ari gara. Borroka armatua da auzitan dagoena. Ezker abertzalearen historian ez da orain bezala inoiz auzitan jarri.**

Ezker abertzalean desadostasunak daude borroka armatuari buruz, ados. Baina, Batasuna prozesuan hasieran izan diren guztiak ezker abertzalekoak dira. Ezker abertzalean oraindik ere nahikaria badago horiek denak beren barnean antolatzea, eta aniztasunean oinarrituriko ezker abertzalea izan dadin.

■ **Batasunan ez dauden ezker abertzalearen beste sektoreek, ETArek meniairen ondoko testuinguru politikoan Batasunaren egitasmoa gauzatzea ezinezkoa dela diote.**

Orduan, ez zen Batasuna prozesua egin behar une honetan? Goitatu edo itxaron behar zen beste une politiko bat?

Beharbada. Nik eztabaida prozesua gauzatzea ezinbestekoa ikusi dut. Sektore bakoitzaren ikusmoldeak ikusteko prezeski. Batasunak ez du lortu aniztasun hori bere baitan finkatzea, ados, baina Batasuna ezinbestekoa izan da ezker abertzaleko sektore gehien arteko sakoneko eztabaida gauzatzeko. Eztabaida eman da eta bakoitzaren planteamenduak zeintzu diren argitu dira. Estrukturalki ez dira nahi genituen helburu guztiak bete izan, baina ezinbestekoa zen eztabaida gauzatu da. Okerragoa izango zen eztabaida eta prozesu hau egin gabe gelditzea.

■ **Batasuna prest al dago ABko erabakien menpe egoteko?**

ABren eztabaidan parte hartuko dugun Batasunako kideek ABren erabakiak errespetatuko ditugu. ABren geroari buruzko proposamenak eztabaidatuko dira eta jarrera bat trenkatu beharko da.

■ **Batasunak ez du ABren zatiketa ekarriko, orduan?**

Ez. ABren egitura politikoak du lehentasuna eta ondoren ildo politikoa gauzatzeko antolakundeak. Zein da inportanteena? Batasuna-rentzat ere, ABren ibilbideari esker lortu dugun batasuna zaintzea. Eztabaidaren oinarrian bi galdera dira: bat, ikuspegi nazionalaren eraikuntza ekarriko duen ildoak garatzea ezinbestekoa da, bai ala ez? Bi: elkarrekin aritzeko metatu dugun gaitasun hori zaintzen dugu, bai ala ez? Guk bigarren honen alde lan egingen dugu. Abertzaleek edozein sentsibilitatekoak izanik ere, elkarrekin aritu beharko dugu. ABk antolakunde bezala gehiago zehazten badu bere izaera eta alderdi politikoa bilakatzeko bada (ezkerreko ikuspegi ideologiko zehatz batekin), ezker abertzalearen egitura izan den aldetik, aterabide bat emanen diogu egungo auziari. Edozein dela emaitza ere, bi antolakunde hauen arteko elkarlana eramanen dugu, hori delako gehien nahia. Fase iragankor berri batera iritsiko da, eta Batasuna hor izan den, ezker abertzalearen bilakabidearen zentzuan baitago.

■ **Batasuna ezker abertzalearen abangoardia da Hegoalde nahiz Iparralde-rako. Iparraldean ABren proiektuarekin talka egin du ordea. Ez al duzu anakronismo akats bat ikusten? Esate baterako, Batasunaren estrategiaren**

BIZIGARRI BERRIA AUZITAN

Iaz elkarrizketatu genuelarik, Iparraldeko politikaren bizigarria izendatu genuen baxenafar hau.

Lizarra-Garaziko Akordioaren garaian Arnaldo Otegia hartu zuen Gerry Adamsen ospea, Iparraldean berak hartuko ote zuen itxaron genuela erran diogu txantxetan. Irribarre herabeti batekin erantzun digu. Politikarako dohain eskasik ez du, ezta bere xedeak denboran egokitzeke lan eskasik ere.

ildoan antolatu al daiteke Udalbiltza?

Batasunak duen irudiarekin gaitasunik izan den ote dugu eraginkorki lan egiteko Iparraldean? Batasunak defendatzen duen ildoak egokia ote da ere Iparraldean lan egiteko? Nik baietz uste dut. Batasunaren nahia euskaldunon eskubideak Euska Herri osoan errespetatzea eta onar-

tzea da. Iparraldean ez gara EAEn bezala, EAEn eskubideen onarpen maila bat dago eta hemen beste bat. Euskararena, kasu. Euskaldunon eskubide zibil osoak onartuak izatea Iparraldean ez da anakronikoa. Hizkuntza eskubide horiek ez badiara errespetatzen eta garatzen orain, hogeit urte barne ez dugu behar den iritzirik izan euskararen geroa ziurtatzeko.

■ **Iritzirik kritikoa ez ote du Batasuna mesfidantzaz ikusten esaten delako honek ETArekiko menpekotasuna duela, eta herri-tarren gehiengoak honen borroka moldeak errefuxatzeko duelako?**

Hori erraiten du jendeak, bai. Baina Batasunaren ere badaude borroka armatuaren kontrakoak.

ABko azken biltzarrean Batasunako zentzibait kidek zentzu horretan hitz egin zuen. Badakigu, sekulako lana egin beharko dugu Iparraldean, sekulako erasoak jasan beharko ditugu eta gu kriminalizatzen saiatuko dira. Nik ere ETArekin su-etena nahi dut eta Batasunarekin egon nahi dut.

◆ **MIKEL ASURMENDI**

ITZULPEN ZERBITZUA

eskuira

SERVICIO DE TRADUCCIÓN

EUSKARA - GAZTELANIA
GAZTELANIA - EUSKARA

Bezeroen beharretara egokiltuz,
Ingelesa, Frantsesa, Alemaniera, Italiara,
Katalana, Portugesa, Galegoa...

1985EAN SORTUA

JOSÉ ARANA, 15 BEHEGAINA • 20001 DONOSTIA
TEL.: 943 29 18 30 • FAXA: 943 27 58 69
eskuira@eskuira.com • www.eskuira.com

PEZETA ETA LIBERA

Europako moneta berria, euroa, iristear dago Europako zati handi batean. Euskal Herrira ere bai, eta pezeta nahiz libera desagerraraziko ditu.

Bankuek eta banaketarako entitateek tonaka euro jasoko dituzte, eta herrialde bakoitzeko orain arteko monetarekin batera erabiliko dira 2002ko urtarrilaren 1etik otsailaren 28ra bitartean. Data horretatik aurrera euroa soilik erabiliko da eta orain arteko moneta guztiak baztertu egingo dira. Urte horren ekainaren 30a bitarte banketxeetan trukatu ahal izango dira, ordezkio euroak jasoz. Enpresa eta saltokiak euroak ekarriko dituen aldaketekiko prestatuak dauden jakiteko, Adur, Eroski eta Kutxako ordezkariekin izan gara berbetan. Halaber, Eusko Jaurlaritzak abiatutako Euro Kalea ekimena izan dugu hizpide.

Testuak: Daniel Udalaiz
Elisabeth Pombo
Mikel Asurmendi

■ Euroak pezeta eta libera behin betiko desagerraraziko ditu.

Urrun zirudien Europako moneta bakarra, euroa, gauzatzea, baina, dagoeneko, gain-gainean dugu. Datorren urteko martxoan pezeta eta libera desagertu egingo dira, eta gure merkataritza eragiketa guztiak eurotan egin beharko ditugu. Atzean gelditu dira prestaketarako urte haiek guztiak, Europako Banku Zentrala eratzea, trukerako tasak finkatzea eta abar.

Enpresak eta erabiltzaileak prestatzen eta ohitzen joateko egin behar izan ziren deialdi eta gomendiotarako urteak igaro dira, eta orain erabiltzen hasteko ordua iritsi da, gure txanpon-zorro eta karteretan erabili beharko dugun euroa ate joka hasia da. Horretarako ondo prestatu direnak aurreratuta ibiliko dira, baina utzikieriaz edo ezinagatik gerorako eta gerorako utzi dutenak zailtasun gehiago izango

EN AZKEN EGUNAK

dituzte.

Zein urrats geratzen zaizkigu egiteko euroa erabiltzen hasi aurretik? Galdera horri erantzuteko prestatu dugu honako erreportajea.

BANKETXEEK TONAKA EURO JASOKO DITUZTE IRAILEAN.

Sei euro 1.000 pezeta edo 40 libera direla erakusten ari zaizkigun bitartean, finantza erakundeak aldaketarako bidea prestatzen ari dira. Horretan ari dira, batetik, euroaren ingurune banku zentralak eta, bestetik, banku komertzialak. Izan ere, azken horiek, monetaren batasuna iristen den egunean, hainbat arazo larri izan dezakete logistikaren eta segurtasunaren aldetik.

Une honetan, duela urte batzuk hasita, euroguneko 11 zentrotan ari dira euroak egiten. Euroguneko herrialde bakoitzak horrelako zentro bat du, bat ere ez duen Luxenburgok eta bi dituen Alemaniak izan ezik. Guztira euroaren 14.500 milioi billete egingo dituzte: 10.000 nazio bakoitzeko monetak trukatzeko; eta 4.500 stock logistiko gisa edukitzeko. Billete horietatik 1.924 milioi billete egin beharko dira Espainian, eta, gainera, 7.800 milioi txanpon, hau da, eurogune guztiko %12. Billete eta txanpon

horiek guztiak egiteak ez dirudi arazo handirik sortzen duenik, baina biltzeak eta garraiatzeak, nonbait, benetako arazo larriak eragiten ditu, hartzen duten bolumenagatik eta pisuagatik -37.600 tona-.

Espainiako Estatuan diru hori guztia Logista-ko biltegietan eduki da pilatuta, eta han sartu dira izendatutako zorrotan. Aurtengo maiatza edo ekaina arte egon dira, segurtasun eta garraio enpresak lehen banaketa egiten hasi arte. Enpresa horiek dira hornidurarako gutxieneko unitateak (HGU) egiteko ardura dutenak. Unitate hori finantza erakundeek erabaki dute, Espainiako Estatuko 40.000 bulego

ingurutan egin beharreko euroen banaketarako lehen urratsa errazteko asmoz. HGU bakoitzak 36.750 txanpon ditu, eta 9.512 euroen balioa eta 177 kiloko pisua du.

Aurtengo irailean bertan hasita, garraiorako enpresek finantza erakundetara eramango dituzte eskatutako HGUak eta "Starter kit" izenez ezagutzen diren zorrotxoak. Zorro txiki horietako bakoitzean 2.000 pezetako balioa duen euro kopurua egongo da, eta partikularrek abenduaren 15etik aurrera eskuratu ahal izango dituzte. Halako 30 milioi banatzeko asmoa dago. Guztira, egingo diren 7.800 milioi txanpon horietatik %43,3 banatuko dira

lehen urratsean. Billeteei dagokienez, 1.674 milioi billete egingo dira, eta Espainiako Bankuak dituen biltegietan gordeko dira. Segurtasun eta garraio enpresek txanponen banaketa egin ondoren banatuko dituzte billeteak, datorren abendu-

tik aurrera, 100 billeteetako sortetan. Txanponen arazo handiena pisua izango dela dirudi, eta billeteena, berriz, segurtasuna. Esate baterako, Frantziako Estatuak eta beste estatu batzuek armada erabiltzea erabaki dute lan horretarako, eta Espainiako Estatuak, berriz, nahiago izan du enpresa espezializatuen bidez egitea.

Lehen banaketa honen helburua 2002ko urtarilaren 1ean euroaren zirkulazioari ekiteko nahiko kopuru garrantzitsua esku artean edukitzea da. Horrek bere kostua du, noski. Finantza erakundeek hiru epealdi izango dituzte euro horien balioa banku zentraleri ordaintze-

PEZETA	EUROA	LIBERA	EUROA
5	0,03	1	0,15
25	0,15	5	0,76
50	0,30	20	3,04
100	0,60	50	7,61
500	3,01	100	15,22
1.000	6,01	500	76,11
5.000	30,05	1.000	152,22
25.000	150,25	5.000	761,08
100.000	601,01	10.000	1.522,16
1.000.000	6.010,12	1.000.000	152.216,27

ko: 2002ko urtarilaren 2a, 23a eta 30a. Epealdi bakoitzean heren bat ordaindu

MONIKA DEL VALLE

MONIKA DEL VALLE

MONIKA DEL VALLE

■ Basaurin egindako Euro Kalea ekimena iruditzen.

EURORA MOLDATZEAK LANA SORTU DU ADUR ENPRESAN. Adur Software Productions enpresak bi jarduera nagusi ditu: alde batetik garraiorako logistika zerbitzua eskaintzen du eta bestetik informazioaren gestiorako softwarea egiten du.

Joxerra Aizpurua enpresako ordezkariak adierazi duenez, euroak bi jarduera horietatik lehenengoan eragiten du: "Aldaketa asko egin behar izan ditugu, bai guk enpresa bezala, baina bereziki gure bezeroentzat". Iaz beren softwarea eurora egokitzen aritu ziren Adur enpresakoak. "Lan konplexua izan da, modulo asko baitira eta parametro bat ukituz gero guztia errebisatu behar izan baita". Aurten, berriz, bezeroei ari dira egokitzen zerbitzua eskaintzen. Bezeroen artean desberdintasun asko daudela aitortzen du Joxerrak, "batzuk arazoa aurreikusita dute, beste batzuk aldiz kontabilitate programa zaharrak erabiltzen dituzte eta horiek lan konplexuagoa eskatzen dute".

Memento honetan Adur presa handiz ari da aplikazio informatiko berriak instalatzen, sortu zaien lan multzoa handia izan baita. Ondorioz, lehentasunak ezarri behar izan dituzte, eurora egokitu beharra dutenen eta ez dutenen artean.

Joxerraren aburuz, "oro har eurora egokitu beharra ona izan da, bereziki bi arrazoiengatik, batetik bezero zaharrek enpresaren ko duten konfiantza handitu delako eta bestetik bezero berriak etorri direlako".

ALBERTO ELOSEGI

PREZIOEN GARDENTASUNA HELBURU EROSKIN. Eroski taldeak kontsumitzaileak lasaitzearen eta haiei gauzak erraztearen gardentasuna erakutsi nahi du datorren urtean jada saihestu ezingo dugun eurorako aldaketa proposan. Horretarako besteak beste, www.eroski.es helbidean hainbat argibide ematen ditu: pezetak eurotan nola bihurtu, datorren urtetik aurrera produktuei etiketak nolakoak izango diren...

Eroski taldeak dio pezetak eurotan bihurtzeko arauari zehatz-mehatz jarraitu behar diela, salmenta guneetan bezeroei informazioa eskainiko zaiela eta prezioak pezetatan eta eurotan denbora luzean mantenduko dituztela. Horrek guztiak, lehen esan bezala, bezeroak lasaitu eta egoera berrira ohitzea du helburu.

Josu Sanz, Eroski taldeko komunikazio arduradunaren aburuz, "hasiera

beharko dute, eta epe horien bitartean banku bakoitzak bere euroak banatuak eta kobratuak izango dituela uste da.

HAMAR SALTOKITIK SEI PRESTATU GABE.

Euskal Herriko hamar saltokitik sei presatatu gabe daude euroaren aurrean, edo, beste modu batean esanda, euskal enpresa txiki eta ertainen arteko %40k adierazi du erabat buruturik duela euroa moneta bakar bihurtzeak eskatzen duen egokipen prozesua. Arabako saltokien %60k, Bizkaiko %66k eta Gipuzkoako %65ek bere enpresak moneta bakarrerako egokitu gabe dituzte oraindik (kobra-

tze kuxkak, balantza elektronikoak, informatika eta kontabilitate sistemak). Hori diote behintzat euskal merkataritza gantzerik. Nafarroan, berriz, enpresa txiki

■ Eusko Jaurlaritzako Merkataritza Sailak 1.100 milioi pezeta xedatu ditu merkataritza eta ostalariak negozioak eurora egokitzen hasteko

eta ertainen arteko %47k txanpon eta billete berriak zirkulazioan sartu aurretik prest egotea espero du, hau da, 2002ko urtarilaren 1a baino lehen; eta %11 besterik ez dira egun horretaraino itxaroteko asmoz dabilzanak.

Euroa indarrean jartzeko epea iriste-

ko zortzi hilabete besterik geratzen ez zirenean zegoen egoeraren larria ikusita, Eusko Jaurlaritzak, Merkataritza Sailaren bidez, 1.100 milioi pezeta (44 milioi liberra) xedatzea erabaki zuen, EAEko merkataritza eta ostalariak beren negozioak beranduegi izan aurretik eurora egokitzen has zitezen.

Zentzu honetan, merkataritzaren egoera nahiko antzekoa da EAEko hiru lurraldeetan. Gipuzkoan merkataritza %65 oraindik ez da egokitu moneta bakarraren premietara; %60k prezioak pezetatan eskaintzen dituzte soilik, eta erdian ustetan euroak arazo gehiago ekarriko dizkie onurak baino. Bestalde,

tzainbat esperientzia

bezeroari egoera berrira ohitzea kosta egingo zaio, aldaketak beti kostatu egiten baitira".

Baina bezeroak bakarrik ez, azken hiru urtetan Eroski taldeko langileak aldaketa honetarako prestatzen aritu dira: oraindik ere lanean jarraitzen duen komite bat osatu zuten, epe horretan kontsumitzaileei zuzendutako kanpainak antolatu dituzte, langileek prestakuntza ikastaroak egin dituzte, programa informatikoak aldatu dituzte... Josu Sanzek uste du horrekin guztiarekin jada Eroski taldea aldaketarako prest dagoela.

EPEEK EGOKITZE LANA AREAGOTU DUTE KUTXAN. Euroa pixkanaka etorriko da, baina pausoz pauso egite horrek egokitze lanak gehiago prestatu beharra eragin du. Hori adierazi digu Carmen Ausan, Kutxako euroaren koordinatzaileak.

2001eko irailaren 15etik aurrera bezero guztien kontuak eurotan berrizendutako dira, abenduaren 15etik aurrera euro diru-zorroa (2.000 pezetako balioa duena) jaso ahal izango dugu, baita txanponak aldatu ere, baina billeteak urtarilaren 1etik aurrera bakarrik eskuratu ahal izango dira eta orduan kutxazain automatikoak euroak ematen hasiko dira. Urtarrilaren 1etik otsailaren 28ra eurotan zein pezetatan ordaindu ahal izango dugu. Eta martxoaren 1etik ekainaren 30era berriz, pezetak aurrezki kutxatan aldatu ahal izango dira eta ekainaren 30etik aurrera Espainiako Bankuan bakarrik jaso ahal izango dira pezetak. Baina epe horiek horrela bete daitezten Kutxa bezalako aurrezki kutxa batek hainbat prestakuntza egin behar izan ditu aurretik, are gehiago kontuan izanik Kutxa nolabait Gipuzkoan euroaren hornitzaile zuzena izango dela. Kutxakoek beraz, lehenik eta behin azterketa bat egin behar izan dute, behar guztiak ikusi eta horiei irtenbide bat emateko: langileen lekualdaketak, kontratazio berriak, aurrezki kutxa nagusienetan jendea informatzeko pertsonak ezarri beharra, langileei ikastaro bereziak eman, bi monetak jaso ahal izateko lekuak egokitu... Ondorioz, informatikoki egin beharreko aldaketa oso handia izan da. "Aldaketa informatikoa jada 1998an egin zen, orduan burtsa eta aurrikuspen fondoak aldatu ziren eurotara", dio Ausanek. Beraz, prestaketa handia izan da, orain herritarrei dagokigu aldaketara egokitu beharra. Alabaina, Ausanen aburuz, bezero arrunta oraindik ez dago egoeraz jabeturik ●

ALBERTO ELOSEGI

MONIKA DEL VALLE

%26 bakarrik dira moneta aldaketari buruzko nahiko informazio ez dutela uste dutenak.

Bizkaian, merkatarien %66k ez du bere negozioa eurora egokitzeko neurri-rik hartu, eta laurden batek ez du epearen amaieraraino ezer egiteko asmorik, eta sei hileko honetan hasiko da prestaketaren bat egiten. Halaber, 2002ko urtarila arte, beste irtenbiderik ez duen arte, ez da hasiko euroekin lanean.

Araban ere antzeko datuak aurkitzen ditugu. Enpresen %53 Europako moneta bakarrera egokitu gabe daude, baina kopuru hori %60ra iristen da merkataritzaren arloan. Establezimendu txikiak dira beranduen dabiltzanak. Horrela, 50etik 250era bitarteko langile kopurua

EURO EKOIZPENA 2002KO URTARRILA AURRETIK

Herrialdea	Bilete kopurua (Milioitan)	Txanpon kopurua (Milioitan)
ALEMANIA	4.342	17.000
AUSTRIA	520	1.500
BELGIKA	530	2.000
ESPAINIA	1.924	7.100
FINLANDIA	219	1.400
FRANTZIA	2.570	7.500
GREZIA	581	1.300
HERBEHEREAK	655	2.800
IRLANDA	243	900
ITALIA	2.380	7.200
LUXENBURGO	46	100
PORTUGAL	535	1.300

duten enpresen %70ak kalkulatu du zenbaterainoko kostua eragingo dion eurora egokitu beharrak, eta, aldiz, 50 langiletik behera duten enpresetan %50ak soilik egin du urrats hori. Araban ere merkatarien erdiek bakarrik adierazten dituzte salgaien prezioak eurotan eta pezetetan.

Euskal merkatariek euroarekiko duten prestakuntza urriaren beste adierazgarri bat Eusko Jaurlaritzako Merkataritza Sailak eraturitako "Eurologo" kanpainaren emaitza kaskarrean aurkitzen dugu. Merkataritza Sail horrek, 1999az geroztik, Euro Behatokia du moneta berria merkataritzan eta ostalaritzan sar dadin erraztu eta bultzatzeko. Horretarako, Merkataritza Sailak "eurologo" izeneko ezaugarri bat eratu zuen, Europako monetari begira nolabaiteko gutxieneko baldintza batzuk betetzen zituzten merkataritza gune, ostatu eta bidai agentzientzat. Eta arlo guztien artean 561 bakarrik izan dira ezaugarri hori bereganatu dutenak; oso kopuru urria, kontuan izanik merkataritza arloak berak 31.200 establezimendu biltzen dituela EAEn.

BIRIBILTZEA ETA INFORMATIKA EGOKITZEA. Gipuzkoako Ganberak aurtien egindako azterketa baten arabera, euroak enpresetan eragiten dituen arazo larrienetakoak prezioak biribiltzea eta informatika egokitzea dira. Hori adierazi du behintzat galdetutako enpresen %29k. Ematen zaion garrantziaren arabe-

rako zerrendan, kontabilitatea da ondorengo arazoa (%27), eta pixka bat urrunago dago prezioak egokitzearen arazoa (%16). Merkataritzaren sektorean beraiazko arazoak sortzen dira: balantza elektronikokoak eta kobratzeko makinak egokitzea esaterako.

Hain zuzen ere helburu horrekin, enpresa mota horietan guztietan euroak

eragiten dituen egokitze arazo horiei buruzko laguntza eskaintzeko xedez, badira hainbat informazio bulego Hego Euskal Herriko lau hiriburuetan nahiko aspalditik. Bulego horietan ikastaro bereziak eskaintzen zaizkie enpresetako informatika eta kontabilitateko arduradunei. Ikastaro horietan, esate baterako, biribildu beharrak edo kapitalen inguruko kontabilitate aldaketek eragiten dituz-

□ Europako Batzordeak kezka nagusi bat du: enpresa txikiak eta ertainak euroa iristen denerako prestaturik ez egotea

ten arazoak gainditzeko moduak erakusten dira.

Egokitze prozesu honek eragin ditzakeen kostuei dagokienaz, enpresa arloko iturriek diotenaren arabera, urteko fakturazioaren %1,5 ingurukoa izan daitezke. Kopuru horren %70 informatika sistemaren inguruko inbertsioak lirateke. Adibide gisa, Gipuzkoan, egokitzearen kostuei

■ Hiru urratseko plana

Eurora igarotzeko planak hiru urrats ezartzen ditu. Lehenengoa, lehen banaketarena, aurtengo abenduaren 31ra bitartekoa da. Irailaren 11tik aurrera garraio eta segurtasun enpresak bankuetara, kutxetara eta banaketarako enpresa handietara banatzen hasiko dira. Abenduaren 1az geroztik, merkataritza eta ostalaritzako gune txikiak euroak jasotzen hasteko aukera izango dute. Eta abenduaren 15etik aurrera herritar guztiek jaso ahal izango dituzte banku eta kutxen bulegoetan euroaren 43 txanponeko zorroak (starter kit), 2.000 pezetako baliokoak. Urrats honetan egokikuko dira makinak ere.

Bigarren urratsa 2002ko urtarrilaren 1etik otsailaren 28ra bitartekoa izango da, hau da, herrialde bakoitzean ohiko txanpona eta euroa batera erabil-

tzeko garaia. Epe horretan finantza erakundeek ez dute alderantzizko trukaketarik egingo, kutxazain automatikoei euroak emango dituzte urtarrilaren 1etik aurrera, eta, ahal den neurrian, merkataritzako guneek, pezetetan edo liberetan ordaintzen bazaie ere, eurotan emango dute itzuli beharreko dirua.

Azkenik, hirugarren urratsa pezetak eta liberak desagerraraztekoa da. Finantza erakundeetan, 2002ko ekainaren 30era bitartean, euroz trukatzeari egongo da doan. Epe horren barruan trukaketa doan izango da. Eta epe horretatik aurrera ere, mugaegunik gabe, Espainiako Bankuan doan trukatzeari jarraitu ahal izango da. 2002ko martxoaren 1etik aurrera ez pezetarik eta ez liberarik ezingo da erabili legeko ordainketarako moneta gisa ●

■ Euro Kalea Basaurin.

buruz erantzun zuten enpresen %41ak 250.000 eta 1.000.000 pezeta artean balioesten zuen kostua. %36aren ustez, berriz, 250.000 pezetatik beherakoa izango zen, eta %22ari milioi bat pezetatik gorakoa izango zela iruditzen zitzaion.

**URTARRILEKO BEHERAPE-
NAK ATZERATZEA.** Europako Batzordeak joan den apirilaren hasieran proposamen bat onartu zuen, 2002ko urtarrilaren 1ean egin beharreko aldaketa horretarako azken urratsa errazago eta estuasun handirik gabe eman dadin. Proposamen horretan 20 jokabide gomendatzen dira, eta, itxura batean, betetzen errazak ematen dute. Horietako bat hain zuzen, urtarrileko beherapenak hil horretako bigarren asterraino atzeratzea da, kontsumitzaileek prezioekin nahasmen-
du gutxiago izan dezaten.

Batzordeak dei egiten die eragile ekonomiko guztiei gomendio hauek bete

■ Espainiako Bankuan 2001eko ekainaren 30a arte jasoko dituzte pezetak.

■ Euroa mugaz gaindi

Euroaren zirkulazio abiatze datak ez ditu bereizten Hego eta Ipar Euskal Herria. 2002ko lehen egunetik irabazpenak eta gastuak eurotan burutu ahalko -edo beharko- ditugu bi aldetako euskal herritarrek. Legeen arabera hiritartasun ezberdinak izan arren, merkataritza kontuei dagokionean euroak berdinduko gaitu.

Euroa datorrela! Aspaldiko kontua da hori. Kezka ere aspaldiko urtetakoa da. Bere zirkulazioak ekarriko dituen kezkak berau gauzatzen hasi zenean bezalatsu mantentzen dira, antza. Bankuak aspaldi hasi ziren egunean jartzen; bai enpleguak nahiz beren bitartekoak. Enpresak dira gutxien prestatu omen direnak Bidasoaz iparraldera. Diotenez, mugaz gaindiko enpresariak ohituta daude moneta arazoak gainditzeko. Euroak ekar ditzakeen eragozpenak ez dira, itxuraz, gaindiezinak enpresariarentzat.

Merkatariak -dendari tipiak alegia- arrankuratuagoak daude, antza denez. Izan ere, bankuek ez bezala -edo ez horrenbeste, bederen- dendariak billeteak nahiz txanponak eskutik eskura erabili behar dituzte egunerok. Hasteko eta behin, 2002ko lehenengo hilabete-
etan banku lanak egin beharko dituzte. Ba ote dituzte dendariak beren kutxak prestatuak?

Oro har, kontsumitzaileek 'laissez faire le temps' lema hartuta igurikatzen dugu euroa. Eurok eta egunerok errimatzen dute, eta hartara, garaian garaikoa pentsatu irudi du kontsumitzaileak.

**BAIONAKO MERKARITZA
GANBERA ERNE.** Dena ez da utzi-
keria, ordea. Ipar Euskal Herriko edo Baionako Merkataritza Ganberak -ekonomiaren martxa onaren behatzaileak- euro kanpaina martxan jarri zuen urte

honen hasieratik beretik. Enpresak eta komertziantek egunean jartze aldera bi fasetan garatu eta garatzen ari da kanpaina. Lehen sei hilekoan, euroaren gainerako informazio bilkura andana burutu da han-hemenka. Iragan martxoaren 26an 250 enpresa bildu ziren Baionan eurokonferentzia baten kariatara. Apirilaren 27an, 50 komertzioaren nagusiekin antzeko beste bilkura bat egin zen Kanbon. Joan den maiatzean, berriz, 14 eta 15ean, Frantziako Ganberako Kontseiluek Euro Jardunaldiak burutu zituzten Iparraldean.

Bost bilera nagusi burutu dira: Donibane-Lohizunen, Hazparden, Donibane-Garazin, Maulen eta Bida-
xunen burutuko da azkenekoa.

**EUROAREKIN PRAKTIKA-
TZEKO TENOREA.** Bigarren sei hilekoan kanpaina honen bigarren partea gauzatzen ari da. Hots, euroaren erabilerak edo bere maneioak ekar ditzakeen eragozpen posibleak aztertuko dira hainbat bileretan. Euroaren alde praktikoa landuko da, alegia. Euroa eskuko gaia izanen da aurki eta bilera andana bat antolatuta daude horretarako Ipar Euskal Herrian.

2001eko azken hiruhilabeteari begira jarri dira euroa gaukotze lane-
tan ari diren erakundeak. Frantziako Bankua eta Baionako Merkataritza Ganbera elkarlanean hasiak dira jada. Erakunde hauen eskutik 54 informazio bilkura burutuko dira Iparraldeko 13 herritan. Informazio bilera anitzak izanen dira eta bi orduko bakoitza. Gai ezberdinak landu ahal izateko bilerak gela ezberdinetan izanen dira. Billete eta txanponen erabilera ezagutze alde-
ra antolaturiko bilera praktikoak izanen dira, urriaren hasieratik arazoaren bukaera bitarte burutuko direlarik. Euroa nola geroa hala! ●

ditzaten eta euroa izango duten 12 herrialde horietako biztanleek datorren urteko urtarrilaren 1ean kalera ateratzera-
koan herrialde arrotz batean esnatu ote diren zalantzak uxatzeko. Gomendio hauek Europako 12 estatu horietako

bakoitzean helburu horrekin hartutako neurri interesgarrietatik egindako aukeraketa baten bidez osatu dira.

Urtarrileko beherapenak atzeratzeare-
na izan daiteke, agian, gomendio horien arteko deigarrietakoa. Izan ere, merka-

taritzan egun aktiboenak dira. Batzordearen beste gomendio aipagarri batzuk honakoak dira: arazo jakinetan bezeroei lagunduko dien pertsona batzuk izatea establezimenduetan edo banketxeak urtarilaren leian irekita egotea.

Azken batean, Europako Batzordeak kezka nagusi bat du: enpresa txikiak eta ertainak euroa iristen denerako prestatu-rik ez egotea. Eta horregatik ari da erosle-
ei nahiz saltzaileei informazio gehiago emateko ahalegina areagotu nahian.

EUROARENGAN KONFIANTZA AHULTZEN. Europako herritarrek euroarengan duten konfiantzak behera egin du azken hilabeteotan, batez ere Espainiako Estatuan eta Portugalen. Gaur egun herritar guztien arteko %55 soilik agertzen da euroaren alde (duela urtebete baino hiru puntu gutxiago) eta %37 aurka (duela urtebete baino lau puntu gehiago). Hala adierazten du Europako Batzordeak joan den maiatzaren leian ezagutzera eman zuen Eurobarometroak.

Txosten horren arabera eurogunearen hamabi herrialdeetan moneta bakarraren aldeko jarrera batez bestekoa baino handiagoa da (%62), eta, aldiz, moneta bakarra onartu ez duten herrialdeetan (Britania Handia, Suedia eta Danimarka) %26 soilik agertzen da euroaren aldeko.

Euroa ibilian jartzeko sei hilabete besterik geratzen ez diren honetan, moneta bakarraren aldeko jarrerarik tinko-ena Italian aurkitzen da (%79), eta ondoren, Luxenburgon (%75), Belgikan (%72), Grezian (%70), Irlandan (%69), Espainiako Estatuan (%68) eta Holandan (%64). Aldiz, errezelo gehien azaltzen dutenak Finlandiako herritarrek dira (%45), eta horien ondoren, Alemaniakoak (%47), Austriakoak (%53), Portugalekoak (%57) eta Frantziako Estatukoak (%62).

Gizarteko herritarren sektoreen arabera, ikasleak (%67) eta goi mailako karguak dituztenak (%66) dira moneta berriaren aldeko jarrerarik onena dutenak, eta, aldiz, jarrerarik ezkorrena erreti-

Eusko Jauraritzaeren Merkataritza Saila, Euskal Herriko udalen lankidetzarekin, Euro Kalea izeneko ekimen bat ari da garatzen herrietako merkataritza guneetan. Helburu horrekin, joan den urtean 12,5 milioi pezeta (500.000 libera) erabili ziren Bizkaiko zazpi herritako establezimenduetan salerosketak eurotan egin zitezen bultzatzeko. Ekimen honi esker -Bizkaian Euro-Bizkaia bultzaturik-, merkatariek eta erabiltzaileek moneta bakarraren gorabeherak ezagutzeko aukera dute, erosleak nahiz saltzaileak, pezeta desagertzen den egunerako, horren inguruko arazoez jabeturik egoteko.

MONIKA DEL VALLE

ratuek eta ikasketa handirik gabekoek (%45) dute. Euroari buruz jasotako informazioari dagokionez gehien kexatzen direnak Greziakoak, Portugalekoak, Ingalaterrakoak, Suediakoak eta Italiakoak dira, eta gutxien kexatzen direnak,

■ Euro Kalea

Egin den azkenetakoa Basaurikoa izan da (Bizkaian). Udal horretako herritarrek pezetatan nahiz eurotan eros zezaketen herriko 76 establezimendutan, maiatzaren 7tik 13ra. Harrezkero, herri gehiagotan ere egin dira antzeko ekimenak. Basauriko Udalak esandakoaren arabera, Bizkaiko beste herri batzutan baino erantzun hobea izan zuen ekimenak herri honetan. Esate baterako, Portugaleten 30 gune bakarrik sartu ziren ekimenean. Basauriko herriaren erantzuna oso ontzat hartzen da.

Ekimen honen inguruan sentibertzeko eta jokoan sartzeko, 16.315 gutun bidali zituen Basauriko Udalak, ia herriko etxe guztietara. Gutunak kanpainaren nondik norakoak eta erosketak eurotan egiteko behar ziren zehaztasun guztiak argitzen zituen. Gutunarekin batera 119,76 euro (16.315 pezeta) balio zuen taloi bat bidaltzen zen, eta Basauriko biztanleek euroaren txanpon eta billetez trukatu ahal izan zuten oinezkoentzako herriko kale nagusian kokaturik zegoen stand batean.

Hortik aurrerako zeregina oso erraza da: benetako erosketa bakoitza eurotan errepika daiteke erositakoa ordaintzeko garaian. Eurotan ageri ziren erosketa txartelak hiru zatitan banaturik zeuden. Bi zati eroslearentzat eta saltzailearentzat ziren, zozketa batean esku hartzeko eskubidearekin, eta hirugarrena bezeroak stand batean alda zezakeen sariak eskuratzeko puntuak lortuz ●

berri, Luxenburgokoak eta Danimarkakoak. Espainiako Estatuko herritarren arteko %54k "gaizki informatuta" dagoe-la uste du, orain dela urtebete bezalaxe.

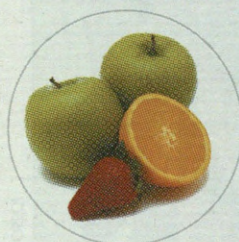
Telebista, idatzizko prentsa, bankuak, irriatiak eta familia dira, hurrenkera horretan, herritarrek gehien erabiltzen dituzten euroari buruzko informazio iturriak; eta kexu dira, agintariak, kontsumitzaileen elkarteak eta sindikatuak horri buruzko argibide handirik ematen ez dietelako ●

Aukeratu zeure konbinazioa.
Geuk egingo dizugu
errentagarri.

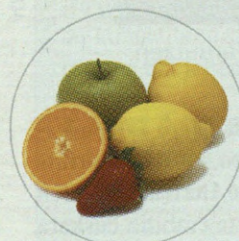
Biharfondos

KONTSERBADOREA

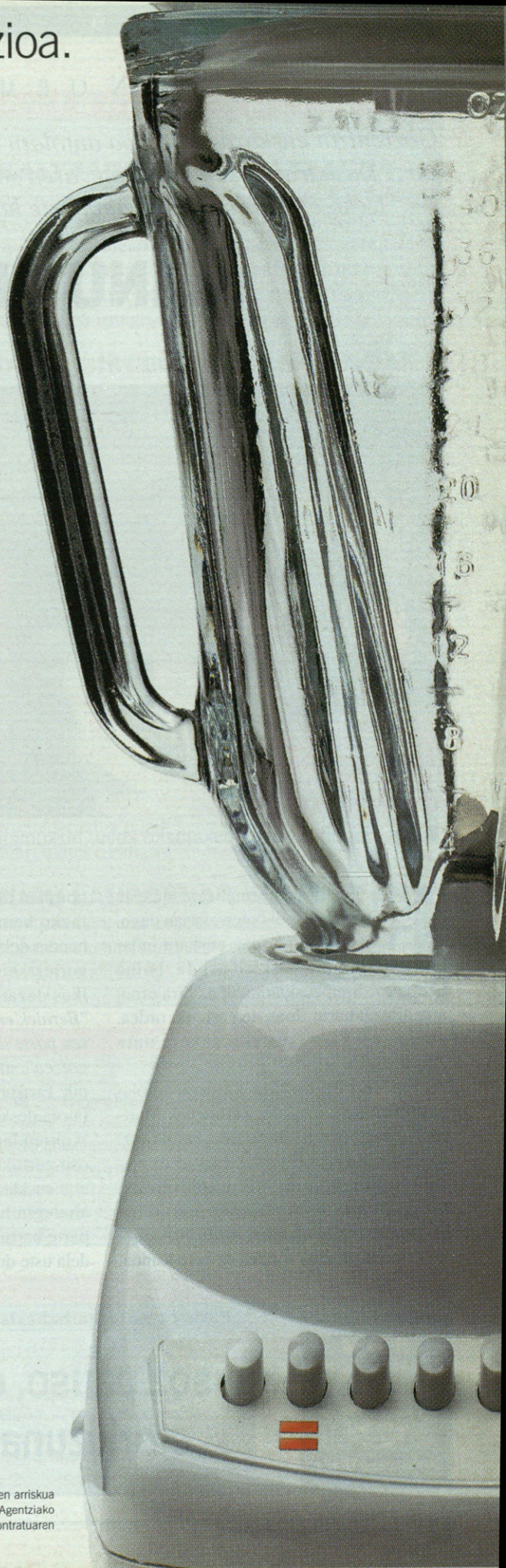
MODERATUA

AUSARTA

OLDARKORRA

bbk =

www.bbk.es

Biharfondos, Biharko Vida y Pensiones S.A. ren bizitza aseguru da. Aseguru hartzaileak bere kontratuaren inbertsioaren arriskua bere gain hartzen du. Asegurugilea da Inbertsio Fondoen partaidetzen titularra. BILBAO BIZKAIA KUTXAK, Aseguru Agentziako Sozietate gisa jarduten du. Biharko Vida y Pensiones, Cia de Seguros y Reaseguros S.A. rekin hitzartutako agentzi kontratuaren arabera, eta erakunde honetako agente-eroldan, 1 zenbakiarekin agertzen da.

Gorrentzat euskara ikastaroa antolatu da Zarautzen Martha Kaperotxipi filologoaren ekimenez. Euskarazko keinu-hizkuntzaren sorreran urrats garrantzitsua da, gorrek euskaraz bizitzeko eta euskal gizartean parte hartze aktiboa izateko aukera izango baitute laster.

KEINU ARTEKO HITZAK

ALBERTO ELOSEGI

■ Zazpi lagun ari dira euskarazko keinu hizkuntza ikasten Zarautzen.

Euskararen normalizazioa beste urrats handi baten atarian dago. Hitzunon artean euskara indar handia hartzen ari da, baina hiztun ez diren euskaldunak ez dira orain arte aintzat hartu. Joan den astetik, ordea, gorrek euskara ikasteko aukera dute Zarautzen.

Gorrentzako euskara ikastaroa antolatu du Zarauzko Euskara Zerbitzuak Martha Kaperotxipi filologoaren ekimenez. Keinuhizkuntzari buruzko tesia ari da egiten bera; amerikarren ikerketetan oinarrituz, gaztelarazko eta frantseserazko keinuhizkuntzen egituretatik abiatuta euskarazko keinuhizkuntza sortzea da bere asmoa,

horretan dihardu, eta ikastaro hau euskarazko keinuhizkuntza sor dadin urrats handia dela dio. Euskal Herrian bizi diren gorrek keinuhizkuntza erabiliz euskara ikas dezaten da ikastaroaren helburua. "Beraiek ere gure gizartearen eta kulturen parte direnez, parte hartze hori areagotzea", azaldu digu Martha Kaperotxipi. Euskaraz irakurtzen, idazten eta beren burua deskribatzen ikasiko dute Kaperotxipiren laguntzarekin. Giro euskalduna oso gertukoa duten gorrek ez dute orain arte euskaraz bizitzeko aukerarik izan, eta ahalegin hau euskal gizartean aktiboki parte hartu dezaten garrantzitsua izango dela uste du irakasleak.

Gutxi omen dira euskaraz dakiten gorrak, eta dakitenek ahozko hizkuntzan ikasi dutela dio Kaperotxipik, alegia, keinuhizkuntzari ez dutela erabiltzen, nahiz eta askok erdarazkoa jakin badakien. "Batzuek keinuhizkuntza daukate ama hizkuntzatzat eta ahozkoa ere erabiltzen dute, baina beste batzuek zuzenean ahozkoa ikasi dute, oralistak dira, eta ez dute keinuhizkuntzari erabiltzen", azaldu digu. Bestalde, keinuhizkuntzaren bidez komunikatzearan aldeko direnei, orain arte, babestearren edo ez omen zaie beste hizkuntzari ikasteko aukerarik eman: "Behar-beharrezko izango zutena gaztelera izango zelakoan berau hartu dute oinarri". Hori dela eta, giro euskalduna gertutik bizi dutenek ez dute lagunekin euskaraz komunikatzeko, edo

ALBERTO ELOSEGI

euskaraz irakurri eta idazteko aukerarik izan.

Zazpi lagunek hasi dute ikastaroa: bost zarauztarrek, azpeitiar batek eta donostiar batek. Abuztua arte astean hiru-tan euskara ikasten jardungo dute. Gehienak helduak dira, hogeita bost urtetik gorakoak, eta bakoitzak bere arrazoiak ditu euskara ikasteko: "Badago bat Donostian irakasletza ikasketak amaitze-ar dagoena, dena gaingitu du beti baina euskara irakasgaia azkenerako uzten ibili da, ez baitzekien euskaraz, eta orain ez badu gaingitzen ezin izango ditu ikasketak amaitu. Orain arte horrelako ikas-

Euskara sailaren babeslea:

ARRASATEKO UDALA

**Pausoz pauso, egunez egun
etorkizuna argituz**

□ Hiztun ez diren euskaldunak ez dira orain arte aintzat hartu. Joan den astetik, ordea, gorrek euskara ikasteko aukera dute Zarautzen.

tarorik egon ez denez, ez daki euskaraz idazten, ezta irakurtzen ere". Bestalde, entzumendun batzuk ere jakinmina zutela-eta, horiei ere aukera eman zaiela esan digu irakasleak: "Ikusi behar da bi talde daudela: gorrena eta entzumendunena; eta bien helburuak betetzen saiatu behar dugu. Badago entzumendun bat lagun gor batekin datorrena, biek ikastea ezin bestekoa da beren arteko komunikazioa eman dadin".

GORABEHERA HANDIKO HIZKUNTZA. Ehun eta hamar urtez, keinu-hizkuntza debekatuta egon da Europan. Espainian eman zituen lehen urratsak duela sei bat mende, eta Europa eta Amerikara zabaldur zen pixkanaka. Baina XIX. mendeko azken urteetan, Europan, ahozko bidea, bide oralista, hartzea erabaki eta keinu hizkuntza debekatu egin zen. Estatu Batuetan, aldiz, keinu hizkuntzaren garapenari heldu zitzaion; gaur egun, gorrentzako unibertsitatea eta eskola ugari daude. Europan, ordea, duela hamar urte hasi dira keinu hizkuntza berriz ere lantzen. Baina Euskal Herriko gorrek gaztelaniako edo frantsesezko keinu hizkuntzak ikasi beste erremediorik ez dute izan. Euskal Herrian gorrentzako bizpahiru ikastetxe daude, baina orain arte erdarazko keinu hizkuntza erabili dute. Ikastetxe arruntetan, berriz, irakasle eta logopeden laguntzaz, ahozko bidea jorratu dute gorrek.

Dagoeneko gor batzuk hasi dira jokuen bidez eta uneoro keinuak erabiliz euskara ezagutzen. Baina Zarautzen abiatu den ekimen hau Euskal Herri osora zabaltzeko behar dela deritzo Martha Kaperotxipik: "Eusko Jaurlaritzak orain du abagunea euskararen egoeraz gogoeta egin eta euskararen normalizazioan hau beste aurrerapauso bat dela ohartzeko" ●

◆ LORE AGIRREZABAL

Arturo Campion

Arturoren kaiera

EUSKALTZAINDIAREN BILTZARRA

Datorren iraileko bigarren hamabostaldian XV. Biltzarra egingo du Euskaltzaindiak Bilbon eta Baionan, "Euskalgintza XXI. Mendeari buruz" lelopean. Euskararen iragan eta etorkizunaz hausnartzeaz gain, Resurreccion Maria Azkue, Julio Urkixo eta Piarres Lafitteri egingo diete gorazarre. Euskalduna jauregia eta Baionako Fakultatea izango dira biltzarraren egoitzak.

HIZKUNTZA EREDUEN SISTEMA EZTABAIDAGAI

EAEko Eskola Kontseiluko presidente Pello Ellakuriak hizkuntza ereduak desagerraraztea eta hizkuntza eredu bakarria ezartzea proposatu zuen berriki, oraingo ereduak diskriminatzaileak direla argudiatuz. Horri erantzunez, Inaxio Oliveri Hezkuntzako jarduneko sailburuak hiru ereduaren balorazio ona egin zuen eta ezabatzeaz baino, sistema egokitzeaz mintzatu zen. Bere hitzetan, "euskalduntzen duten A ereduak daude eta batere euskalduntzen ez dutenak ere bai".

HIZKUNTZA KONTSEILUA SORTU DA

Joan den asteartean Hizkuntza Kontseilua sortu zen Iparraldean. Duela sei urte Hautetsien Kontseiluan, Ipar Euskal Herriko Garapen Eskemaren baitan, berau abiatzea onartu zen. Euskara sustatu eta zabaltzea izango du helburu sortu berri den Kontseiluak. Erramun Baxok (irudian eskuinean) izango da kontseiluburua. Euskal Konfederazioa pozik agertu da erakundearen sorrerarekin eta lehenbailehen lanari ekiteko beharra adierazi du.

LAZKAOTARREN HIRU LAURDENAK EUSKALDUN

Siadecok Lazkaon euskararen erabilera neurtzeko ikerketa egin du bertako udalarentzat. Horren arabera, lazkaotarren ia hiru laurdenak euskaraz daki eta kopurua handiagoa da gazteen artean: %90a euskalduna da.

Urrea

■ Hegoaldeko osasun publikoa euskalduntzeko asmoz, Udal Euskaldunen Mankomunitateak, Osakidetza Euskalduntzeko Erakundeak eta LAB eta ELA sindikatuek, irailean kanpaina bat egitea adostu dute. Halaber, Kontseiluak, Euskal Herrian Euskaraz eta Udalbiltzak euren kezka agertu dute.

■ Asteburuan irteeratxo bat egiteko asmoz, Interneten nabigatzen aritu gara informazio bila. Best Travel agentziaren www.turismopaisvasco.com zerbitzua aurkitu dugu. Informazio ugari topatu dugu, baina guztia gazteleraz dago. Horrez gain, bada datu bitxi bat, Euskal Herriak lau probintzia bakarrik omen ditu.

Ikatz

Bi liburu eta 1.519 orrialde ditu Jose Mª Espartzak gaztelaniaz idatzi eta Jose Mª Nuñezek euskaratutako "Tafallaren historia" k. Lan honek historiaurretik gaur egunerarte jazotako hainbat gertaera kronologikoki biltzen du.

EUROPAKO HIRIRIK EDERRENA, IA

¡Tafallesses!

Antepongamos a todo, nuestro saludo y agradecimiento a cuantos nos votaron en las gloriosas e históricas elecciones del 12 de Abril.

Acudimos nuevamente a la lucha electoral con la satisfacción y con el entusiasmo de quien cree que cumple un deber de civildad y de patriotismo.

Insistiendo la República en España, creemos que los candidatos republicanos han tomado sobre sí la gran responsabilidad del Gobierno y de la Administración a cuyos cargos aspiran y para ello solicitan el concurso de los electores.

La República ha hecho en 40 días, lo que la Monarquía de la Restauración no hizo en 40 años.

Ha derogado la Ley de Jurisdicciones, ley odiosa, que establecía castas entre los ciudadanos; ha cometido la empresa árdua de reformar el Ejército, abriendo los jechos a la esperanza de contar con un organismo fuerte y disciplinado al servicio de la Nación y no a las ordenes de una sola persona; decretado sobre inquilinato y ordenación agraria, acabando con el tradicional "O ME VOTAS O ME LA TIERRA"; sobre el patrimonio familiar, sobre latifundios (cuya disposición redimirá a millones de campesinos desgraciados), ha establecido el seguro de maternidad; ha sustituido a España el paño de Naciones donde la brillante actuación de Primo de Rivera en la cuestión de Tángier; ha purificado el sufragio que perdió con la menos afortunada al sustituir los derechos por grandes circunscripciones, acabando variando el procedimiento electoral al sustituir los distritos por grandes circunscripciones, acabando este modo con el caciquismo y la compra de votos.

No pueden sucumbir en los estrechos límites de un manifiesto, la inmensa labor ya realizada y los nuevos proyectos de reorganización Nacional; pero por lo que afecta a Navarra, queremos destacar que si la Monarquía, con su política de absorción y centralismo, ha sido funesta para las libertades navarras, la República invita a la redacción del Estatuto, indicando con esta invitación y con esta iniciativa que son en la base las aspiraciones regionales y la consagración de nuestros fueros seculares.

También queremos hacer resaltar, que la República, no es el comunismo, ni el reparto, ni la orgía anárquica; es por el contrario la salvaguarda del orden social (bien entendido), de la propiedad (reducida a sus justos límites) y el derecho de todos; y si se han producido sucesos lamentables que tendrán calida todas las aspiraciones regionales y la consagración de nuestros fueros seculares.

Para terminar, y como explicación de ciertas alarmas financieras, queremos recordar que la dictadura en solo seis años, elevó la deuda Nacional, de 10.000 a 22.000 millones y que Alfonso XIII, el «Periplo», al huir, se llevó una de las mayores fortunas de Europa amasada con el sudor, la sangre y las lágrimas de todos, contribuyendo en parte, a la depreciación de nuestra moneda, pues tenía colocado patrióticamente su caudal en bancos extranjeros.

Esperamos vuestro apoyo en la seguridad de que no han de quedar defraudadas vuestras legítimas aspiraciones y que de vuestro mandato será la única norma que ha de regir nuestra conducta en pró de una administración honrada, cultural y progresiva.

Todo buen ciudadano debe votar nuestra candidatura republicana.

Tafalla, 30 de Mayo de 1931.

El Centro Republicano.

"Tafallako herritar askeak!" hitzekin aldarrikatu zuen Jose Alfaro Errepublikak.

"TAFALLAREN HISTORIA"

■ Lan honen irabaziaz Tafallako euskara sustatzera zuzenduko dira.

Jose Mari Espartza Zabalegi gaztelaniaz idatzi eta Jose Mari Nuñezek euskaratu duen "Tafallaren historia" osatzen duten bi liburuak zertan diren hitz gutitan laburbil dezagun, lan ikaragarriaren berri emaiten ari garela erraitea bururatzen zaigu, ez bertzerik.

1519 orri irakurri ondoren, halaber, kuriosoa denak bertze adierazpen hau kausituko du: "Tafallaren historia hau, 2001. urteko urtarrian argitaratu da, euskarazko eta gazteleraizko bertsioetan. Egileak eta argitaletxeak hala nahi izan

duzelako, etorkizunean lan honek eman ditzakeen irabazi guziaz Tafallan euskaraz, lingua navarrorum, sustatu eta hedatzeko erabili beharko dira". Beraz, ezin ekimen txalogarriagoaren aitzinean garela aitortu beharko; ideia, bide, emaitza nahiz helburua bere testuinguruari atxiki diezaizkiogun.

Hausnarketa honi jarraikiz, liburuaren bidez eginiko eskaintzan gehiago murgil gaituzten, arrazoia ezin erranguratsua zaigu: "Tafallar labekada berriari. Hizkuntza zaharrarekin gorde ditzaten oroitzapena, iraganeko altxo-

rrak, eta herriarekiko maitasuna".

Altaffaylla dugu argitaldaria, eta bertako udala, laguntzailea. Kasu, zeren eta adineko tafallarren ustez Paris ondoren Tafalla Europako hiririk ederrena baitzen. Hots, omen baita. Eta, hasierako mapari arreta eskainiz gero, munduaren zilborra dirudiela ezin ukatu. Bertan Europako mapa mutua ageri da, Nafarroa bere baitan irudikaturik. Euskal Herria ez, Nafarroa, Atxuritik Kortez herriraino baina kostalderik gabe. Mapa bitxia, gutitan ikusia. Nafarroa nabar kolorez margoturik eta puntu gorria erdi aldean, horren hiriburuaren gisa. Marra beltzez biribiltto beltzekin loturik dagoen puntu gorria: Bilbo, Santiago, Lisboa, Madril,

1932an, Benedikto Barriok eta Martzelina Ioldik, lehen aldiz, haur bat euskaraz bataiatzea lortu zuten Mikel Iñaki.

"TAFALLAREN HISTORIA"

■ 1523ko abenduak 15

Gaztelako soldaduek Amaiur konkistatu zutenetik urte eta erdia beranduago, 914. testutxo osatzen duena:

“Karlos V.a enperadoreak barkamen bat luzatzen die Erreniega edo Noaingo guduan borroka egin duten nafar guziei, baina ez denei: barkametik kanpo gertzen dira hainbat zaldun, 152 familia agramondarretakoak guzira. Haiei heriotz zigorra eta ondasunen konfiskazioa ezartzen zaie. Pregoilariek Erresuma osoan jaulkitzen dute errebeldeen zerrenda. San Frantzisko Xabierkoaren anaia eta familiar-teko batzuk, hala nola Pedro Nafarroakoa, Mariskalaren semea eta Tafallako Jauregiaren jabea daude haien artean. Badira, baita ere, bertze hainbat tafallar: Joan Kaskantekoa; Erbiti izeneko bat, ‘justicia que fue de Taffalla, defunto’; ‘Charles de Nabaz, vezino de Taffalla, nuestro aposentador, ya difunto’, Noaingo guduan nafarren aldera pasa ondoren hil zena, Nafarroaren independentziaren martiriak biak. Ez dago barkamenik Martin eta Pedro Asiain anaientzat ere, 1512ko altxamendua- ren ondoren erbestean hil zen Asiain Tafallakoaren semeak. Martin eta

Pedro ere gogor pertsegitu zituzten: ‘fueron muy perseguidos, no eran oidos en justicia, ni residían en este reyno, ni tenían segura la entrada... por muchas veces fueron echados y desterrados del reyno’. Erbestean ziren bitartean ondasunak bahitu zizkieten eta Martin preso sartu zuten ‘y se publicó que le habían de cortar la cabeza... y era público y notorio se la cortaban’. Falzesko markesarekiko harreman hurbiltasunak bakarrik lagunduko zien zertxobait, bere aita haren zerbitzaria izan baitzen eta hura ere agramondarra zen, beren interesengatik makurtu zirenetakoa izan arren. Martin erbestera egin zuten eta hilko zen: ‘fue desterrado del reyno, como otros muchos vecinos de la villa de Taffalla... so grandes penas para que cumpliesen con provisión de destierro... y se fue a vivir con su mujer a Zaragoza, en la cual murió...’. Inperioaren gudarosteei hain kementsu eutsi zienak ezin izan zuen deserriaren samina gainditu. 1529an hil zen, 45 urte baino ez zituelarik” ●

Rabat, Aljer, Tunisia, Bartzelona, Erroma, Paris, Londres eta Dublin.

Bai, irakurle, asmatu duzu, puntu gorri hura ez da Iruñea, Tafalla baizik. Iruñea ez baita agertzen mapan. Ez daki- gu, ba, “Sanz power” dela medio garbi zegoen, negozio arloan bederen, milurte berri honetako nafar hiriburu ez zela ohiko Iruñea... Baina Korellaren ordeztu Tafalla jartzea ere... Auskalo non gedituko den Iruñea hurrengo Michelin gidan... Hirugarrena baietz.

Kontu hauetaz landa, lana bikaina dela azpimarra dezagun, berriz ere. Isidro Olkoz Berruezo, Kultura Patronatuaren Lehendakariak dioenez, “Tafallaren ber-

tze historia bat argitaratu zene- tik 80 urte igaro dira. Orduda- nik, gure hira

UPNkoa den alkatearen amaxia Tafallako emakume abertzaleen lehen lehendakaria izan zela irakurri ahal da lan honetan

ralarentzat gertaera aipagarria da”.

Ez da, baina, lan erraza izan. Egileak berak aipatu duenez, “liburu hau, nik jakin gabe hasi zen ernaltzen, duela urte anitz [...] Bertako historiaren adabakiak

■ 1492ko maiatzak 1

Koñonek bere bidai famatua egin zuen urtean jarraian datorren albistea jaso da, liburuko 656. testutxo osatzen duena:

“Mirandako hiribildukoek erraiten dute uharka bat egiten ari direla Arga ibaian beren herriko sail batzuk ureztatu ahal izateko, eta harria behar dutela. Horregatik eskatzen dute utz diezaietela Kandarazko harrobitik ateratzen. Eta tafallarrek baimena ematen diete, ordainik eskatu gabe; baldintza bakarra da abereak ez ditzatela utz gaez hurbilduko sailetan, eta egunez bakarrik aska ditzaketela idiak harriak gurdian kargatzen ari diren bitartean. Dirudienez, Kandaraitz da tafallari ospetsuaren sorleku histori- ko bakarra. Toponimoaren egiturak, -aitz atzizkian euskarazko jatorria adierazteaz gain, egun desagerturik dagoen aspaldidaniko harrobi baten aztarna ematen digu” ●

Tafallako harriaren sorleku handia izan zen Kandarazko harrobiaren arrastoak. Oraindik laztabinen aztarnak ageri dira.

TAFALLAREN HISTORIA

gaur egun dena izate- ra bideratu duten ger- taera garrantzitsuen lekugune izan da. Horregatik, Tafallaren gaurkoturiko historia hau agertze, inolako ezbairik gabe, gure hiriaren bizitza kultu- ralarentzat gertaera aipagarria da”.

atzematen jarraitu nuen adineko herritar- ren laguntzaz. Jakinminaren harrak uki- turik, udal eta parroquia artxiboetan mia- tzen hasi nintzen. Frogatu nuen aitona-amonek ziotena egia zela eta ohartu nintzen dokumentuen seriotasuna ahozko tradizioaren ñabardura aberatse- kin nahastearen garrantzia”.

Izan ere, ahozko testigantzak jasotzeaz aparte, artxibategi lan handia dago lerroen gibelean, bai publikoak bai partikularrak. Erraite baterako, eta bertzeak bertze, Nafarroako Administrazioakoa, Iruñeko Elizba- rrutikoa, Nafarroako Nagusia, Gobernu

■ Euskalgintza errepublikarra

Tafalla hiriko ama hizkuntza euskara bazen ere, errepresioak, mendez-mende, gero eta gehiago zokoratu zuen, XX. mendearen hasierarako, oro har, bakarrik familia txiro batzuetan topatzeko, eta haien artean ere, hilzorian. Errepublika garaian (1931-1936), halere, berpizte handia eman zen, epe historiko horren hasierai dagozkion adibide hauek lekuko:

✓ 1931 abuztuaren 9an:

Euskal Estatutuaren aldeko mitina.

✓ 1932ko otsailaren 26an:

“Emakume Abertzale Batza” osatu zen. Bertan betebeharra zen “kide euskaldunena euskaraz hitz egitea Elkar-tearen lokaletan eta euskaraz ez daki-tenena euskara ikastea”.

✓ 1932ko uztailaren 31an:

Benedikto Barriok eta Martzelina Ioldik, lehen aldiz, haur bat euskaraz bataiatzea lortu zuten: Mikel Iñaki.

✓ 1932ko irailaren 25ean:

Euzko Etxearen inaugurapena. Ezpata-dantzari taldearen agerpena.

✓ “Emakumeen askatasuna: iraultza handia”:

Esaldi honen lelopean bidea ireki duten herriko zenbait emakumeren berri emaiten da, gertaera, data nahiz argazkiaz lagundurik.

Hona hemen batzuk:

Matxalen Idoi Segura (1949-1993): feminista eta lehen euskaldunberria

Maria Ansa: traktore bat gidatzen lehena (1964)

Ima Flamarike: lehenengo gaiteroa (1987)

Marta Sanz Indurain: Peña bateko lehen lehendakaria (1990)

Uxue Goñi Zabalegi: erraldoi bat dantzatzeko lehenengoa (1991)

Koldobike Perez-Iriarte: lehen ebanista (1996) ●

“euskal batasuna, “Laurak Bat” defendatu baitzuen. Honen aitzinean hau da, funtsean, egilearen gogoeta: “Iraganaren irakurketak zerbaitetarako balio izateko, pragmatikoak izateko da eta gure-gandik uxatzeko bizilagunaren arteko diferentziak premiarik gabe handituko dituen dogma oro” ●

◆ ERLANTZ URTASUN

Zibilekoa, Espainiako Historikoa, Salamancakoa, Nafarroako Protokoloetakoa,

edota Espainiako Liburutegia deritzona miatu egin dira.

Ildo beretik, ia sei mila ohar ditu, baita makina bat atal berezi ere, hala nola tafallarren bibliografia, biografiak, bertako prentsa idatziari dagokiona, glosategi aberatsa edo elkarteena, non ehundaka izen biltzen baitira.

Ez da harritzekoa, hortaz, liburuaren barne antolaketa berezi samarra izatea. Jose Mari Espartzak nabarmenarazi duenez, “Ezohiko moduan egituratu dut liburua, asmo aztertuei erantzunez. Guziak testu laburrak dira, dataren arabera ordenatuak era kronologikoan eta identifikazio zenbaki batekin, aurkibideen erabilpena errazteko”.

Azkenik, hagitz adierazgarria da “Partaide eta kronista izatea” izeneko ataltxoa, zeren eta honen bidez, bertzeak bertze, UPNkoa den alkatearen amaxia Tafallako emakume abertzaleen lehen lehendakaria izan zela irakurten ahal baita, edo UPNko alkatea izana ere dugun Iribas familiako diputatu batek

60eko hamarkada. Tafallarren, Torre Blandin andakitarrez edota Jose Iribas euskal baserritarrez jantzerik ilus zituzten. Denekak.

“TAFALLAREN HISTORIA”

“TAFALLAREN HISTORIA”

Azken mendeetan gauza asko aldatu dira gure inguruan, besteak beste klima eta horrekin batera basoak. Gizakiaren ustiapenak ere izan du zeresanik ondorio anitz eta sarritan kaltegarriak eragin dituen aldaketa prozesu horretan. Komeni da dugun aberastasuna zaintzea.

GIZAKIAREN GERIZAK HARTU DU BASOA

ALBERTO ELOSEGI

■ Azken urteetan zuhaitz espezie berri ugari ikusi ditugu gure basoetan.

Azken milioi urteetan gure basoen mugak nabarmenki aldatu dira klima aldaketen eraginez, klima tropikaletatik glaziazioetara. Gaur egun ikusten ditugun baso landareak, historian zehar ingurugiro aldaketa hauek guztiak eragindako eboluzioaren emaitza dira. Azken 5.000 urteetan klima hoztuz joan da, baso-espezie berriak agertu direlarik, besteak beste hain adierazgarri dugun pagoa.

Aro honetan, gizakia, basoa bere onurarako erabiltzen hasi zen, zura lortzeko, herriak edo landa soroak eraikitzeko, bideak, bazkalekuak, hasera batean suaren bidez, gero aizkorarekin ekinenez eta azkenik makinariaren bidez basoa erasotuz. Errömatarren etorrerarekin batera, gaztainondo edo pinazi-pinuak bezalako baso-espezieak sartu ziren.

Murgil gaitezen apur bat antzinako paisaiak zireneta; Gipuzkoa, Bizkaia, Ipar Euskal Herria eta Nafarroa iparraldean haritza, gaztainondoa eta ametza ziren nagusi 1.000 metro bitarterate, beti ere pagoa tartekatuta. Pagadi sendoak

■ Basoko aldaketek faunan ere eragina dute.

topa genitzakeen 800 metrotatik gora eginez, eta altuera hau gaindituz pinua eta izeia bateratuak. Bigarren mailako zuhaitz mota hauek ere topa genitzakeen; lizarra, urkia, zumarra, astigarra, haltza eta sahatsa. Araba eta Nafarroan zuhaitz nagusienak artea, miter txuria eta ametza ziren; goi mendietan berriz pinua, pinu beltza eta izeia.

Aro berrian basoaren ustiapena dela eta, 3 baso moeta bereiziko ditugu zuhaitzek jasandako mozketaren arabera izendatuko ditugunak: Txaradia, enborra azpi-azpitik mozten denekoa, denborarekin enborrari adar multzoa ateratzen zaio, 12-15 urteko epean mozten joango gara, egurrikatza egiteko balio duelarik, hau beti ere burdingintzarekin loturik egongo da. Tantaidea ezagutzen dugu bestalde, zuhaitz luzeak dira eta normalean 60 edo 100 urteren buruan mozten ziren. Batez ere itsasuntziak eta etxeak egiteko erabiltzen zituzten. Bada hirugarren baso moeta "modorrak" edo zuhaitz-motzak osatzen dutena, 8-10 urteko epean mozten ziren, lurretik 3 metroetara, abereak kimu berrietara iritsi ez zitezten. Modorrak beraz, abelzantzaren, burdingintzaren eta ontzigintzaren beharrak asetzeko sortzen ziren, denak aldi berean.

Azken urteotan espezie berri ugari ikusi ditugu gure basoetan, beti ere produkzio azkarra lortzeko helburuarekin landatutakoak: intsignis pinua, larizio pinua, makala, douglas izeia, haritz amerikarra edo alertze japoniarrak ... Baina honek guztiak baso artifizialak sortzera eramane gaitu egur eskaera handituz joan den heinean.

Bada azken aldian gure basoak erabat aldatu dituen zuhaitz

■ Euskal Herriko basoak

Gaur egun, Euskal Herrian topa ditzakegun baso mota hauek aipatu nahi izan ditugu euren garrantzia ekonomiko, historiko zein ekologikoari begiratzuz. Hala ere, kasu askotan, zaila izan ohi da zuhaitzi bat izendatzean zein zuhaitz espezie nagusitzen den zehaztea.

GAZTAINDEGIAK. Gaztainondo-
en fruitua gizaki zein animalientzat elikagai preziatua izan da. Beronen jatorriarekin nolabaiteko eztabaida dago, erromatarrek ekarri ote zuten edo ez; edozein modutara espezie honen hedapenean lagundu zuten.

Azken mendean espezie honek ia desagertzearainoko beherapena jasan zuen; arrazoiak bi izan ziren, biak ere onddoak eragindako gaitzak dira, Tinta izenekoa eta Txankroa.

Gaztainondoak beste zuhaitz espezieekin nahastuta bizi dira, haritz, lizar edo gereziondo, landare belarkaren artean. Ahabi, txillar edo ainarra, lurtzoru azidoetara hobekien moldatzen diren espezieak lirateke.

Baso mota hauek animalia espezie bereziak gordetzen dituzte. Bi aipa genitzake, alde batetik muxarra, negua zuhaitz zuloetan ezkutaturik pasatzen duena eta bestetik katajineta.

BERTAKO HARIZTIAK. Erdi Arotik zuhaitz ugariena eta erabiliena dugu. Beronen zura oso erabilia izan da eraikuntzan, adarrak egurrikatza egiteko, eta fruitu zein hostoak

etxabereak bazkatzeko erabili izan dira. Harizti hauek mendien behe magaletan edo haranen sakonetan dute kokalekua. Hariztiak, pagadiak ez bezala, biodibertsitate itzela eskaintzen dute landaredi zein faunari dagokionez. Hariztietan tarteakutako dira otsalizar, urki edo elorri zuriak, baita landare belarkara ugari ere. Hor nonbait gorderik landa-sagu eta satitsuak ibiliko dira. Sastraka tartetan basurdeak ibili ohi dira harrapatzen duten oro barneratuz.

Onddo biltzaileek ondo jakin ohi dute udazken aldera onddorik ederrenak non bilatu.

■ Zuhaitz erabiliena da haritzia.

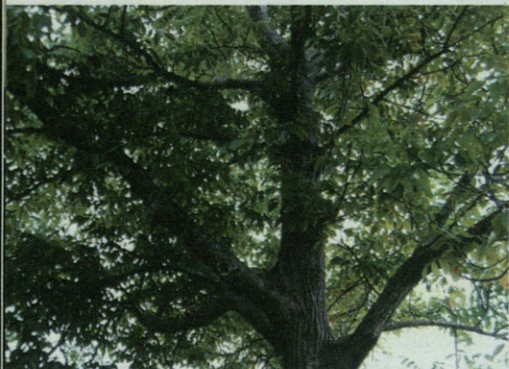
ALBERTO ELOSEGI

PAGADIAK. Pagadiak izan dute lekua gure mitologian eta gure sineskerietan. Esan daiteke basorik bereziarena dela, gutxi izango dira pagoaren itzalpean bizi daitezkeen landare espezieak; gorosti, txillar edo ezpela aipagarri ditugu. Hala ere, esanak esan, pagoa bakarrik hazten den zuhaitz espeziea dugu. Bigarren mailako espezie hauek euren bizi-zikloa pagadira moldatua izango dute eta pagoak hostoak atera aurretik bizi-ziklo gehiena osatua izango dute.

Pagadiak gustukoen dituen animalia oreina izango dugu. Bizilekua elkarbanatuz orkatz zein basurdea ageri dira. Gauaren iluntasunean basakatuak ibiliko dira belarriak erne dituztela, inguruan izango direlarik seguruenik azkonar zulakari edo leporaren bat ere.

Okilek ere gustuko dute pagadien enborrak zulatzea, isilik ibiliz gero entzun ahal dira baso barnean zulogile hauek ●

espezie ezagun bat, Intsignis pinua (*Pinus radiata*) delakoa, pinu hau nonahi aldatua dago. Honek beste behin ere monokultiboren ondorioak agerian utzi ditu:

ALBERTO ELOSEGI

■ Gaztainondoa urrituz doa.

✓ Batez ere biodibertsitatearen murrizketa. Murrizketa hau bikoitza dela esan genezake, zuhaitz eta bestelako landare aniztasuna bortizki gutxitzeaz gain, baso izaeraren galera eman dela esango dugu. Alegia, mendien birpopulazioek, zuhaitz masa bat osatzen dutela, ez basoa.

Jakina denez, honek basoaren menpe bizi den faunan eragin zuzena izango du, zehazki bertan gordetzen diren basapiztien habitata erabat mugatua izango da.

✓ Baso gaixotasunak ugaltu eta erraz zabaltzea eragin du. Gainera, izurriteei aurre egiteko produktu kimiko kaltegarrien erabilera bultzatu da.

✓ Suteen arriskua handitzea eragin du.
✓ Paisaia balorearen gutxitzea ekarri du eta horrekin batera, makinariaren sarre-
rak pistak eraikitzea, deforestazioa...

ALBERTO ELOSEGI

■ Basoa geure onurarako darabilgu.

■ Basoak nola babestu

Garai jakin hauetan, beti hasi ohi gara pentsatzen zer egin dezakegun gure basoak babesteko, hona hemen aholku labur eta lagungarri batzuk:

✓ Energia berriztagarrien erabilpena bideratzen saiatu, eta honekin batera, hidrokarburodun energi-iturriak gutxiago kontsumituz (gasolina, ...).

✓ Paper birtziklatu gehiago erabili.

✓ Bertako zuhaitzen landaketak gehitu.

✓ Mendietan zaborrik ez bota inolaz ere.

✓ Produktu ekologikoen kontsumoa ugaritu.

✓ Nekazaritzarako edo abeltzartzarako baliagarriak ez diren lur eremuak basoa berritzeko erabili.

✓ Mendi zein landa eremuetan ez piztu surik ●

ALBERTO ELOSEGI

■ Intsignis pinua edo *Pinus radiata* delakoa nonahi aurki dezakegu.

BASOAK HAMAICA ONURA ESKAINTZEN DIZKIGU.

Alde batetik, atmosfera garbitzen du, CO2 hartu eta oxigenoa aireeratuz. Ur edukia erregulatzen du, ura sustraien artean gordez iturburuak ez dira urte osoan agortuko. Baso estaldu-rak higaduraren eragina ekiditen du.

Bestalde, gizakiak basoa maila ezber-

dinetan ustiatu du; egurra eta egurrikatzaz gain, medikuntzan erabilitako produktuak, papera egiteko zelulosa, eztia, ondoak, kortxoa, larrua ontzeko taninoak, fruituak, haziak, erretxinak, olioak.... Aipagarria da baita ere ehizaren gordeleku izan dela ●

◆ MAIDER ZAPIRAIN

JOKIN ZAITEGI

XV. Itzulpen laburren sariketa

GAIA: "Energia iturriak XXI. mendean"

EPEA: 2001ko urriaren 31a baino lehen

SARIAK: 1. Saria....1.250 euro
2. Saria.... 625 euro

INFORMAZIOA: AED Elkartea
"Jokin Zaitegi" sariketa
Pablo Uranga, 4 behea
20.500 ARRASATE (Gipuzkoa)
Tel.: 943 77 12 28

Zuk ere parte har dezakezu

Antolatzailea:

Laguntzaileak:

ARRASATEKO UDALA

EUSKO JAURLARITZA

Gipuzkoako Foru Aldundia

Babeslea:

kutxa

zuri esker
gracias a ti

Arrasate 2001

Jon Idigoras

“Ni ez naiz inoiz politiko izan. Nomada bat izan naiz”

P E R F I L A

Gorriak eta bi ikusi ditu, eta aldiz, bere bizitzako pasadizoek negar eragin digute barrezka.

Maixuari eginak, aitari sartutako errespetua, kristauei konfesatuarazitako bekatuak... betidanik jarri dizkie klase guztietako agintariei ileak tente. Benetako gaiztakeria gezurrezko zintzotasuna baino hobea dela erakusten digu. 68an, berriz, berak utzi zuen Martutenekoa kartzelan Pantxo Villaren bibotea, eta luzaroan moztu ez dezala desio diogu.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre Argazkiak: Dani Blanco

Noiz bihurtu zitzaizkizun mitinak, bilerak, adierazpenak, manifestazioak, espedienteak, juizioak, kartzela, tortura eguneroko ogi?

Izar enpresatik 12 lagun bota gintuzten, grebak antolatzen aritzen ginelako. Ondoren erbestera joan nintzen, eta 1977an itzultzean peoi hasi nintzen. Behin Santi Brouard etorri zitzaidan enkargu bat ekartzera. Ni obran, eskorgarekin eta lohiez beteta ikusi ninduen eta hark esan zidan "zuk ezin duzu hemen egon, zuk lan politikoa egin behar duzu..."

"Anaitasuna" aldizkarian hasi nintzen lanean liberatu moduan. Eta denbora gutxiz beste bi enpresetan lan egin ondoren segituan HBko bozeramaile lanetan hasi nintzen. Santik eskorgarekin ikusi ninduean etorri zen nire desgrazia. Orduan sartu nintzen politikan. Ni ez naiz inoiz politiko izan. Politiko izateko bokazioa behar da eta nik ez dut egundo bokaziorik izan.

Nomada bat izan naiz, beti egon naiz sindikalismo barruan, borroka barruan, militantzian sartuta, baina langile edo abertzale mailan. LABen sorreran, ETAko fronte langilean sartuta egon nintzen, CCOOekin kontaktuan...

Baina alderdiko lotura hori ez da niretzat egina. Independentea izan naiz eta uste dut ukitu anarkista bat ere badudala. Gainera, sekula ez zait gustatu bizimodu publikoa izatea. HBko bozeramaile izan nintzenean, berriz, nire aurpegia bedekatuta egon zen Espainiako Guardia Zibilen kuartel denetan. Karpeta potolo bat dut ganbaran gordeta, sumario denean.

■ **Goma-aparrezko panpinetan kariaturizatu zaituzte. Nolako da zure benetako izaera?**

Nire izaera oso berezia da, oso zaba-la, oso independentea.

Oso temosoia ere bai: txikitan, Manu izeneko mutil handi bat genuen bizilagun. Ni, berriz, gaztetan txikia izan naiz. Baina hala ere borrokan hasi eta sekulako astindua ematen nion. Bere amonak gure aitari kontu hartzen zion, eta aitak epelak ematen zizkidan. Hurrengo egunean Manuri handiagoa ematen nion, eta aitak iluntzean niri... Azkenean uste dut ni baino lehenago aspertu zela gure aita.

Basoan, errekan eta txori habi bila ibiltzea niretzat zoramena zen, batez ere udaberrian, odola berotzen denean. Eskolara, egun batean bai eta bi astean ez nintzen agertu ere egiten. Don Marcelo maisuak ohar bat bidali zuen etxera hamar egunean ez nintzela eskolara agertu esanaz. Aitak sekulako egurra eman zidan. Aita gizona ona,

BIZITZAREN PASARTEA

1980an Langraitzeko kartzelara-eraman gintuzten denok, baita Telesforo Monzon ere. Telesforo aristokrata zen; bark ez zuen sekula kartzela bat ikusi. Nik preso arruntekin, kinkiekin eta, oso laguntasun ona izan dut. Patioan Telesfororekin paseatzen ari nintzela, esan nion: "Begira, horko hori munduan dagoen karteristarik finena da". "Aizu, harritzekoa da, bain abila al da?!" erantzun zidan. "Etorri hona", deitu nion karteristari. Aurkeztu nituen, eta Telesforok esan zion: "Nolatan zaude hemen, bain ona izanda?" Nik esan nion, "Telesforo, bain ona ez da hau, e, hau karterista da, rateroa"... Eta Telesforok berriro berari, "aizu, mutiko, nola hasi zinen horretan?" eta karteristak "Telesforo, zu bezala, galdetuta, galdetuta!"

baina astakilo bat zen, jotzen hasten zenean apurtu arte ez zen gelditzen. Erbestea eskatu nuen izeko Teresaren baserrian, eta hantxe egon nintzen 15 egunean. Aita ia barkamenak eskatuz etorri zen bila. Maisuarekin pakeak egiteko bakailu bat eman zidaten. Garai hartan bakailua altxor handia zen, eta nik ezetz erantzuten nien, ez nindoala eskolara bakailu batekin. Azkenean derrigortu egin ninduten, eta nik bidean, amorratuta, txilibitua atera, bakailuari txisa egin eta hala eraman nion maixuari.

■ **Aitak epelak ematen omen zizkizun, baina zuk ere itzultzen zenizkion...**

Bai, behin baino gehiagotan gainera: Baserrian kakalekua txabola moduko bat zen. Zuloa ortuetara begira egoten zen, eta inolako heldulekurik gabe egiten zen kaka. Behin, gure aita komunean prest zegoela, ni behean jarri nintzen, eta tira-

gomarekin harrikada bat jo nion barrabiletan.

■ **Zer da gerrako ume izatea?**

Bizirik atera dena da gerrako umea. Garai hartako umeek ez genuen ezer eduki. Alpargata batzuk, eta haiek ere euria hasten bazuen erantzi eta kolkoan eramaten genituen ez bustitzeko, garestiak ziren-eta. Baloiak piper latekin egiten genituen. Txatarra bildu eta hura salduz ateratako diruarekin erosten genuen baloia. Zulatzen zenean partxea jartzen genion, eta dozena erdi partxe irauten zituen.

Alde itzela dago lehengo umeen eta oraingo artean. Oraingo umeek hamalau kanbioko bizikletak, futboleko egiteko botak, walkie-talkie-ak... dituzte, eta erdiei ez diete begiratu ere egiten. Ez diete gauzei balorerik ematen.

Lehengo umeek imajinazio gehiago genuen jolasak eta jostailuak asmatzeko. Oraingo umeak inteligenteagoak dira, ikasketak, interneta eta baliabide guztiak dituzte. Baina argiak ez dira. Lehengo umeak askoz ere independenteagoak, solidarioagoak, argiagoak (ez inteligenteak) izan ginen. Gure aitak bizikleta

zahar bat ekarri zigun, eta auzoko ume denek ibiltzen genuen. Oraingo umeei ez esan ea utziko dizuten bizikleta buelta bat emateko! Askoz eskuzabal eta solidarioagoak ginen. Oraingo umeei beste balore batzuk izango dituzte, baina pertsonaren baloreak asko galdu direla uste dut. Ez dute konpromiso sozialik.

■ **Nola pasa zinen ume arotik gaztaro-ra?**

13 urtera arte egoten ginen eskolan, lau graduiko entziklopedia irakurri arte. 14 urterekin lan eskolan hasten ginen, makinak nola erabili ikasten. Hori zen muga, eta galtzak ere aldatu egiten ziren: txikitan galtza motzak, gero bonbatxoak, eta txilibitua galtza barrenetik ateratzen zenean, alegia, umea mutiltzen zenean, galtza luzeak.

■ **Garai hartan sexu errepresioa ere itzela zen. Nolako harremanak zenituzten neskekin?**

Parkera etortzen ginen dantzara. Plaza izkinan guraso denak egoten ziren

zelatan. Hasieran sueltoan dantzaten genuen. Gero orkestina bat jarri zuten, eta harekin hasi ginen lotuta dantzaten. Baina lotuta, zer modutan! Neskak bi metro tara jartzen ziren, eta gu besoarekin gerritik heldu eta erakarri nahian, txinpanzeen erara.

Haurdun geratu eta gero ezkontzea

“Oraingo liberalismoa lehengo kapitalismo basatia bezain gogorra izan gabe, arriskutsuagoa da”

sekulako eskandaloa zen, satanizatu egiten zen. Horrelako errepresioa egonda, zer egin? Beharrezkoa zen gorputzari piztutaldi bat ematea, eta La Palancan jo genituen lehen tiroak.

■ **La Palanca edo puten auzo horretan zer mugitzen zen?**

Han edonor ikusten genuen, behin sakristauarekin egin nuen topo. Jainkojale bat ere bazen Zornotzan, guri filmak ematen zizkiguna eta musu eszena denak goraizez moztzen zituen. Gato Negron hor non ikusten dudun gizon hura eskua neska baten gonapean sartuta. Berehala etorri zitzaidan eta esan zidan: “Lotsagabe hori. Zer egiten duzu zuk prostituzio etxe honetan? Eta gauza bat esango dizut: tabako gorria eroatera etorri naiz” (kontrabandakoa). Zornotzara etorri eta nire aitari esan zion putetxe batean ikusi ninduela. Nik herri osoan zabaldu nuen: “Badakizue jainkojalea non topatu dudun? Tabako gorria erosten hanka tar-tean”.

■ **Nola ikusten duzu puten lana?**

Nik uste dut gorputzaren langileak direla. Gustuz inork ez du hori egiten. Etortzen diren denak jasateko, asko mozkorrak, barrua behar da. Beharragatik egiten dute lan.

Baina garai hartan behintzat funtzio

garrantzitsu-bat bete zuten. Gaztetan zezen zoroa bezala eta batere jakin gabe joaten ginen putetxetara. Gato Negron egon zen Herminiak, pazientzia handia izan zuen gu bezalakoeekin. Oso zahartuta ezagutu genuen, baina emakume horrek erakutsi zion amodioa egiten belaunaldi askori.

■ **Militantzia hezurretaraino sartua duzu. Nola gogoratzen dituzu hasiera-ko urteak?**

Lehenengo militantzia EGIN izan zen. Mendigoizaletasunagatik eta abertzale-
tasunagatik sartu nintzen. Urtean behin Argentina edo Venezuelatik etortzen ziren panfletoak banatzen genituen, eta beste behin Aitor Ormazarekin mendian batzar bat egiten genuen. Hor bukatzen zen gure zeregina. Franco garaian EAJk ez zuen esku bat ere mugitu. Lurpean sartu eta ez zuten burua erakutsi ere egiten.

Fabriketan mugitzen hasi ginen: hiru-lau urtean aprendiz hartzen gintuzten, eta nagusien lana egiten genuen hutsaren truke. Sekulako esplotazioa izan zen. Gazte mordoa elkartu ginen militante zaharrekin. Gero, ETAko fronte obreroan...

Gainera Zornotza herri oso politizatu-
ia izan da beti. EAJ, PC, PSOEko jende oso gogorra ezagutu dut beti herrian, eta haiekin ibiltzen ginen. Gero etorri ziren marxismo-leninismoko generazio berri inportatuak: hirugarren internazionala, laugarren internazionala, eta nik deitzen diedan bezala, bosgarren interplaneta-
rioa.

■ **Iraultza egiteko asko irakurri beharra dago...**

60ko hamarkadan marxismo-leninismo teoriei eutsi izan zen eta guk

CURRICULUMA

- **Jaio:** Zornotzan, 1936an.
- **Lana:** Izar enpresan hasi zen 1952an. 1974an kaleratu egin zuten beste 11 lagunekin, grebak antolatzen aritzeagatik, eta peoi aritu zen. 1977an, berriz, "Anaitasuna" aldizkarian hasi zen.
- **Politikan:** Juventud Obrera Catolica, ETAko langile fronteko kidea, LABen sortzaileetakoa, KASen sortzaileetakoa, HBko mahai nazionaleko kidea, eta 8 urtez diputatua.
- **Espediente:** 75 sumario baino gehiago eta 200 konparezentzia egin ditu epaile aurrean. Erbestean, Donibane-Lohitzunen egon zen 1974tik 1977a arte, eta kartzelan egon da 7 aldiz.
- **Liburua:** "Hijo de Juanita Gerrikabeitia".

sekulako egarria genuen teoria horiek ikasteko. Noizean behin Txinako itsasontzi bat etortzen zen Deustura eta bertatik betetzen zituzten EMK-ko denek motxi-

lak liburuz eta panfletoz.

Horiek irakurtzen hasi ginen, baina baita ezberdintzen ere: euren teoriei arabera abertzaleak burges txiki radikalizatuak ginen. Euren iritziz sozialismoak ez zuen zerikusirik abertzaletasunarekin.

Guk esaten genien Francoren kontra-ko borrokan punta puntan zegoena ETA eta ezker abertzalea zela, eta indar denak batu behar zirela, ez banatu. Hasten bazi-
ren bereizten, hemendik sozialismoa eta hemendik abertzaletasuna, EAJren jokoa eroriko ginen. EAJk orain 80 urte esaten zuen abertzaletasunak ez zuela zerikusirik sozialismoarekin. ETAk V. asanbladan erabaki zuen herrien askatasuna langileen askatasunaren eskutik etorriko zela. Independentzia eta sozialismoa bide beretik doazela eta lotu egin behar dela. Ikusi espainolisten jarrera, EMK edo LKIn jarrera zein izan den: desagertu egin dira, euren teoria marxista denek porrot egin dute. Orain ez dago estatu espainiarrean ezkerreko oposizio-rik. Gaur ere abertzaleak eta batez ere ezker abertzalea da puntan dagoena esku-bide demokratikoak lortzeko eskubide nazionalarekin batera.

Bizkaiko Foru Aldundia

Euskararen alde hizkuntzen urte europarrean

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

Batzuk diote estatutuarekin nahikoa dugula. Hori tranpa handi bat izan zen, eta batzuk berehala erori ziren horretan. Guk ez genuen lurraldeak banatzea onartzen, eta gainera bagenekien autonomia independentziari agur esatea zela. Arrazoi genuen, orain ELAk ere esan baitu estatutua agortuta dagoela, bide horretatik ezin dela burujabetasunik lortu. EAJk gauza bera esan du, onartu egin du guk orain 20-30 urte esandakoa.

■ Oraindik sozialismoa aldarrikatzek badu zentzurik?

Sozialismo modelo horrek porrot egin du. Beste irakurketa berri bat egin behar zaio. Kapitalismoaren bidea aldatu egin baita. Lehen askoz gogorragoa izan

zen. Oraingo liberalismoa lehengo kapitalismo basatia bezain gogorra izan gabe, arriskutsuagoa da.

Oraingoak askoz gehiago irabazten du, baina aurpegia demokratikoki garbituta. Baina esplotazioa askoz gogorragoa da: prekarizazioa, langabezia, lan baldintzak, bankuek eta enpresek irabazten dutena...

Gainera egun globalizazioa ere kon-tuan hartu behar da: superestruturak bat egin eta goitik ekonomia dena kontrolatu nahi dute. Horren aurrean sozialismoari beste irakurketa eta definizio bat eman behar zaio.

Marxista garaiko teoria langileen diktadura zen. Hori jada ezin da inondik

inora horrela izan. Sozialismoa izango da diktadura baino gehiago langileen partaidetza, ekonomiaren klabe guztietan.

■ Kooperatiben bidea izan liteke?

Kooperatiben esperientzia oso interesgarria izan da. Garai hartan kooperatibak beste esplotatzaile batzuek izan ziren, baina orain behintzat neurri bat eman dute, globalizazioaren aurrean bertako ekonomia gure esku edukitzeko.

■ Egungo gazteen artean militantzia hori mantentzen da?

Badira banaka batzuk, baina gizarte-ko fenomeno hori ez da ematen. Oraingo gazteek beste buruko min batzuk dituzte. Lehenengo lana da lan bat bilatzea, ikasketak, eta asteburua... Ez dute denborarik irakurtzeko eta irakurritako horri erantzun bat emateko. Ez dago lotura eta militantziarik. Ezker abertzalea da militantzia neurri bat ematen duena. Militantzia gogorra gainera. Beste alderdie-tan ez dut ikusten militantziarik. Bilbotik etortzen dira buruak eta kontsignak, eta besteek segi egiten dute.

Ez dago eztabaida zabal bat, ez dago elkartasunik beste ideietako jendearekin... Oro har gazteriak ez du erantzuten.

■ Nola bizi da eguna bukatzera iritsiko den ez dakiena?

Bizitzeko gogoarekin beti, baina gauza bat onartuta: egunen batean agian suertatuko da ezbeharren bat. Etortzen bada, etorriko da, eta bitartean lan egin, eta bizi.

Bi edo hiru unetan pentsatu dut "hauek nire bila datoz", baina oso lasai egon naiz. Batean Bilbotik etorri nintzen Zornotzako mutil batekin, eta Lemoan geratu ginen enkargu bat egiteko. Tabernan geundela, tipo bat sartu zen eta makina batera joan zen jolaste-

Zenbait gauza gaizki ibil badaiteke, arazorik handienak sortuko dituen ibiliko da gaizki.

(Murphyren 17. Legea)

Lokalen jabeek eta ikuskizun-antolatzaileek pertsonak eta ondasunak arriskutik babesteko arauak bete behar dituzte.

(Euskal Herriko Ikuskizun Publiko eta Jolas Jardueren buruzko Legearen 17. artikulua).

Legearen betearazpena zure baitan dago.

Lokalen ikuskapenerako Eusko Jaurlaritzaren eta udalen Legeak aurreikusita dauka ikuskizunak eta jolas-jarduerak egiteko Euskal Herrian erabiltzen diren 18.000 lokal eta instalazioen segurtasun-neurriak egiaztatzea. Horien jabe eta kudeatzaileek legeak exijitzen dituen segurtasun-neurriak betetzeko obligazioa dute, horrela pertsonak eta ondasunak lekuak egokiak baitira. **Segurtasuna eskubidea duzu. Exijitu ezazu.**

IKUSKIZUN ETA JOLAS JARDUERARAKO ERABILTZEN DIREN LOKALAK ETA INSTALAZIOAK IKUSKATU ETA EGIAZTATZEKO PLAN OROKORRA.

EUSKO JAURLARITZA

HERRIARZINGO SAILA
Herriarango Sailburua
Jolas eta Ikuskizun Zuzendaritza

GOBIERNO VASCO

DEPARTAMENTO DE INTERIOR
Viceconsejero de Interior
Dirección de Juega y Espectáculos

ra. Atzetik beste bat etorri zen, eta makinan zegoenari pistola erori zitzaion lurrera. Berari begiratu, eta esan nuen, "hemen ez da gauza honik". Laguna etorri zen eta esan nion, "goazen hemendik, hemen enzerrona bat dago eta". Kotxera joan eta pistoladuna etorri zen nigana. Eskua patrikan sartu zuen, eta nik erreakzioz eskua bota nion. Eskua pistolan zuen, eta plaka atereaz esan zidan: "Polizia". Momentu hartan polizia izan beharra zeukan, baina zertara etorri zen?

ARGAZKI ZAHARRA

Hawaiiano itxurarekin soldadutzan. (Argazkian ezkerrekoa.)

Garai hartan oso zuhur ibili ginen kontu horrekin. Batallón Vasco-Español, triple A... gure aurkako talde asko zegoen. Zornotza oso herri zigortua izan da, eta patruilatzeko taldeak sortu genituen. Batean gerrillero bi harrapatu genituen, pistola kendu genien eta korrika joan ziren Guardia Zibilaren kuartelera.

■ Egungo egoera nola ikusten duzu?

Jakina, azken hauteskundeak fenomeno bat izan dira. Edo españolismoa edo abertzaletasuna gisa aurkeztu dituzte, eta EAJ oso abil ibili da, "Mayor Oreja badator" esanaz, eta Orejaren irudia aurretik ipinita. Gure boto asko EAJren eskuetara joan dira. Gauza askogatik: bata, Mayorren beldurragatik. Bestalde gu ez gara oso abil ibili. Parlamentua utzi baikeuen orain 7 hilabete eta jendearen mesfidantza piztu da, "hauek ez dira parlamentura joango, eta orduan horien botoak alferrik dira". Eta beste zati bat guretzako zigor bat izango zen, guk ere ez baititugu gauza batzuk oso ondo egin. Hauteskundeek aurreko bat eta ondorengo bat markatu dute. Autokritika bat egiteko garaia da, harrokeriarik gabe, eta pentsatu behar dugu gu ez gaudela hemen independentzia edo sozialismoa bakarrik lortzeko. Beste alderdi batzuekin harremanetan

jarri behar dugu, eta gure aldetik gauza batzuk eman egin behar ditugu, amore eman.

Aurrera begira ezker abertzaleak hemengo burujabetzaren prozesua gidatu behar du. Ezker abertzalea garantia bat da prozesu horrentzat. EAJ eta EA oso ahulak dira, interes ekonomiko gehiegi dituzte Diputazioetan, negozioetan, eta hori hipoteka bat da. Ikusi behar da ea posible den EAJ eta EA Lizarra-Garaziko teorieta-
ra hurbiltzea berriz ere, eta horretara-

ko guk ere pauso batzuk eman behar ditugu.

Gauza bat dago garbi: borroka armatuaren bidez ezin liteke gerra irabazi. Borroka armatua koiuntura politiko bateko fenomeno bat da. Uste dut oraindik ez direla borroka armatua desagertzeko minimo demokratikoak lortu. Minimo demokratikoak lortuz gero, indarkeria berez desagertuko da.

Lizarra-Garazi sinatu zenean ETAK 16 hilabeteko su-etena egin zuen. Erretiratu egin zen, plataforma demokratiko horrek aurrera egin zezan. Guk prozesu horretan akats batzuk egin genituen, baina EAJk ez zuen borondaterik hori aurrera eramateko. Sekulako beldur eszenikoa zuen.

■ Hauteskunde hauek emango zioten konfiantza, beldur horiek baztertzeko...

EAJk hausnarketa hori egiten badu, ondo goaz. Baina EAJk esaten badu 600.000 botoak bereak direla, ez goaz bide onetik. Harrokeriekin joaten bada, ez dago zereginik, eta borroka armatuak eta indarkeriak jarraituko du, eta atxilotek eta presoek... EAJk eta EAK borondate garbia eta konpromiso serioa agertzen badute, gu prest gaude plataforma demokratiko batekin aurrera joateko ●

BERE HITZETAN

▼
"Umetan ez omen nintzen garai hartako edertasun kanonetara oso ongi egokitzen. Amama Isabel gaixoa! Ez zuen nahi bizilagunek nire edertasun eza ikustea, eta beti eramaten ninduen mantarretan izkutatuta."

Hijo de Juanita Gerrikabeitia liburua

▼
"Euskadi aske bat eta gizarte justu bat eraikitzen dutenen amei eskaintzen diet liburua. Ama hauek dira beren seme eta alaben eromen liluragarria isilpean eta harro sufritzen dutenak."

Hijo de Juanita Gerrikabeitia liburua

▼
"Gauak amaigabeak egiten zitzaizkidan. Kotxeak entzuten nituen pasatzen, eta bateren bat etxe inguruan geratzen bazen, sustoz altxatzen nintzen. Tabernetan jende susmagarria ikusten nuenero pentsatzen nuen "gaur gauean nire bila datoz". Egitan, nahiago nuen komisaldegian egon torturatzaileen aurrean, kezka horrekin egunero, eta batez ere gauero, bizi baino."

Hijo de Juanita Gerrikabeitia liburua

▼
"Bizitzak zer buelta ematen dituen! Erregea Euskadira zetorrenero sekulako iskanbila jartzen genuen, eta oraingoan ni nintzen Zarzuelara bertara zihoana, korbata jantzita gainera."

Hijo de Juanita Gerrikabeitia liburua

▼
"EAJ, CCOO, ORT, PCE eta PSOE zeuden 79ko manifestazio hartan. Majaderoren batek bi uso eramane zituen eskutan, bakearen ikur. Eta hankak hautsi zizkien, usoak hegan egiteko askatu nahian ari zirela. To ikurra!"

Hijo de Juanita Gerrikabeitia liburua

E Z P A

PRINTZA

ARTE BURGESA

Koldobika Jauregi artista-ren iritzia da hau "Euskaldunon Egunkaria" k jasoa:

"(...) Beti izan gara nahiko burgesak. (...) Eta gaur egun Estatuari esker bizi da artisten parte handi bat. Horiek egiten dituzten gauzak ez ditu inork ere erosten. Erakundeek erosten dituzte, museoetan sartzeko. Baina galeria pribatuetan ez daude, ez dituelako inork nahi. Eta hori ez da gertatzen artista horien lanak oso abangoardistak direlako, inori ez zaizkiolako interesatzen baizik.

Euskal Herrian, gainera, arte mundua asko aldatu da urte batzuetatik hona. (...) Garai batean, jendeak gizartearekin loturik zeuden lanak egiten zituen, gizartea zen gaia nolabait ere. Gaur egun, gizartea desagertu egin da arte mundutik. Gizabanakoa da orain guinea. (...) Eta konturatzen zara eskuineko zein ezkerreko udaletan jarrerak berdinak direla. Kulturarekiko harremanetan gauza bera dira. (...) Artean diru asko mugitzen da, inork pentsatzen duen baino gehiago, diru beltz guztia bertan mugitzen delako. Orain, euroarekin, kontrol gehiago dago, baina hemen ez da mezenas legerik, arte inbertsiorako edo babeserako legerik. Negozio bat da. (...) Duela hamarkada bat edo bi, urtean sei mugimendu-edo sortzen ziren, bata bestearen atzetik. Baina ez ziren artistek berek sorturikoak, galeziek, museoek, kritikoei sorturiko mugimendu fiktizioak baizik. Orduan, gauza berri bat ateratzen dizuten bakoitzean, dirua barra-barra mugitzen da".

ARMENIA ETA EUSKAL HERRIA

ARMENIAK eta Euskal Herriak elkarren artean dituzten ezaugarri kultural komunak oinarri hartuta dokumental bat errodatuko dute armeniar aditu batzuek irailean. "Euskaldunak eta armeniarak" izenburuko lana Gipuzkoa, Araba eta Nafarroan errodatuko da.

BILDUMA BERRIAK MARTXAN

BILDUMA berri bana jarri dute martxan Tartalo eta Gatuzain argitaletxeek. Tartalok "Abra" izeneko aurkeztu zuen joan den asten Donostian. Bilduma honen baitan argitaratuak daude dagoeneko Toti Martinez de Lezearen "Señor de la guerra: por más valer en la tierra", Pablo Antoñanaren "Último viaje y otras fábulas" eta Juan Mari Irigoienek "Consummatum est". Gatuzainek berriz, hurrei zuzenduriko "Gatuberdeak" sail berria jarri du martxan. Amaia Hennebutte Millardek idatzi du sail honen lehen lana.

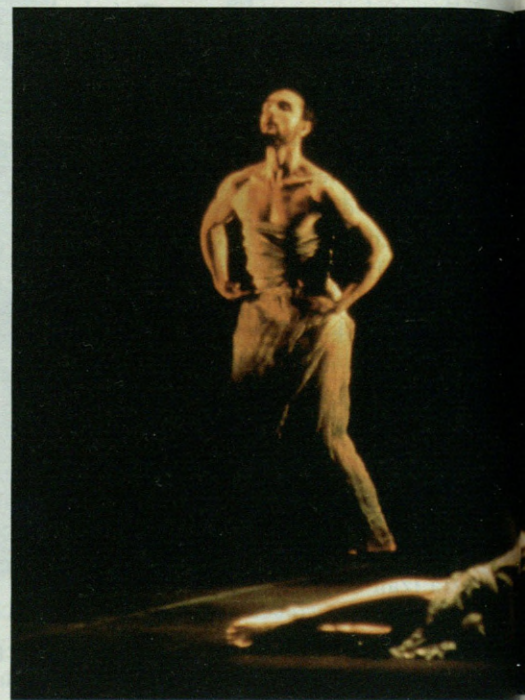
ZAMAREN AZTERKETA

EHUko Arkitektura Eskolako talde batek

ALBERTO ELOSEGI

■ Hondarribiko harresiaren alde bat.

"Donostia" izeneko metodo berritzaile bat jarri du martxan. Honen bitartez eraikuntza historikoen elementu estruktural batek jasan dezakeen zama kalkulatu daiteke. Metodo hori dela-eta hainbat lan egin du Santiago Sánchez Beitia irakasleak zuzentzen duen taldeak. Besteak beste, Gasteizko Katedralean, Bilboko hiru eliza gotikoetan, Hondarribiko harresietan edota Kairoko El Ghouri akueduktuan lan egin dute. Eta datozen bi urteetan Espainiako sei monumentu garrantzitsuen azterketa egiteko enkargua jaso dute.

ERROBIKO JAIALDIA

HILAREN 18tik 21era burutuko da Errobiko Festibala. Lehen eguneko ekitaldiak Baigorriko Urdoze auzoan eskainiko dira eta hurrengoak, Itsasun izango dira. Dantza, jazz, poeta eta ipuin kontalariak, solasaldiak... izango dira bertan. Aipatzekoak dira Marokoko eta Tibeteko dantza

H I T Z B I T A N

- Karlos Linazasororen iritziz: "Ipuina nobela baino askoz gutxiago irakurtzen da. Ez nuke esango marjinatua dagoenik baina jendeak nahiago ditu nobelak". "El País" egunkarian egini adierazpena da hori.
- Jon Lopategiren hitzak dira hauek "Euskaldunon Egunkaria" n jasoak: "Bertsolari izan banaiz, beharbada, txapelketari esker izan naiz. (...) Txapelketa ezinbesteko bidea da bertsolariak bere burua ezagutzera emateko".

DANTZAN IBILIAK

"Dantzara" plan estrategikoa jarri zuen martxan lehenik Eusko Jaurlaritzak, dantza sustatzeko asmoz. Ondoren, martxoan, Dantza 2001 egitaraua antolatu zuen. Eta honen baitan Koreografo Gazteen V. Erakusketa eta Dantza Eskolen IV. Erakusketa. Sormena sustatu du, azken finean.

Orain aldiz, "Dantzarako Plataforma" aurkeztu du. Damian Muñoz, Ion Munduate, Nekane Santamaria eta Adeshorasek parte hartu dute joan den asteburu honetan eginiko Plataformaren lehen ekitaldian. Eta honela, aspaldian sortzen hasi eta dagoeneko ibilbide luzea egina duten koreografoei lagundu nahi die, beren obren zabalpenean.

eta kanta emanaldiak, Rokia Traore afrikarraren kantaldia edota Artze anaiek, Beñat Amorenak, Beñat Axiarik eta Mixel Etxekoparrek eskainiko duten "Oihana auhenka" ikuskizuna.

OLBE-REN ALDAKETAK

IRAILAREN 12an hasiko du Opera Lagunen Bilboko Elkartek hurrengo denboraldia, baina dagoeneko 2001-2002 egitarau osoa finkaturik du. Aldaketa ugari egin ditu gainera aurreko urte-ekin alderatuz: orain arte zortzi opera egiten bazituzten ere, aurtengoan, soilik sei taularutuko dituzte Euskalduna Jauregian, eta bakoitzaren lau emanaldi eskaini. Gainera, sarreraren prezioa %6,5 igoko da. Guztia arrazoi ekonomikoengatik.

BELARRETA KO FILMA

"BELARRA" izena du Koldo Almandozek zuzendutako laburmetrai berria. Egun bakarrean

■ "Belarra" filmaren une bat.

■ A. Urretabizkaia.

IZENAK

Arantxa Urretabizkaia suertatu da Rikardo Arregi Kazetaritza lehiaketako sari nagusiaren irabazle "Zabalik" en argitaratutako elkarrizketengatik. Agerkari berean plazaratutako kronikengatik Ander Izagirrek kazetari berrien saileko saria jaso du.

Egoitz Eizagirrek nagusietan eta Beñat Gaztelumendik 14 urtetik beherakoetan eskuratu zuten txapela Mungian, Eskolarteko Bertsolari Txapelketaren finalean.

Jasone Osorok eta Eduardo Mendozak eskuratu berri dute Zilarrezko Euskadi Saria, "Tentazioak" eta "El tocador de señoras" liburuek Euskadiko Liburu eta Diskoaren Donostiako Azokan izandako salmentengatik.

Haurrock taldeak "Bertsoa Dantzan" izeneko lehenengo lana argitaratu du Agorila diskoetxearen eskutik.

Edorta Jimenezek "Europako mugetan barrena" liburua aurkeztu berri du Txalapartaren eskutik.

■ Edorta Jimenez.

- Luis de Pablok honela zioen "Gara"-n: "Gizarte batek ezin du onartu sendagile txarrak trebatzea bere larrutik ordaintzen duelako, baina erdipurdiko musikariak hezi ditzake, musika oso gutxi interesatzen zaiolako. (...) Gizartean musikarekiko interes falta orokorra dago".
- Vicente Ameztoy pintorearen adierazpenak dira hauek "Euskonews & Media"-n eginak: "Nire ustez nahiko zaila da gaur egun irizpide bakar bat izatea, joera eta estilo desberdin asko daude-eta. Uste dut jendeak askotan lapurtu egiten dituela ideiak. Egungo gazteek asko bidaiatzen dute, eta askotan plagiatzen dituzte topatzen dituzten ideiak eta lanak".

Mila poeta, mila irakurle

Ispiluetan ikusiko bagenu bezala begiratu beharko genioke munduari. Ez armairu merke horren ateratzean dagoen ispilu horietako batean, bai oster, alde ezberdinak banatzen edota kontrajartzen ondodakien ispilu berezietako batean, irusako ez duen horretan.

Txarraren aurrean ona erakusten duena, gezurra boro-bil eta huts erakutsi beharrean egia potolo eta hitzezkoa aurkezten duena, ezbeharraren aurrean, onura, zoriontasuna edo bide zuzena elkarren gainka ematen diguna.

Askotan, munduaren ispiluak antzeko gauzak islatzen baititu, eta horretarako literaturari begiratzea besterik ez dugu.

Narratibagintzan idazle asko eta asko egonik ere, badirudi irakurle kopurua gailentzekotan dabilela beti inolako parekotasunik lortu barik, parekotasunak berez ez baitu lehia sortzen. Arlo honetako idazleak ez omen dira beldurtzen idazle eta irakurle kopurua inoiz oreka estuan egon litekeela esaten zaienean, guztion burmuinak hala aginduta bestelako iritzia izaten baitute.

Hau da, narratibagintzan idazle kopurua, egun eta beti, irakurlegoarena baino askoz txikiagoa izango da, kontuan hartuta, besteak beste, zerbaitekin gutiziatu eta folioak eta folioak zirriborratzen saiatu diren idazle berrien eginalak, etorkizun oparokoak ez diren idazle gazte horienak, alegia.

Guztiarekin ere ez dago kexatzerik, idazle idazle gutxi dira, milaka eta milaka izan daitezkeen arren, gizaki askoren berezko jasa haxe den arren.

BAINA bestelakoa agitzen da literaturaren alaba txikiari (askoren aburuz handiena) erreparatzen badiogu. Poesiaz ari naiz.

Hemendik eta handik, poesiarako jariora dutenak, bizi izaten ez jakiteagatik dauzkaten neurosiak, orri, folio edo liburu batean izkiriartzen dituztenak geroragoan irakurriko dituztenak baino gehiago direlako xurrumurrua barreiatu da.

Baliteke hala izatea, edo hobeto esanda, ziurraski horrela izango da eta ez dut uste inolako kalterik dakarrenik.

Lehenago aipatu dudana bezala, jende oro aritzen da beti gustuko dituen gauzetan. Akaso Roland Garros ikusi eta ikusi aritu diren zale guztiak ez dira euren aisialdian tenislariak ere izango, goranahi edo amets ezberdinekin, baina tenislari? Guggenheim museo erraldoi, txundigarri eta erlantzez beteriko horretara margolari preziatu baten maisu-lanak ikustera, aztertzer, marra, zirkulu eta sakontasun neurribako haietan galtzera etorri diren asko eta asko ez dira eurak ere margolariak izango?

Nork ez ditu poemak idatzi? Nork ez ditu bere odolak xuxurlaturiko desiorik behinenak poema itxurarekin opartu? Nork ez ditu bere amorru, sekretu, desoreka eta gogorik

bortitzenak orri txukunean zein paper ziztrinean ondo lerrokatu. Inoiz edo behin honelakoetan jardun dugula esan daiteke, horregatik poetak ere milaka izango dira segurki, deklaratuak ez hainbeste baina nork ez du sentitu poesiararen amainua barruan? Bere errailetan barna poesiararen har madarikatua oihuka poema eske? Nor ez da hasi ezagutzen ez dituen legeek bultzatuta ernamui-nean diren poemak balizko adrenduz idatzi eta idatzi.

Oso esaldi handia eta maximalista da, Corte Ingles-ak aise erabiliko lukeena baina, egia da, guztiok zarete poetak.

Gero kontuan hartu beharreko beste gauza bat zera da: asko irakurtzen da, edo bestela esanda, oso irakurriak gara eta agertzen diren liburuak eskuarki irakurri, gainbegiratu eta aztertu egiten ditugu.

KOPURUAK kopuru esan dezakegu Euskal Herrian poeta gutxi dagoela eta nahiko errez

irakur daitekeela urteko uzt. Hau da, poetak ere irakurle bihurtzen gara eta guk, gehi irakurri bai baina poetak ez direnek loditzen dugu irakurlegoa.

Jotzen duenak jotzen duela, ispiluak, munduari begiratzeko erabili beharko genukeen ispilu horrek, mila alde batean eta beste aldean beste mila islatuko ditu, batzuk zuriak eta besteak beltzak, onak eta txarrak

baina mila poeta baldin bagara mila irakurle izango gara, bestela, behin hona ezker, nork bere buruari

galto egin diezaiola. Zer gara lehenago idazle ala irakurle? Buru bezainbat aburu ●

Juan Ramon Madariaga
Poeta

“Nor ez da hasi ezagutzen ez dituen legeek bultzatuta ernamui-nean diren poemak balizko adrenduz idatzi eta idatzi. Oso esaldi handia eta maximalista da, (...) baina, egia da, guztiok zarete poetak”

GIDOILARIAK

Elkarrizketak idazteko irudimen biziko taldeak, pertsonaien izaera zehazteko batzar kolektiboak... irudiaren menpeko idazleek ez dute egun aspaldiko gidoilarien lan jarduera estimatzen. Garaiak aldatu dira eta fikzioak halabeharrez ikasi ditu telebistak jarritako arau berriak.

NIKOTINARIK GABEKO GIDOIAK

MIKEL MARTINEZ

MIKEL MARTINEZ

■ "Goenkale" telesaileko gidoilariak, telesaila prestatzeko lanean.

Zigarrokinen konpainian, tabakoaren ke urdinak inguratzen duen betaurrekodun tipoa, idazmakina zaharra eta bourbon

botila azpian zenbait pertsonairen arteko elkarrizketez betetako folio pila. Marlboro zigarroa ezpainekin laztantzen duen gidoilari bakarti eta frustratuaren irudia

bikain pantailaratu zuen Nicholas Ray zuzendariak "En un lugar solitario" filman. Bogartek errebolbera alde batera utzi eta idazteari ekiten dio Hollywood ustelean. Gaurko gidoilariak Lauren Bacall bezalako emakumea seduzitzeko gai ote dira?

50eko hamarkadaz geroztik, gauzak asko aldatu dira, azken aldian tabakoaren aurka egiten ari den kanpainari esker, gidoilari askok erretzeari utzi diote, whiskya ez da jada irudimena pizteko erabilitako edabe magikoa eta askok ez dute bakardadean lan egiten, taldeko eginkizuna bihurtu da.

Idazmakinarekin tekla zaharren ohiko hotsa ez da jada inon entzuten, gidoilarien hatzak ordenagailu bizkorren arratoia erabiltzera ohitu dira. Eta hau guztia gutxi balitz, gainera, telebistak fikzioaren garunak lapurtu dizkio zinemari.

Telebistak aldaketa ugari eragin ditu gidoilarien jardueran. Egun ETBn emititzen diren telesailen atzean gidoilarietz osatutako koadrilak aurkitzen ditugu. Guztien artean pertsonaiek jokatu duten nortasun eta izaera erabakitzen dute eta egunero biltzen dira kapitulu bakoitza antolatu asmoz. Gidoilariak telesailak jarraituko duen bidea erabakitzen dute baina elkarrizketak egiten dituzten idazle ezkutuek mamia zehazteari ekiten diote. Talde lana da, irudimen bizidunek elkarrekin aritu behar dute, emaitza borobila izan dadin.

□ **Gidoilari askok erretzeari utzi diote, whiskya ez da jada irudimena pizteko edabe magikoa eta askok ez dute bakardadean lan egiten**

Estatu Batuetako telesailak genituen orain lauzpabost urte audientzietako errege, berton ekoiztutako lanak jendearen onespina lortzen hasi diren arte. Azken aldian emititu telesail kopurua nabarmen handitu da, Euskal Herrian "Gure familia eta beste piztia batzuk" telesailak ireki zuen bidea. Pausoka ekoiztetxearen eskutik Euskal Telebistak emititu zuen lehen telesaila izan zen. Horren ondoren fenomeno soziologiko bihurtu den "Goenkale" k marka guztiak hautsi ditu. Mila kapitulutik gora emititu dira eta seigarren denboraldiari ekin diote aurten gidoilariak.

PROFESIONALEN BILA. Zine industria oraindik Euskal Herrian erroztzeko dagoela ez da sekretua inorentzako

□ Euskal Herrian bertan 120 gidoilari daude, erdiak profesionalak. Eta guztientzako hedabide bakarra, Euskal Telebista

karrak ekoizten dira". Horrez gain, gidoilariak egoera ezegonkorrean egiten dutela lan azpimarratzen du Albak, "asko dira gidoiak egiteaz gain beste lan batzuetan aritzen direnak, gutxi irabazten dute eta sarritan esplotatuak ere badaude".

Etxea lantoki bihurtu duten gidoilariak ere badaude, egun dauden abantaila-

gidoilari profesionalak Europako Federazioaren helburuak zehazteko. Bi dira batez ere aipatu erakundeak dituen helburuak, alde batetik Europako produkzioa babestu, alegia, Estatu Batuek egun duten produkzioaren aurrean bertako lana bultzatu eta bestea, hizkuntza gutxiagotuen ekoizpenen defentsa egin. Horrez gain, gidoilarien kode deontologikoa osatzeko asmoa dute Federazioaren bultzatzaileek. Albak azaldutakoaren arabera, gai honen inguruan Frantziak duen jarrera bereganatzea litzateke egokiena. Nouvelle vague-en jaioterriak, Hollywoodeko ekoizpenen emisioak mugatzea erabaki du bertako produkzioak bultzatu asmoz.

"TELELILURA". Euskal Herriko

■ Goian, "Gure familia eta beste piztia batzuk", "Jaun eta Jabe" eta "Goenkale"ren filmaketaren une batzuk.

eta gutxiago Isabel Alba, Euskal Herriko Gidoilari Profesionalen Elkarteko presidentearantz. Albaren ustetan, gabezia horrek gidoilarietara telebistan soilik lan egiteko aukera eskaintzen die, "gidoilari onak normalean Euskal Herritik alde egiten dute, beraien proiektuak errealitate bihurtzeko aukera gehiago dituztelako". Egun, Euskal Herrian bertan 120 gidoilari daude, hauetatik erdiak profesionalak, besteak ikastaroetan ikasitako esperientzia gabeko gidoilariak. Eta guztientzako hedabide bakarra, Euskal Telebista, alegia.

EHGPE-ko presidentek azaldu digunez, gidoilari gehienak ETBrako edota beronentzako lan egiten duten ekoiztetxeentzako egiten dute lan, "Euskal Herrian ditugun mugak gaindiezinak dira, gainera, askotan ekoiztetxeek esperientzia gabeko gidoilariak kontratatzen dituzte kostuak murrizteko. Ondorioak sarritan begibistan daude, hots, lan kas-

kin, idatzitako gidoiak posta elektronikoz bidaltzen dituztenak. Albaren aburuz, egun telebistarako egiten den lana esportatzea ezinezkoa da, kalitate falta nabarmena dagoelako.

EUROPAKO FEDERAZIOA. Ekainaren 26 eta 27an bildu ziren Atenasen

■ Isabel Alba, EHGPEko zuzendaria.

Gidoilari Profesionalen Elkarteko kideen ekimenez, Euskal Telebistak ekoiztutako telesailak buruzko liburua kaleratzear dago. Bere izena "Telelilura" eta egilea, Ainhoa Irazu. Idazlearen esanetan, aipatu liburuan, azken hamar urteetan telebista publikoak abian jarritako telesailak aztertzen dira, "23 telesail egin ditu ETB-k egundaino eta ibilbide horretan jasandako bilakaera ikusgarria izan da, gidoi eta produkzio arloetan batez ere".

Fikzioa gaztelaniaz sartu zen ETBn, bikoizketak beharrezkoak ziren eta ez zegoen bertoko ekoizpenik, "azkenean beste bide bat lantzeko erabakia hartu behar izan zuten, bikoizketak hotzak ziren eta fikzioa euskaratu beharra zegoen".

Egun eta Goenkalek izandako arrakastari esker, formula berriak sortu dira, euskarazko fikzioak bizirik dirau, baina audientziek dute horretarako erabakia, "jendeak gustuko ditu bertoko ekoizpe-

■ Eduardo Bajo Ulloa

"Oraindik ez dakit nire burua gidoilaritzat daukadan"

Gasteizen jaiotako zinegile gazte honen ibilbidea luzea izan da oso. Irudi eta teknologi berrien zentrua utzi bezain laster, muntatzaile gisa aritu zen TVE-n. Bere lehen hiru laburrak SUPER-8 formatuan filmatu zituen. "Akixo" (16mm) eta "El reino de Victor" (35mm) laburretan parte hartutakoa, Goya eta Zinebiko sari nagusiak bereganatu zituen. Bere anaia Juanma-ekin ekoiztetxea jarri zuen martxan eta bertatik sortuko dira "Alas de Mariposa" eta "La madre muerta" film aski ezagunen gidoiak. Ekoizle, zuzendari, gidoilari... Eduardo Bajo Ulloaren curriculum-a, bikaina bezain luzea da eta Euskal Herriko gidoilarien egoeraz hitz egin asmoz berari egin diogu elkarriketa.

■ **Euskal Telebistarentzako lanik egin ez duen euskal gidoilari bakarrenetarikoa zara. Posible da hori horrela gertatu eta gainera arrakasta lortzea? Zaila izan da zuk hartutako bidea aukeratzea?**

ETBrekin edo ez, beti da zaila mundu honetan murgiltzea. Gainera, ez dut inoiz telebistan lan egiteko asmorik izan. Canal + katearentzako egin izan dut lanen bat, baina ekoiztetxea abian jarri bezain laster, idatzi ditudan gauza gehienak pantaila handiko zinemari begira izan dira. Mundu honetan batzuetan laino tartean zaude eta bestetan lur azpian sakon. ETBrentzako egun lan egitea nahiko konplikatu da, irudiaren mundu honetan beti tentuz ibili behar zara.

■ **Euskal gidoilarien maila ona dela uste al duzu? Euskal Herrian idatzitako gidoiak esportatu daitezke?**

Euskal Herrian maila ona dagoe-la...dudarik gabe, gidoilari onak sortu dira gure herrian, ezagunenak aipatzekotan hor dituzu Jorge Gerrikaetxeberria, Julio Medem, Jose Miguel Ibarretxe, Calparsoro...profesional onak

daude, gutxienez bertoko gidoilariak Estatukoen parean daude eta zineman zer esanik ez. Maila altua da.

Bertoko gidoiak esportatzeko zine

■ Curriculum Vitae**Muntaia lanetan:**

"Akixo" eta "El reino de Victor" laburrak.

Gidoilari lanetan:

"Alas de Mariposa" (Juanma Bajo Ulloa)

"La madre muerta" (Juanma Bajo Ulloa)

"Mi corazón" laburra.

"El documental marciano sobre la especie humana"

"El hombre Ubicuo" laburra.

Ekoizle lanetan:

"Problemas" Barrikada-ren klipa.

"¿Por qué yo?" Los enemigos-en klipa.

"El bulevar de los sueños rotos" Joaquín Sabina-ren klipa.

"La armeria en casa"

"Americanos cotidianos" laburra.

Zuzendari lanetan:

"Grease ya es español" telebista iragarkia.

"La armeria en casa".

industria indartsu baten babes izatea beharrezkoa da. Gidoien maila ona da oso, baina aipatutako hori falta zaio. Euskal Herriko gidoilarien %80 Euskal Telebistan ari da lanean, muga batekin egiten duzu topo. Beraz, Madrilera jotzen dute askotan, aukera dutenek, bertan muntai aretoak, laborategiak, alegia, azpiegitura beharrezkoa aurkitzen dutelako.

■ **Eta nolakoak dira gidoilarien lan baldintzak? Gutxietsita sentitzen al zarete?**

Gutxietsita noski baietz eta askotan esplotatuak ere bai. Ez da izan nire kasua, nire anaiarekin batera ekoiztetxe bat abian jarri dugulako eta gure proiektuak guk geuk landu ditugulako. Baina Estatu mailan, gidoilariaren irudiak gidoia idatzi aurretik du garrantzia, behin idatzita eta gidoia erosita, desagertu egiten da. Sarritan gainera, gidoilariak jasaten du presio handiena, gidoia amaitzeko epe jakin bat jartzen zaiolako eta ekoizleak beti dituzu gainean. Estatu Batuetan adibidez, filmatuko den pelikularen aurrekontuaren zati garrantzitsu bat gidoiaren prestakuntzarako erabiltzen da. Eredu hori jarraitu behar dugu hemen.

■ **Profesionala ez den gidoilari asko dago lanean, idazleak, aktoreak... Zein irizpiderekin hartzen da jendea gidoiak egiteko?**

Zinemaren munduan hori arlo guztietan gertatzen da. Egun, antzezteko gai ez diren hainbat pertsonaia ezagunekin egin dezakezu topo, ez dira aktoreak baina telebistan irudia da garrantzitsuenak. Zuzendari lanetan diharduten zenbait pertsonaia ezagutzen dut ere, lotsagarria da, ezaguna egiteko jendeak edozer egiten du. Nire kasuan, nik denetarik egin dut, muntaia, ekoiztu, zuzendu eta batez ere gidoiak idatzi, eta galdetzen badidazu, oraindik ez dakit nire burua gidoilaritzat daukadan. Zerbait izatekotan zinezaletu amorratua naiz, hori bai ●

JOSEBA OLAIDE

nak, 'Jaun eta jabe', 'Bi eta bat' edota 'Ertzainak' en adibideak ditugu hor, kalitatezko produktuak dira eta hori jendeak eskertu egiten du". Iraila eta

urria bitartean plazaratuko da "Telelilura" liburua Ainhoa Irazuk berak astekari honi eginiko adierazpenen arabera ●

◆ **IÑIGO BIDETXEA**

Joxe Ripiauren agurraren ondoren, Iñigo Muguruzak Sagarroi izeneko proiektu berria jarri du abian. Rock eta hardcore doinuaz osatu du talde berriak "Mehatzaldea" lehen diskoa.

"EZ DUGU BIDE ERTZEAN LOKARTU NAHI"

Hasten dena bukatzen da. Ez dago bukaerarik gabeko hasierarik. Iñigo Muguruzak ongi dakien leloa da hori, eta leloari, ez beste ezeri, zor dio betiko fidelotasuna irundarrak musikari dagokionean. Hala dirudi behintzat, gauzak hasiera eta amaiera bat izan ohi dutelako bere ibilbidean. Kortatu hasi eta bukatu zen, Negu Gorriak lez, Joxe Ripiau lez. Eta inork espero ez zuenean bukatu zen "Positibo" errepikakor hori behin eta berriro botatzen zuen taldearen abentura euskal-karibearra. Egia da baina, gauzak ez direla dekalde gertatzen, nola ez den dekaldekua izan Ripiauren desagerpena, Iñigo Muguruzak buruan zerabilen proiektua gorpuztu ahal izan duelako: Sagarroi taldea. Rock eta hardcore doinuak nahasten dituen ñabardura anitzeko taldea, zeinak "Mehatzaldea" izenburuko diskoa argitara eman berri duen.

Orain Sagarroi ezagutzera ematen ari da zuzeneko emanaldiekin, baina Iñigok baditu esku artean proiektu gehiago. Uztaila osoa emanen du raï doinuak eta rocka uztartzen dituen Cheb Balowski Bartzelonako taldearen lehen diskoa ekoizten. Erronka berria musikari beterrano batentzat.

■ **Nola eta zergatik eman duzu Joxe**

□ **"Neukan alde ilun eta 'kañero' a ateratzeko irrikitan nengoen eta azkenean eman diot bidea alde horri"**

Ripiautik Sagarroirako jauzia?

Ez dakit oso ondo zergatik eman dudan pauso hau. Aurreko astean Bartzelonan egin zidaten elkarrizketa batean elkarrizketatzaileak galdetu zidan ea "penduluaren legea" jarraitzen nuen. Eta esan nion: "Begira, ez dut pentsatu, beharbada inkonszienteki hori izan da". Nik neukan alde ilun eta kañeroa ateratzeko irrikitan nengoen eta azkenean eman diot bidea alde horri.

■ **Deigarria da hala ere Joxe Ripiau uztea taldeak publikoaren onespina eta errespetua irabazita zuenean.**

Ez du zerikusirik, baina kontatuko dizut anekdota bat. Joxe Ripiaurekin Japoniara joan ginenean Japoniako kulturari buruzko liburu bat irakurri nuen. Liburuak kontatzen zuen nola joan den mendean, korrante baten barruan zeuden margolari askok onespina lortzen zutenean izenez eta bizilekuz aldatzen zuten. Beste toki batera joaten ziren bizitzera eta beste izen batekin zerotik hasten ziren. Eta nik, nolabait halako zeozer egiten dudala pentsatzen dut, talde batekin hasten naizenean gogorra izaten baita, jendea begira dagoelako, kontzertuetan inor mugitzen ez delako. Jendea "ea zer gertatzen den hemen" dago. Beharbada japoniarren aldaketa horiek egiten ditut nolabait nik ere. Egia esanda, Ripiaurekin iritsi zen memento bat instrumentazioaren aldetik-eta nahiko mugatuak geundela eta orduan esan nuen: edo taldea big-band bat bilakatzen da eta bateria eta gitarra sartzen ditugu kantei bidea emateko edo bestela aldatu egin behar da. Taldea funtsean oso instrumentazio gutxikoa zen, bateriarik gabe, gitarrarik gabe...

■ "Nik gitarra jo dudanean talde 'kañero'..."

■ **Orduan Joxe Ripiau agortu zela esan genezake?**

- Bai. Baietz, esango nuke. Konposatzen nengonean beti pentsatzen nuen kanta hori eskusoinu, bonbo eta tronboi batekin egin behar zela, eta orduan zenbait kanta karpeta batean gordetzen nuen formato horretan sartzen ez zelako. Kanta horiek pilatzen joan ziren eta azkenean, hemen dago emaitza. Orain dela bi urte-edo hasi nintzen abestiak karpeta batean sartzen. Dena den, esan nahiko nuke Joxe Ripiaukoek harreman ona daukagula, oso ondo konpontzen gara.

DAVI BLANCO

izan da. Aldiz, baxua jo dudanean talde festiboetan egin dut. Kortatu talde festiboetan sartzen badugu behintzat”.

■ **Joxe Ripiaurekin lau disko argitaratu eta bost urte eman dituzu. Zein da gelditu zaizun sentsazioa?**

Niretzat koadro edo argazki bat geratu da, errepikaezina dena, alde batetik maitea eta bestetik errepikatzeko oso zaila. Joxe Ripiauren antzeko talde bat ateratzea arraroa izango litzateke. Nahiko talde berezia zen, baina hasiera gogorra izan zen. Jendea harrituta zegoen eta esaten zuen: “Zer ari dira hauek? Zer formazio pintoreskoa da hau?”

■ **Gero ordea, oso ongi funtzionatu zuen...**

Bai, oso ondo. Kontzertuak eman

genituen gelditu gabe Euskal Herria osoan eta Estatuan ere dezente. Gero Frantzian hamar bat kontzertu eman genituen, Suitzan, Italian, Japonian... Balantzea oso positiboa izan zen.

■ **Penduluaren horretara bueltatuz, punk rockean, hardcorean edo doinu bortitzetan hasten diren musikari askok denborarekin lasaiagoa den zerbaitera edo esperimentaziora jotzen dute. Nolabait lehengora itzuli zara... Atzera begirako zerbait al da?**

Bai. Hori komentatu didate baita ere, nahiko aldaketa berezia izan dela. Lehen-goan Nerea Iriarte aurkezleak esaten

zidan: “Guk uste genuen Joxe Ripiaurekin jada heldutasuna-edo iritsi zitzaizula eta bat-batean ‘kaña’ra bueltatzen zara, eta ‘venga zapatilla’, zer gertatzen da hemen?”. Orduan esan nion kanta bat

□ **“Lehen diskoa dela ikusten da eta oraindik hobeagoak egingo ditugula, baina aurkezpen bezala oso baliozkoa da”**

daukagula diskoan, "Ezin soseau", ez dugula lasai egon nahi, ez dugula bide ertzean lokartu nahi esaten duena.

■ Egia da aldaketa oso nabaria dela...

Aipatutako penduluaren legearen arabera joera hori orekatzen joango dela uste dut. Disko hau oso zorrotza, gordina edo "kañero" a egitea, Joxe Ripiauren eta proiektu honen artean inkonszienteki muga bat markatzeko izan daiteke. Alde batetik, Joxe Ripiauren bertsio bat egin dugu ezeri uko egiten ez diogula adierazteko, baina aldi berean ere, aldaketa nabaria dagoela markatzeko. Beharbada bigarren diskoa ez da hain gogorra izango. Ez dakit zer gertatuko den.

■ Baxua utzi eta gitarra hartu duzu.

Bai. Hori penduluaren legea da baita ere. Lehenengo taldean baxua jotzen nuen, gero Deliriumen eta Negun gitarra. Hurrengoan, Joxe Ripiaurekin, baxua hartu eta orain Sagarroin berriz gitarra. Nik gitarra jo dudanean talde "kañero" etan izan da beti. Aldiz, baxua jo dudanean talde festiboetan izan da, Kortatu talde festibo horien barruan sartzen badugu behintzat.

■ Sagarroi hirukotea da, oinarritzko taldea. Pablo Cabezak idatzitako promozio orrian irakurtzen ahal da nola zuk sortu dituzun talde guztietan hirukote moduan hasi zaren, gerora jende gehiago sartu bada ere. Ba al dago arrazoi berezirik hori hala izateko?

Nik uste dut talde hau hirukote formazioan geldituko dela. Zenbaki polita da rock talde bat egin eta osatzeko eta hala izango da ia ziur. Gero ez dut baztertzen kolaborazioak eta horrelako gauzak egitea. Disko hau taldearen aurkezpena izan da eta zuzenean hirukote moduan funtzionatzen ari gara. Auskalo gero. Datorren urtean agian perkusio talde batekin aterako gara, 20 danbor jolerekin edo DJ batzuekin... ez dut ezer baztertzen.

■ Karlos Zubikoa eta Gorka Baskaran dira bi taldekideak. Izen ezezagunak publiko zabalarentzat. Nola eza-gutu zenituen?

Gitarra eta baxu klaseak ematen ditut hemen, Irunen, eta baxularia nire ikaslea izan da hiru urtez. Batzuetan txantxetan esaten dut klaseak estalkia direla talentu berriak aurkitzeko. Baina bateria-jolea-

□ "Denetik entzuten duzu. Batzuek 'kañero' agoa izango zela pentsatzen zuten"

ren kasua nahiko kurioa izan zen. Gasteizko taberna batean ikusi nuen bere talde zahar batekin orain dela bi urte-edo. Orain dela sei hilabete deitu eta galdetu nion ea Sagarroin jo nahi zuen. Nahiko harrituta gelditu zen. Hirurok ilusio handia daukagu.

■ Pozik gelditu al zarete diskoarekin? Buruan zeneukana islatu al duzu?

Pozik geratu gara. Niretzat sekulako soinua dauka. Lehenengo diskoa dela ikusten da eta oraindik hobeagoak egingo ditugula, baina aurkezpen bezala oso baliozkoa dela uste dut. Gero, denetik

■ "Kristoren 'paliza' emango dut oraindik".

entzuten duzu, batzuek "kañero" agoa izango zela pentsatzen zuten.

■ Zer nolakoa izan da publikoaren harrera orain arte?

Denetik egon da. Adibidez, Egiako kontzertua nahiko txarra izan zen, oso jende gutxi bildu zen, Oñatin ere bost talde izan ginen eta talde baino publiko gutxiago zegoen. Esaten nuen bezala, hasierak beti gogorak izaten dira. Hala ere, Madrilen egon gara eta kristoren giroa zegoen. Bartzelonan ere oso ondo, baziren mila eta koska lagun... nahiko

□ "Joxe Ripiauren bertsio bat egin dugu ezeri uko egiten ez diogula adierazteko"

harrigarria, ez? Bestalde, Euskal Herrian kontzertu batzuk ongi atera dira, Eran-dion, adibidez.

■ Gaia aldatuz, nola bizi izan zenituen Negu Gorriak-en azken hiru kontzertuak?

Hasieran kontzertu bakarra egitea pentsatu genuen, taldearen agurra kontzertu bat emanaz egingo genuela hitz eman genuen Galindoren auzia irabazten genuenean. Gero bi egitea erabaki genuen, bat Iparraldean eta bestea Hegoaldean, baina sarrerak hamar egunetako agortu ziren. Jende asko gelditu zen sarrerarik gabe eta igandean beste kontzertu bat egitea erabaki genuen. Azkenean hau ere bete zen. Jende asko kanpotik etorri zen baita ere, katalanak, galiziarak... 25.000 lagun inguru bildu ziren eta oso ondo atera zen dena. Ikusteko dago zenbat denbora emango duen gure lagun

Galindok kartzelan, ea Barrio-nuevo eta Vera baino pixka bat gehiago gelditzen den barruan.

■ Zenbat urte daramazu musikan?

Musikan hogeit bat urte, baina entzuten oso txikitatik.

■ Hasi zinenen uste zenuen hala bukatuko zenuela?

Beno, ez dut oraindik bukatu, kristoren "paliza" emango dut oraindik (irriak). Kortaturekin hasi ginenean garaia oso intentsuak eta biszeralak ziren. Egunero bizi-tzen zen dena, beharbada zer egiten ari ginen, zer eraikitzen

ari ginen, zein musika egiten ari ginen pentsatzeko denborarik gabe. Kontzertu pilo bat ziren... leherketa izan zen: irratilibre, etxe okupatuak, gaztetxeak, fanzineak, taldeak... Kortaturekin hasi ginenean ez nintzen oso konszientea gertatzen ari zenaz. Diskoetxeak esaten ziguten: "70.000 disko saldua daramatzazue", eta guk: "Askok dira horiek". Kortaturen lehen diskoaren 100.000 ale baino gehiago saldu ziren eta hori ez da erraza. Eta gainera kurioa izan zen: euskarazko kantak izan ziren arrakasta gehien lortu zutenak, "Sarri sarri" eta "Zu hatrapatu arte". Sevillara edo Granadara jotzera joaten ginenean, jendeak "Zu hatrapatu arte" kantatzen zuen euskaraz, baina guk ingelesez kantatzen dugun moduan ●

◆ XABIER SAGARDIA

Nevadako Reno hirira iritsi eta Joseba Zulaika antropologia irakasleak Mark Ugalderekin, Basques Studies Center-eko liburuzain eta irakaslearekin, harremanetan jarri gintuen. Mark-ek argitu zigunez, Euskal Ikasketen zentroak euskaldunen diasporan espezializatu nahi du.

"EZ DAKIGU ONDORENGOEK EUSKAL KONTZIENTZIARIK IZANGO DUTEN"

Zure abizena euskalduna da. Euskal jatorria al duzu?

Aiton-amonak Bergarakoak ziren. Aita hemen jaio zen eta ama Eslovakiakoa da. Txikitan ingelesez egiten genuen. Gero ikasi nuen euskaraz.

■ **Noiztik zara euskal ikasketen zentroko liburuzaina?**

1992tik, baina 1980an ere aritu nintzen ikerketan. Euskal ikasketek 17 urte daramatzate Renon.

■ **Zenbat irakasle eta ikasle daude zentroan?**

Orain irakasle gutxi gaude, sei. Ikasleei dagokionez, hizkuntza klasean hamaika daude, historia edo antropologian berriz, bost edo sei. Gehienak amerikarrak dira, familia euskaldunekoak. Euskal Herriak ere etortzen dira ikasle bekadunak, Renoko unibertsitateak izen ona baitu Euskal Herrian.

■ **Zein liburu mota daude euskal liburutegi honetan?**

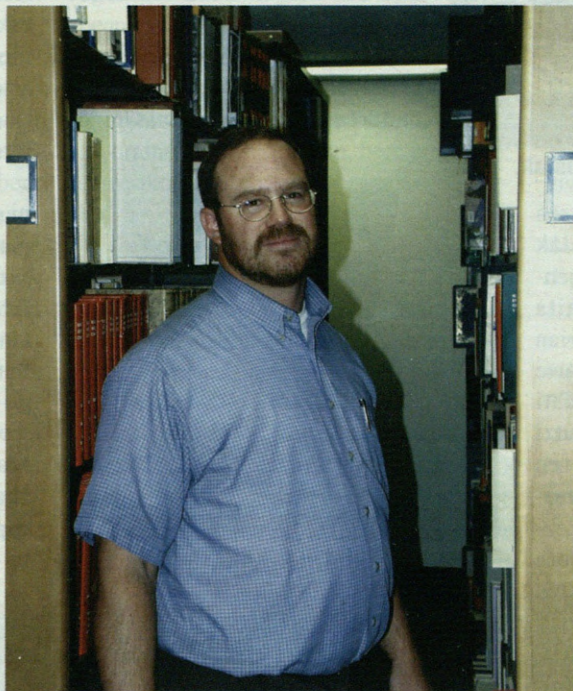
Euskal diasporan espezializatu gara, baina euskal filologia eta literaturaren inguruan ere material ugari dugu, baita historia, antropologia, musika, dantza eta abarri buruz ere. Ia 40.000 liburu ditugu euskal gaiei buruz.

■ **Ale bereziren bat ba al da?**

Orain dela gutxi "Euskal Herria" izeneko aldizkari bat jaso nuen. Hemen bizi ziren Ipar Euskal Herriko euskaldunek argitaratu zuten joan zen mendean. Bilduma bat bakarrik daukagu, ez osorik. Aldizkari hori guk bakarrik daukagu.

■ **Nondik iristen dira liburuak eta aldizkariak hona?**

Harremana dugu Bilboko Urretxindorra liburutegiarekin aspaldidanik.

■ **Mark Ugalde soziologia irakaslea da baita ere.**

Eusko Jaurlaritzak eta Euskal Herriko Foru Aldundi guztiek kaleratzen dituzten argitalpenak ere hona bidaltzen dituzte. Nafarroakoarekin oraintxe hasi gara harremanetan. Guztira urtean 1.300 liburu inguru iristen dira, gehienak Euskal Herriak.

□ **Euskal departamentuak nortasun handia ematen dio Renoko unibertsitateari**

■ **Pertsonaia garrantzitsuak ere izan dira liburutegian...**

Orain dela bi urte Jose Antonio Ardanza lehendakaria etorri zen. Batez ere ikerlariak etorri dira. Pello Salaburu eta Gregorio Monreal ere izan dira, baina

asko izan dira, gehienak unibertsitateko irakasleak: Gorka Palacio, Mariasun Landa... Hollywoodeko William Hurt aktore ospetsua ere etorri zen duela urte batzuk, hemengo euskaldunen bizitzari buruz film bat egin aurretik dokumentatzen.

■ **Zer premia dituzue?**

Gaur egun informazio asko sortzen da eta hona asko iristen da, baina ezin dugu dena jaso. Liburutegi ona izatea da helburu, baina euskaldunen diasporan espezializatu nahi dugu, Euskal Herrikoekin konpetitu gabe. Gure departamentua Renoko unibertsitateko zati txiki bat besterik ez da, baina nortasun handia ematen dio unibertsitateari. Irakasle eta ikasle gehiago behar genuke. Beharbada promozioa behar da ikasle gehiago izateko. Ildo horretatik, euskal etxean elkartean publizitatea egin dugu, euskaldunen klubean, interneten web orria dugu...

■ **Zenbat euskaldun edo ondorengo daude Nevadan?**

Bost mila eta koska. Gehienak hemen jaioak gara. Estatu Batuetan 50.000 izango gara gutxi gorabehera. Ez dakigu hurrengo belaunaldiek euskal kontzientzia honekin jarraituko duten. Ni bigarren belaunaldikoa naiz, nire semea, Joseba, hirugarrenekoa. 16 urte ditu, ez daki euskaraz,

orain erdaraz ikasten ari da. Euskal Herria joango da euskara ikastera. Orain aukerak badaude, harremanak badaude euskal klubari esker, eta gazte munduari buruzko programa badago ●

◆ **JOXEMI SAIZAR**

Baxurako arrantzaleak, tostartekoak, haserre ziren garai hartan beren patroiekin. Gizarte Segurantzarekin zuten arazoaren berri ematen zuten aldizkariak.

Tostartekoak beren eskubideen defentsan

■ Itsasontzietako mutilak eta nagusiak.

Dirudienez, baxurako arrantzan lanean zebiltzan marinela haserre ziren beren patroien dearekin 1971ko uztaila hasiera hartan. Atunetara irteteko zorian zeuden arren, ezer baino lehen Gizarte Segurantzarekin zuten gorabehera bati konponbidea aurkitu nahi zioten. Ontzi jabeek, ordea, muzin egiten ei zieten haien eskakizunei, eta hara hor arrantzaleen arazoa! ZERUKO ARGIA ere kezkatu zen hartaz, eta "S." bezala bere burua ezagutzera ematen zuen norbaitek idatzitako lanari eskaini zion lehen orrialdea. "S." sinadurarekin inork gutxi ezagutuko zuen egilea, beharbada, baina trukean "S."k ezin hobeto ezagutzen zuen

baxurako arrantzan zegoen buruhausteriaren arrazoia, eta hori zen garrantzitsua.

DIRU GARBITZEN

Marinel ororen bizimodu garratzari errepaso txiki bat egin ondoren, "berarizko itxas-gizo-

KONTUAK

■ Pilotari zaharrak.

nak ditut gogoan, bajurako arrantzaleak alegia", argitzen zuen S.-k. Izan ere, "Euskalerrian asko dira lanbide au darabilten gizonak. Auen irabazieri esker famili aunitz bizi da Kantauri itxasbazterrean. Baita berek dakarkiten arraiari esker ere. Zenbat on familietara eskabaxterietatik! Eztira gutxi atzerititik gure artera etorri diranak or ateratzen diran txanponen utaian" (sic: apika "usaian" jarri beharko zuen han, baina... tira!).

Gauza da, ikuspegi orokor hau eskaini eta gero, behin-behinean esateko zue-nari bide egingo zion gaia ukitzera erabakitzen zela idazlea. "Bajurako arrantzaleek gizarte gaitan eta diru gaitan eralguntza eta antolabide oso berezia dute" azaltzen zion hartaz tutik ere jakingo ez zuen irakurlekoari, lehorreko langileen artean ohiz ematen zena eta arrantzaleen artekoa bereiziz. Lehorrean, "batzuek, lantegia jartzen dute (erderaz capital) eta besteek lantegi ortan lan-egin ta eguneroko lan-saria jaso eta kitto"

■ Diru-goseari uko egiten

Gaztañaga'k, 1971-VII-04 eta 11

Gauza zalik baldin bada, zallenetako bat auxe: diru-goseari uko egitea. (...) Joan dan bagillaren 5'ean ikusi nuan zerbait garbia eta kutsugea. Azkoiti'ko pelota-tokian zan, ain zuzen ere. Gaueko bederatzit terdiak ziran. Jendetza aundia bildu zan pelotapartiduak ikustera. Bi eratako eragiñak bultzata joan ziran, noski, ainbeste ikusle. Batetik, pelotari ospetsu izandakoak zirala, gau artan jokatzan zutenak: "pelotari zaarrak", txapeldun izanak. Bestetik, berriz, IKASTOLA'ren aldeko laguntza bildu bearrak eraman zituan pelotazale ugari aiek danak. (...) Eta orra partidu zoragarria gertatu! Partidu garbia, esango nuke. An etzandirurik jokatzan. Partidu-irabazleen eta galtzailleen artean dirurik etzan jokatzan. Ezta ikusle artean ere etzan diru-trabesik.

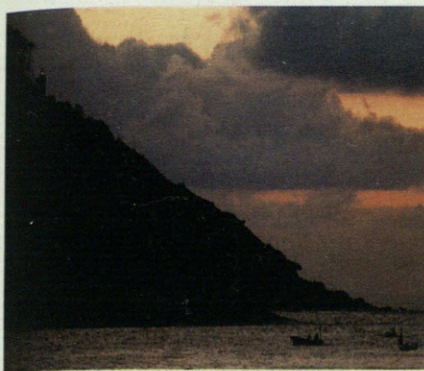
Alde guzietatik joku garbia, benetakoa, jatorra, egiazkoa. Lau pelotari ospetsuek bai gogoz eta burutsu jokatu zutela! An ez genuan txantxarrik ikusi; an etzan iñor "paxara" egiten ibilli. Ala saritu ere zituzten lau pelotariak. Oraindik alako txalorik eta eupatekorik! (...) Arriaran III eta Gallastegi batetik, Arrasate'ko Ezkerra eta Akarregi bestetik. Zeiñen laukote yayoa eta bikaiña oraindik ere, berrogei ta amarna urte irauliak dituztelarik ere ia-ia laurak! (...) Eta... ba dute jarraitzaillerik ere. Ondoren bestelau pelotari, laurak gazteak: Anso-la eta Etxaniz batetik, Egiguren eta Otagi bestetik. Pelotan, noski, ta ntorik geiena egin zutenak ziran irabazle: aurrenengobiak. Ikusle guzientzat, ordea, laurak berdin jatorrean eta gizatasuren.

Zeruko ARGIA

ARRANTZALEAK AUZITAN

NON ZER

- ESKA BILDA 15 gordinak
- KULTURA GARA 12/17 gordinak
- KONTUAK 10 gordinak
- IRABAZLEAK 10/17 gordinak
- PAKAI GARA 10/17 gordinak
- IRABAZLEAK 10/17 gordinak

■ Kantauriko itsasaldea.

baina, "eztago bajurako arrantzaleen artean orrelakorik".

Nolakoa ote, bada, baxurako arrantzaleen egituraketa hori? Horrelakoxea: "Norbaitek edo norbaitzuek (askotan bat baiño geiago izaten dira ontzi jabeak) itxasontzia jartzen dute arrantzarako bear diran tresna guztiekin. Auek dira nagusiak. Bear dituzten gizonak artzen dituzte eta auri, mutillak eta baita tostartekoak ere deitzen zaie. Badijoaz itxaso zabalera eta egiten dute (egiten badute jakina, askotan utsik itzultzen bait dira)". Dena dela "arraia dakartenean aren dirua bi zati egiten dute. Erdia ontziarentzako (ori leenago, gero esango degu zerbait oni buruz), beste erdia ontzian dabilzan guztientzako. Emen badute parte nagusiak ere, arrantzan badabilta".

ARAZOAREN MUINA

Derrigorrezko zitzaion "S."ri xehetasun hauek guztiak ematea, ondoren zeto-rena uler diezaioten: "Orain dala amabi urte, aurrerapen asko egin zan itxasontzietan (radar, sonda, gonio) eta nagusiek mutil baten partea eskatu zuten ontziarentzat". Gauzak horrela, "ez dira % 50 ontziarentzat, % 52,70 baizik gutxi gora beera". Hortaz gainera, "mutillentzako gelditzen dan zati ontatik ontzian jateko ta abar bear diranak artzen dira. Baita ere jela, arrai kaja eta abar".

Bizimodu latza, arrantzaleena, eta gutxi ordaindua, gainera! Baina bazuten gehiagorik ere. Gizarte Segurantzaren beharra begibistakoa da denon kasuan, eta arrantzaleen

nean areago, esango nuke. Eta hori izaki istilu sortzailea:

"Leenago seguru social au estaltzeko, nagusiek eta mutillek erdibana ordaintzen zuten. Baiña orain urte bete, 1970'go uztaillean, urrengo abuztutik aurrera, seguru au estaltzeko, nagusiek % 30,47 eta mutillek % 6,99 eman bear zutela agindu zuten goitik. Eta emen dator koxka. Nagusiek eta mutillek segurorako eman bear zuten onekin etzuten irutik bi besterik estaltzen seguroa. Irugarren parte zintzilik gelditzen zan". Hau da, "illeko ogei egun bakarrik gelditzen ziran seguropean".

Honek ondorio larriak zituen tostartekoentzat eta haien familientzat, zeren "norbait elbarritzen bazan" edota, okerrago oraindik, "iltzen bazan, bere emazteak esate baterako, etzuan seguro osoa jaso-ko".

Jakina, "ez zuten arrantzaleek au orrela, utsune onekin utzi nai eta asi ziran, laneko ordezkariak bitarteko zituztela, itunbe bat egin nairik. Mutillak, nagusiekin erdibana ordaintzeko konforme zeuden, baiña ez ontzi jabeak". Hauek "gelditzen dan utsune ori betetzeko irabazien banaketa egitean ontziari (kapitalari) % 52,70 eman bearrean % 57,70 erantsi bear zitzaiola adierazi zuten" eta bistan

■ Fanderia: ez merkenak, bai onenak!

Iragarkia, 1971-VII-04 eta 11

Janari bidez izaten dira/ ganadu on, indartsuak,/ Eta nora jo jakin bear du/baserritar burutsuak,/ Berebiziko aragi pillak;/ gañera esne putzuak,/ Oiek guziak berekin ditu/ Fanderia'ko pentsuak. (Errenteri) ●

da "onekin etzeuden konforme tostartekoak eta or sortu zan auzia".

Eta gerorako uzterik ez zegoen auzia zen hura, antza. "Atunetara joateko garaian arkitzen dira, binnan tostartekoek ez dute atera nai auzi au erabakitzen ez dan bitartean. Garrantzi aundia ematen diote mutillek zintzilik dagon seguro arazo oni". Ulertzekoa!

Marinel soilak eta patroiak aurrez aurre. Nola bukatuko ote zen hura? Ez "S."k ez Z. ARGIAk ez zeukaten gauza oso garbi: "Nola erabakiko ote da auzi au? Ba dirudi bide onean dijoala, itxaropen ori daukate beintzat, tostartekoek" ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Georg Lukacs hil denez gero

Jose Azurmendi, 1971-VII-04 eta 11

Georg Lukacs lehengo Gerra Mundialaz gerozko filosofo eta intelektual marxista entzutsuena izango zen European, apika. Literatur-kritikoez haina zor diote klase-burrukaren teorikoez, eta -harri-garriago- mendebaleko marxismoaren berbizkundeak haina behinolako esistentzialismoak: geroago Kierkegardianoen zenbait kezka berak zabaldu bait zuen. Eta halere, "Arrazoimenaren errauspena" liburu garratzaren idazle indibidualista, errealismoaren aldezkari sutuak F.Kafkari errealismo gutxiegi kausitzen zion. Kafka ofizialki gaitzeritzita zegoen marxisten aldetik, eta Lukacsen kritikak kondena hau bermatzen zuen,

Kafka sozialismoarentzat berrirabazi zuen zenbait (E. Fisher, etc.) Lukacsen adiskide izan arren. Idazle nekagaitz eta kritiko zorrotz honen lanak Lukacs-ek berak gogotik aipaturiko Leninen esaldi bat eduki zezakean abiaburu: "errealidadea legea baino aberatsago da... ta horregatik legea, edozein lege, motz, kamuts, hertsu ta hurbil-inguruzkako, aprosimatibo bakarrik da". Abiaburu zaila, jakina. Erakundez harmatutako ideologiazko "legea" eskas bezain zital izan ohi bait da, eskasia hura hauteman duenarekin batez ere. Lukacs Kafkak deskribaturiko eta berak errealismorik gabeko epaitutako "hauzian" kausitu zen bere bizi guztian. Lukacs marxista zen. Goitik beheraino marxista -eta goitik beheraino marxismoaren kritikatzaila (...) ●

■ Franz Kafka.

A S T E K O L I B U R U A

EUSKARA BIZI-BIZIA NAHI DUEN HIZTUNAREN GOGOETAK

HITZAK ETA GILTZAK
Iñigo Aranbarri
 ALBERDANIA
 99 orrialde
 1.500 pezeta
 60 libera

Bere hizkuntza sutsuki maite duen euskal hiztuna dugu Iñigo Aranbarri, eta normala denez, hoberena nahi du hainbeste maite duenarentzat. Sentimendu horrek bultzatuta bildu ditu Alberdania argitaletxearen eskutik plazaratu berri duen “Hitzak eta giltzak” liburuan jasotzen diren gogoeta guztiak. Euskara bizi-bizia izan dadin nahi duelako. Eta hiztegietan eta gramatiketan ez ezik, hiztunon ahoan dagoelako benetako komunikazioaren giltza, hiztun entzulearen belarria sarraila delarik. Hizkuntzaren kontaminazio edo degradazioa salatetik abiatzen da, eta horretarako erremedio

batzuk eskaintzen ditu, bere hiztun konpetentearen ikuspegitik, baina gehiegi estrapolatu nahi gabe egindako gogoetak dira bereak. Hizkuntzaren paisaia basamortu bihurtzen ikusten duelako eginak, zeren nahiz eta azken urte hauetan euskara izugarri hedatu den eta alor berriak ere irabazten ari den, hedatzen ari garen euskara horren kalitatearen inguruko kezkek sortu zaizkionik ere bada, eta horien artean kokatzen da Iñigo Aranbarri eta “Hitzak eta giltzak”eko hausnar-keta ere. Euskararen egokitasuna bilatuz, kanpoko irizpideen zain egon gabe, euskararen barrutik egindako gogoetak hauek.

▼ Egileari Galdezka

“Liburu hau bakoitzak egin beharreko liburua da”

Iñigo Aranbarri

■ Nola deskribatuko zenuke “Hitzak eta giltzak”?

Nik uste dut norberaren bizitza adina iraun beharko lukeen liburu baten lehen atala besterik ez dela. Ez du metodologia jakin bat, amorrutik, irribarretik, bihotz kontu hortatik idatzita dago askotan. Nahi adina luza daiteke. Jada liburua entregatu eta gero ere, segitu dut neure apunteekin, etengabeko liburu bat delako, eta zer-baitetarako balio badu, honetarako izan daiteke: zain batzuk badi-tu, oso zain garbiak, eta horietatik tiraka bakoitzak bere esperien-tziak eransteko.

■ Zer aurkituko dugu bertan?

Bere hizkuntzarekin kontaktuan dagoen hiztun batek ahozgora egindako gogoeta batzuk. Eta horregatik diot hiztun adina liburu dagoela liburuan. Azken batean uste dut hitzen bitartez historiaren eta orainaren jabetza batera iritsi nahia dagoela bertan.

■ Hizkuntzaren azterketa bat al da zurea?

Beno, ez da hizkuntzaren azterketa filologiko bat. Ideologikoa da batez ere, egunero egiten ditugun aukeretan dagoelako gure ideologia. Irrati edo telebista batean entzuten dudanean Durangoko autopistako istripuan hildakoak egon direla; kamioia alemana dela, baina lo hartu zuen txoferrak jatorri turkiarra duela, hor ideologia dago. Egia izan daiteke, baina egia guztia ez da esaten. Eta ausentzia ere ideologia da. Horrelako gogoeta pilo bat dago liburuan. Exageratu bat naizela? Izan ere, liburu hau bakoitzak egin beharreko liburua da. Aipatu ditudan gaiak unibertsalak dira, baina nire ustez guk badaukagu kezka horretan plus bat, euskaldu-nak izatearena. Eta hortaz dihardu liburuaren bigarren parteak.

LIBURUAK

XX. MENDEKO
POESIA

KAIERAK:

JOSE ANGEL

IRIGARAY

Antologia egilea,

Koldo Izagirre

SUSA

62 orrialde

700 pzta/ 28 lib.

IRIGARAYREN NAFARTASUNA EDO NAHIKARI GALDUA

Benito Lertxundiren jarraitzaileek buruz jakingo dituzte Jose Angel Irigarayren poema franko. Izan ere, "Oi Zuberoa!", "Aiezkoako mendietan", "Bizkaia maite", "Orreagako gatazka" eta beste asko, poeta nafar honen burubihotzean sortuak dira, eta Jose Angel Irigaray berak, Antonio Berschik, Anje Duhaldek, Javier Bustok... kantatu izan dituzte baita ere. Orain, berriaz, patxada osoan irakur ditzakegu, horiek eta oraindik kantatuak izan ez direnak, Koldo Izagirrek eginiko aukeraketan sartu diren guztiak, Susa argitaletxeak plazaratutako "XX. mendeko poesia kaierak" bilduman. Izagirrek dioenez, Jose Angel Irigarayren poesia nafartasuna adierazteko ahalegin handia da, hizkuntzaren galera, suntsipen historikoa edo nahikari galdua islatzen duena. Baina horretaz gain baditu gai intimistak ukitzen dituzten poemak ere.

EROTRENA

Karlos Santisteban/

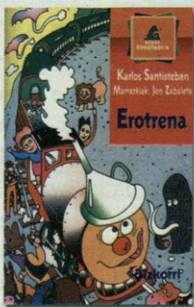
Jon Zabaleta

AIZKORRI

93 orrialde

850 pezeta

34 libera

HAMAIA IBILALDI ETA ABENTURA GOZATZEKO TRENA

Jon Zabaletaren marrazkiekin eta Karlos Santistebanen irudimenak sortutako istorioaren barruko abentura guztiekin osaturik dago "Erotrena", hamar urtetik aurrerako neska-mutikoetan pentsatuz Aizkorri argitaletxeak plazaratu duen haxe. Irati da liburuko protagonista nagusia, haren ahotik ezagutuko baititugu ikasgelakoekin tren museora joan eta berari eta hain gogoko zuen Iker ikaskideari Eurotrenean, Westreanean, Trentzanian, Titrenicen eta beste askotan gertatu zitzaizkien guztiak. Kuxkuxero amorratuak izaki biak, halako batean andereño eta beste ikaskideengandik banandu eta tren berezi batean sartzea ez zitzaien bururatu bada? Tren horretan gizon bitxi bat zegoen. Hark zioenez, berak asmatua zen komuneko uraz zebilen tren hori, probatu nahi al zuten? Baietz, besteek. Eta horrela hasiko zen Irati eta Ikerren abentura.

DIALEKTOLOGIA
GAIK

Koldo Zuazo

ARABAKO FORU

ALDUNDIA

298 orrialde

1.700 pezeta

68 libera

GEROKO EUSKARAREN OINARRIAK ONDO FINKATZEKO

Nafarroako Unibertsitate Publikoko irakasle bi (Orreaga Ibarra eta Patxi Salaberri) eta EHU/UPVko beste bi (Iñaki Camino eta Koldo Zuazo) aspaldi elkartu ziren dialektologia ikerketak bultzatzeko asmoz. Eta elkarlan horren ondorioz, 1998an "Nafarroako hizkerak" liburua kaleratu zuten. Oraingoan, berriaz, EHUK Donostian antolatu ohi dituen Udako Ikastaroen babesean duela bi urte aurkeztu zituzten emaitzak jasotzen dituen "Dialektologia gaiak" liburuarekin datoz. Koldo Zuazo arduratu da Nafarroako hizkerak ez ezik, beste eremu batzuetakoei ere leku egiten dien lan bilduma hau osatzen. Ukitutako gaien artean, Bermeoko hizkeran gertatzen ari diren aldaketak, Donostiako euskararen zertzeladak, Luzaideko hizkeraren azterketa, eta euskal azentuaren gaineko ikerketen berri ematen duen txostena daude.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.

Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticasen** gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garantiarik handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko gureku zu gustura egotea Espainiako optika-sarek handieneko - **MultiOpticas** - profesionalengan konfiantza izan duzulako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
Hernani, 4 - DONOSTIA

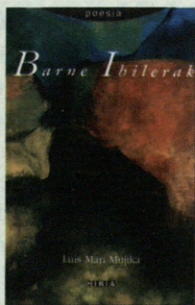

LIBURUAK

BARNE IBILERAK

Luis Mari Mujika
HIRIA

381 orrialde
2.950 pezeta
118 libera

LUIS MARI MUJIKAREN POEMARIO BERRIA, 1985-1996

Sei poema-bilduma biltzen ditu Luis Mari Mujikak, Hiria argitaletxearen Eskutik eta Antton Mendizabalek eginiko marrazkiekin, plazaratu duen poemario berrian. “Barne ibilerak” dauka liburuak izenburutzat, eta 1985. urtetik 1996ra bitartean Lizartzako seme honek idatzi dituen poemak jasotzen ditu. Bere sormenaren alde formalak, poesia soziala, sinbolismo umotua eta bizitzan goza edo paira daitezkeen sentimenduak, hau da, bakardadea, amodioa, ezina eta fede-eza bezalakoak ditu gaitzat Luis Mari Mujikak bere poemario honetan. Teknikaz, berriz, nahiz bere lan gehiena olerki soltean eman, “Barne ibilerak”en, oso maiz, poesia neurtura jotzen du, sonetora, zortziko txikira, kopla zaharretara... eta hori, Luis mari Mujikak poesian forma neurtuak errebindikatu nahi dituelako.

TANTIRUMAIRU LESAKAKO IKASTOLA

Batzuen artean
LESAKAKO
IKASTOLA
115 orrialde

TANTIRUMAIRU LESAKAKO IKASTOLAREN 25 URTE

Hogeita bost urte bete zituen Tantirumairu Lesakako ikastolak 1999an. Ez zen edonolako ospakizuna, eta une gogoangarri hori sekula ahaztu ez dezan inork, ikastola horren hastapenak eta hogeita bost urteotan izan duen bilakaera guztia jasoko zituen liburu berezi bat prestatzea erabaki zuten Tantirumairukoek. Baita egin ere! Hona hemen “Tantirumairu Lesakako ikastola. 25 urteurrena” liburu. Kolorezko argazkiz eta oroipenez ederki hornituta datorkigu. Bertan azaltzen dira, besteak beste, Tantirumairuk 1974. urtetik hona izandako “bezero” guztiak (ikasle guztien izenak eta argazkiak eskaintzen baititu), eta baita ere ikastola hori sortzeko aurretik egindako ahaleginak eta behin sortu eta gero abian jarritakoen oihartzun egin diren komunikabide-etako idazlanak, bizitutako pasadizoak, Nafarroa Oinez Lesakan...

EGUN BETE ETXEAN

Paco Capdevila
AIZKORRI
23 orrialde
395 pezeta
15 libera

KALERA EZIN ATERA IZANA FESTA BIHURTZEKO ERAK

Haurrek kalea maite du, baina badira egunak, eguraldi oso txarra egiten duelako-edo, kalera irteterik ez daukana. Zer egin horrelakoetan, zeharo ez aspertzeaz gain etxeko giroa infernu bilaka ez dadin? Bada, makina bat gauza, Josu Lartategik euskaratu duen Paco Capdevilaren ipuin antzeko liburuskak honek adierazten duenez. Haur horrek, adibidez, nonahi utzitako trastez beteta duen bere gela txukuntzeari ekin diezaioke. Jostailuren bat hautsirik balego, aitatxori edo amatxori hura konpontzeko eskatu. Bazkaltzeko orduan, mahaia jartzen eta jasotzen lagundu. Gero, buruhausgarriren bat egiten saiatu edota maite duen norbaiti eskutitzen bat idatzi. Gurasoei hitz egiteko aprobetxatu eta haiek beraiekin bizitzari buruz kontatutakoak entzun. Aita-amak txikitzen egiten zituzten jolasak ikasi... Badu zer egin franko, eh!

DISKOA

ATZO DA BIHAR

Ken Zazpi
GOR
11 kanta
2.195 pezeta
87 libera

KEN ZAZPI-REN SENTIMENDUAK ETA IDEIAK

Ken Zazpi taldearen proiektua 1996an sortu zen, Jon Mikel Arronategi Exkixuko baxujoleak eta Eñaut Elorrieta Lugarriko abeslariak bultzatuta. Orduan, aurrerapen gisa, “Bi eta bat” abestia kaleratu zuten. Gero, ordea, bost urtez atzeratu zen Ken Zazpi proiektua. Halere, orain gogo biziz ekin diote berrirori, eta Igor Artzanegi baxuan, Beñat Serna kitarran, Iñaki Zabale-

ta trikian eta Jon Fresko baterian lagun dituztela, gure herriaren iraganarentzat etorkizuna aldarrikatzen duen “Atzo da bihar” diskoa kaleratu dute Gor disketxearen eskutik. Hamaika kanta ditu, denek: Aipatutako “Bi eta bat” hartaz gainera, “Zenbat min”, “Malen”, “Itxoiten”, “Larrun”, “Profetak”, “Irri bat”, “Hotzikara”, “Badakit” eta “Ezer ez da betiko”.

GETXO, uztailak 13 eta 14

Kontzertua

XII. Banda Jaialdia ospatuko da uztailaren 13 eta 14an Algortako Biotz-Alai plazan. Larunbatean Laudioko San Roque musika taldearen ekitaldia izango da. Biotz-Alai plaza 19:45

BILBO, uztailaren 19a arte

Antzerkia

Bilboko Kalealdian, herrialde ezberdinetatik gerturatutako antzerki taldeek beren emankizunak kaleratuko dituzte. Uztailaren 18an "Plaza Free" emanaldia eskainiko dute. Guggenheimeko aparkalekua 20:00

ZARAUZ, uztailaren 27a arte

Lehiaketa

XVII. Basarri Bertsopaper Saria antolatuko du Zarauzko Udalak euskara suspertu eta bertsogintza lagundu nahian. Gutxienez zortzi bertso bidali behar dira eta gaia librea da. Zarauzko Udalera jo

ITSASU, uztailaren 18tik 21era

Errobiko festibala

Sorkuntzaren festibala da Errobikoa. Bertan, artista guztien indarrak gurutzatuko dira. Musikiariak, dantzariak, artistak eta antzerkilariak euren obrak landuz harremanetan jarriko dira.

DURANGO, uztailaren 15etik 31ra

Erakusketa

Rafa Iraetaren Thaiandiako argazki koloretsu eta biziak izango ikusgai Durangoko Berbarro tabernan.

ONDARROA, abuztuaren 4a arte

Kontzertua

XV. P.M. Umanue Musikaaldiaren egitarauaren barnean musika klasikoak, barrokak, opera entzuteko aukera izango dugu. Uztailaren 20an Carl Nielsen laukotearen musika klasikoaren doinuak entzun ahal izango dira. Andra Mari eliza 20:00

DONOSTIA, uztailaren 25a arte

Erakusketa

Donostiako Gaia diseinu eta arte plastikoaren zentroak V. Erakusketa antolatuko du. (Diseinu industrialen, grafikoaren eta dekorazioaren espezializatutako zentroak bere ikasleen obrak jartu ditu ikusgai. 10:00etatik 14:00etara

ETXARRI ARANATZ, uztailak 19

Umorea

Martin Komikigilea izango da Etxarri Aranatzeko plaza gerturatzen diren guztiei aurpegian irribarre margoetako asmoarekin. Herriko plaza 22:00

GASTEIZ, uztailaren 21a arte

Kontzertua

Aurten Gasteizko Jazzaldiak 25. urteurrena ospatzen du. Jazz musika doinua atsegin duten guztientzat, uztailaren 17an Lincoln Center Orkestrak eta Wynton Marschis-ek emanaldia eskainiko dute. Mendizorrotxa kirodegia 21:30

IRUÑEA, uztailaren 12tik 15a arte

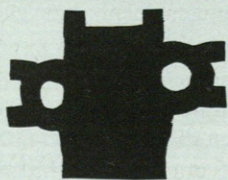
Antzerkia

Jardiel Poncelaren "Una Noche de primavera sin sueño" antzezlan taularatuko dute hiru egunetan Pedro Osinaga eta Blanca Marsillach-ek. Gayarre antzokia 21:00

Agendarako deialdiak hogeiei egun lehenago bidali 37 34 03 faxera

Argitarapen honen edizioako laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

kutxa

zuri esker
gracias a ti

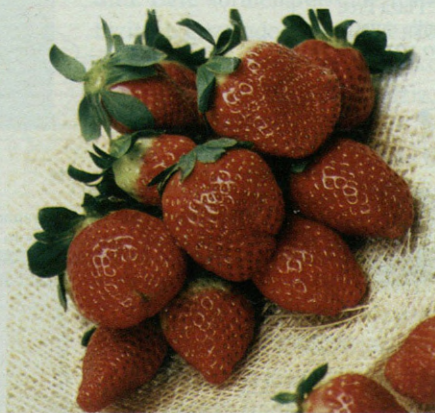
gizarte ekintza
obra social

Azken boladan laborantza hidroponikoa ugaltzen ari da gurean, produktu kimikotan oinarritutako laborantza alegia. Arauak betetzen ditu, baina lurrari balio garrantzitsuena kentzen dio.

HIDROPONIKOAREN ARRISKUA

Baserriari eusteko baserritarren etekinen etorkizuna lantzeko aukera guztiak zorrotz arakatu behar diren garai hauetan erreparoren bat ere jarri beharko diogu txanpon itsuari. Erreparo etikorik ez -nor ausartzen da?-, etika ahalbideratzen duen osasunaren aldekoak bai ordea.

Barazkigintzan laborantza hidroponikoa da egun txanpon ekoizpen basatira ematen ari direnen azken puntako saioa. Lurrik erabili gabe landareak ekoiztea da hidroponikoa. Erabat negutegietan lantzen da. Landarea lurraren ordezkari bizi-gabeko material batzuen gainean jartzen da eta bizitzeko beharrezkoak dituen oinarritzko elikagaiak, botikak, ura, eta

abar ureztatzeko sistema berezi batzuen bidez etengabe ematen zaizkio.

Laborantza mota hau jasangarritasuna-

ren oinarrien aurkakoa da. Lurrari bere balio garrantzitsuena ukatzen dio eta hain geureak ditugun kalitatearen arauak guztiz bizkarra erakusten die. Hidroponikoki ekoiztutako barazkiek legeak ezarritako oinarritzko arauak betetzen dituzte baina kontsumitzaileari argi eta garbi zer eskaintzen zaion esan beharra dago: produktu kimikotan gordin-gordin oinarritutako jakiak. Berdin da Murtzian edo Durangoko euskal baserri batean ekoiztutakoak izan. Beti bezala kontsumitzaileak du katea: tomateak, piperrak eta abar erosterakoan hidroponikoak diren edo ez galdetu. Gero erosi edo ez zerorrek erabaki ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Gazteak jakitun dira errepideetan gertatutako ezbeharrak gazteen artean lehen heriotza arrazoia dela. Hala ere, esperientziarekin ez dute arduragabekeria zuhurtzia bihurtzen.

GAZTEEN ISTRIPUAK ERREPIDEETAN

Gazteek onartzen dute bolantaren aurrean arriskutsuak direla. Horrela frogatzen du, bederen, Bide Segurtasuneko Mapfre Institutuak enkargatu duen txostenak.

Inkesta horrek dioenez, gazteen % 70ak onartzen omen du arrisku altuko gidariak direla. Kontziente dira errepidean gertatutako ezbeharrak, asteburueta-koak batik bat, 15 urtetik 24 urtera bitarteko aurreneko heriotza arrazoia dela. Galdetzen zaienean baietz diote, ezagutzen dutela arrisku hori, baina hala ere, % 15ak eta % 2ak, hurrenez hurren, uste dute drogak eta hiesa direla gazteen artean heriotza gehien eragiten dituzten fenomenoak.

Inkestako datuen arabera, moto-gidariak dira trafikoko istripuek dakartzaten arriskuen aurrean sentikorrenak, ziur aski arrisku horietan kalterik gehien jasan ditzaketanak ere beraiek direlako. Zer-

nolako arriskuak izan daitezkeen beldur-garrienak galdetzen zaienean %35ak garuneko lesioak aipatzen ditu, %29ak berriz, orno-muineko lesioak, eta atzetik dator (gezurra badirudi ere) heriotzaren aipamena. Eta esperientziak edo eskarmentuak ez dirudi arduragabekeria hori zuhurtasun bihurtzen duenik, ezta gutxiago ere. Horrela, ibilgailu bat gidatzen esperientzia apur bat dutenek, eskarmen-turik ez dutenak baino hausnarketa gutxiago egiten diote beren gidatzeko moduari (%65 eta %71-72, hurrenez hurren). Unibertitate ikasleak sentikorrakoa dirudite arazoaren aurrean, eta emakumezkoak gizonezkoak baino (%73 neskak, %66 mutilak) ●

◆ JABIER AGIRRE

Lapurdiko Kostaldea.

Penintsulatik kontinenterako atea

Kostalde lapurtarra Ipar Euskal Herriko gune turistikorik garrantzitsuenen bihurtu zen aspaldian, batez ere eguzki eta lasaitasun bila datozen frantziarren eskutik. "Kolonizazio" horrek ondorio (batez ere ekonomikoak) on ugari ekarri badu ere, euskara ia desagertzea, euskal izaera folklorizatzea eta lur-espekulazioa ere ekarri dituela esan behar da. Turismoa "aurkitu" baino lehen, betidaniko jarduera ekonomikoki garrantzitsuenen balearen eta geroago Atlantikoan bakailaoaren arrantza zen.

XVI-XVII. mendeetan berriz, horietako itsasgizon asko kortsari bihurtu ziren. Euskal Kortsarien balentrien aurrean ingelesek kostalde honi "sugegorri-habia" deitu zioten.

Turistikoki XIX. mendean ezagutzen hasiko da, batez ere Napoleon III enperadorea eta

Eugenia de Montijo enperatrizak beren udako gortea Miarritzera eramatea erabakitzen dutenean.

Ondorioz, Europako aristokrazia ere bertara hurbilduko da, Miarritze eta orokorrean kostalde osoa modan jarritz, gaur arte.

■ Hendaiaiko portuak inguru turistikoa dela adierazten digu.

ABBADIAREN GAZTELUA..

... BARRUALDEKO BIDAIA

IKUSTALDIA IREKITA OTSAILAREN 1ETIK ABENDUAREN 15ERA
TALDEENTZAT EUSKARAZ IKUSTALDIAK DAUDE
ROUTE DE LA CORNICHE - HENDAIA
ARGIBIDEAK (00 33) 559 200 451

TXINGUDIKO BADIA

Ibilbide hau Gipuzkoa eta Lapurdi banatzen dituen Bidasoa ibaian hasiko dugu, Hendaiaiko sarreraren. Ezkerrean tren-geltokia utziz zentru historikora iritsiko gara, herriaren parte altuan. Gero Txingudiko Badia oinez inguratzea aholkatzen dugu, izen bereko boulevarda jarraituz, hegaztien paradisu honetaz gusturago gozatzeko. Herriaren parte baxuan arrantza eta kirol kaiak eta Euskal Herriko hondar fineko hondartzarik luzeena (3 km) eta politenetakoia dugu.

Abbadiako Parke Natural eta Jauregira hondartzaren muturretik oinez edo Hendaiaitik irtetzean kotxez gertura gaitezke. Santa Ana Muturraren ondoan dago, eta hemendik "Dunbak" edo "Bi Bikiak" izeneko haitzak oso hurbiletik behatzeko aukera izango dugu, aurrean ozeanoa bakarrik geratzen zaigula.

Kostaldeko errepidea jarraituz handik bi kilometrora "Dunbak" beste aldetik ikusiko ditugu, eta pixka bat aurrerago "flisch" izeneko fenomeno geologikoa behatu ahal izango dugu, "hostopil" labarrak nolabait esateko.

HENDAIA

Herrialdea: Lapurdi

Baionara: 39 km.

Altitudea: 25 m.

Biztanleak: 12.966

Euskaldunak: daturik ez

Azalera: 8 km²

Dentsitatea: 1.621 bizt./km²

Jaiak:

Itsasoko jaiak - Txipiroi Festa
(uztailaren erdialdean)

Euskal Astea (abuztuak 8)

Pribilejiatuki kokatua, alde batean Bidasoa ibaia, Txingudiko badia eta orokorrean penintsula iberiarra, eta bestean hondartzak luzea, Abbadiako Parkea eta europar kontinentea dituela, Hendaia betidanik pasabide garrantzitsua izan da.

GERTAERA HISTORIKOAK

Antzinean Urruñako hiriska, historian XII. mendean sartzen da, Santiagoko erromesentzako ospitale bat aitzaki. Populatzen zutenak batez ere itsasoari begira bizi ziren, arrantzan, itsasgintzan ala kortsari (aktibitate honek XIX. mendea arte iraun zuen), eta batez ere balearen arrantzan.

Bestalde, bere kokapena zela-eta, askotan ondoko Hondarribiari eraso egiteko erabili izan da, nazio askotako militarren aldetik. Guda askotxo ezagutu ostean, Iraultzaren eta Napoleonen ostean hondatuta geratu zen.

Bere birpizkundea XIX. erdialdean hasiko da, turismoaren garapenak lagundurik. Azkenik, 1940ko urriaren 23an bertako tren geltokian Hitler eta Franco diktadoreen arteko elkarrizketa ospetsua izan zen. Gaur egun, Hendaia turismoaren urrezko garaietara itzultzeko ahaleginetan ari den herria da.

HENDAIA GARAIA

Bidasoan hasiz, Hendaiaiko ondo bereiztutako bi zati ditu: tren geltokia eta erdigunea herriaren parte altuan, eta Txingudiko Badia, Hondartza eta Abbadiako Parkea itsasoaren parean.

Bidasoaren gaineko zubitik, berehala ezkerrean aipatutako bi faxisten arteko elkarrizketa izan zen tren geltokia dugu, eta handik gutxira zentrua. Erdigune txiki hau herriaren jatorria eta alderik animatuena da. Bertako Errepublikaren Enparantza (pare bat kale eskuinera joaz) Saint Vincent eliza aurkituko dugu.

XVI. mendekoa, suntsipen eta erreforma franko ezagutu du; barrualdea estilo lapurtarrekoa da, nabe bakarra eta gizonentzako galeriekin. Sarreraren eskualdean bataio-ponte bitxia topatuko dugu, eta kanpoaldean bere sinboloen misterioa gorde duen harrizko gurutzea.

Bidasoaren gaineko balkoi moduko Rue des Pêcheurs-ean, Pierre Loti idazlearen Baker Etxea geratzen zaigu. Hemendik aurrera, ibilera zoragarrian, Bidasoaren gainetik goazela, jaisten hasiko gara. Lehenbizi ibaia eta badia balkoi natural moduko batek ikusten joango gara, eta jaitsi ahala gero eta gertuago, baina beti eder.

■ Txingudiko badia osoa goitik ikusita.

■ Ezkerrean Abbazia Jauregia ikus daiteke izen bereko ingurunearen erdian eta eskuinean jauregiaren goiko ikuspegi bat.

TXINGUDIKO BADIA

Txingudi Euskal Herri eta Kantauri osoko hezegunerik garrantzitsuenetakoa da. Hegazti mota ugari (belatzak, kaioak, usapalak...) badia hau negua igarotzeko aukeratu ohi dute, eta beste batzuk (lertxoak, enarak, arranoak...) bertatik pasatzen dira, Txingudi paradisu ornitologiko izugarria bihurtuz. Esandakoa, Hondarribia ederra atzean dugula, ur gaineko sekulako paseoa.

Tamalez, inguruan hainbeste jende bizi denez, eta normalean ekologiaren gainetik interes turistikoak (kirol-portu berria esaterako) jartzen direnez, ekosistema garrantzitsua honen biziraupena ez dago ziurtaturik.

ONDARRAITZ HONDARTZA

Hendaiakoa Euskal Herriko hondar fineko hondartzarik luzeena dugu, guztira 3 km. ditu-eta. Era berean politenetakoa ere bada, bertatik ezker aldean Hondarribialdea eta eskuinaldean Santa Ana

muturra eta "Dunba" ikusgarriak behatu ditzakegulako. Hondartzaren erdian antzinako Kasino neo-arabiar ikusgarria dugu.

ABBADIA PARKE NATURALA

Antoine Abbazia (1810-1897) hendaiar abenturazale, zientzialari eta euskaltzaleak ("Zazpiak Bat" leloa berea da), aita euskalduna eta ama irlandarra zituen eta Dublinen jaio zen. Lehenbizi Urruñan 1853an, eta gero beste leku askotan ospatutako lehen Euskal Jaiak berak antolatu zituen; gero lurralde asko esploratu eta ikertu zituen eta azkenik bere izena daraman gaztelua eraikiarazi zuen.

Gaztelua Ertaroko gotorleku-jauregietan, Loirako gazteluetan eta ingeles jauregietan inspiratutako lan neogotikoa da, eta gaur egun astronomia-behatoki funtzioa dauka. Jauregia izen bereko parkearen erdian dago, Hendaiako Hondartzaren eta Loiaiko Badiatxoaren bitartean, tartean Santa Ana muturra eta "Dunbak" edo "Bi Bikiak" bilduz, eta sarrera dohainik da.

Hemendik aurrera, parke handi, dotore eta atsegin honetan

■ Hendaiaren beste aldean Hondarribia, bizilagun bikaina.

■ Hendaiaiko udaletxeak etxebizitza baten itxura du kanpotik.

pasiatuz, itsasoraino, Santa Ana muturreraino hurbiltzea merezi du, bertatik ozeanoaren gaineko bistak eder-ederrak baitira. Ondoan Pirinioen amaiera eta kostaldearen atzerapena adie-

razten duten ur gaineko bi haitz haundi horiek ditugu, "Dunbak" edo "Bi Bikiak".

Kondairak dioenez, Jentilek habaila batez lagundurik haitz horiek jaurti zituzten, Baionako Katedrala suntsitu asmoz, baina bekorotz batean labainduz jentilak oreka galdu eta haitzak Hendaiairaino iritsi ziren, "Dunba Zabala" eta "Dunba Luzie" izenak hartuz. Beste bertsio batzuek zera diote: Jaungorri pirinioarrak gose zelako haserre, Aiako Harritik bota zituela, Jentilen hilobia markatzen dutela...

Santa Ana muturraren eskuinaldean Loia badiatxo daukagu, bere barnean hondar-

tzatxo edo kala basati samarra gordetzen duena. Parkea egu-nero dago zabalik, 15:00-18:00 artean, eta uztail-abuztuan 10:00-13:00 eta 15:00-19:00 ordutegiekin.

■ Hendaiaiko hondartza luzea eta "Dunbak" eskuinaldean.

Informazio Praktikoa

HENDAIA

Turismo Bulegoa: Rue des Aubépines 12 (hondartza). ☎ (0)5 59 20 00 34.

Gendarmetegia: ☎ (0)5 59 20 78 20.

Anbulantziak ☎ (0)5 59 48 13 00.

Bankuak:

BBVA- Rue des Déportés 25 (Gare).

Credit Agricole- Rue du Port 3.

BNP- Av. Allées 5.

Kotxe-Tailerrak:

Citroen- Santiago 41. ☎ (0)5 59 20 00 86

Renault- Bv. de Gaulle 49. ☎ (0)5 59 48 25 48.

Fiat- Rue Gare 23. ☎ (0)5 59 20 70 86.

Kotxeak alokatzeko:

Avis- Boulevard General de Gaulle 107. ☎ (0)5

59 20 79 04.

Jatorduan:

Enbata Jatetxea- Av. des Mimosas 82.

Chez Caké Jatetxea- Av. des Mimosas.

Buffet de la Gare Jatetxea- Bv. de Gaulle.

Ikaztegia Sagardotegia- Irandatz 17.

Calabre Jatetxea- Bv. de la Mer.

Jan eta lo egiteko:

***Hôtel Ibaia- Av. des Mimosas 76. ☎ (0)5 59 48 88 88. Logelav bikoitza 325-510.

***Hôtel eta Thalassothérapie S. Blanco- Bv. de la Mer 125. ☎ (0)5 59 51 35 35. Logela bikoitza 375-595 libera.

**Hôtel Les Buissonets- Rue Seringats 29. ☎ (0)5 59 20 04 75. Logela bikoitza 260-390.

*Hôtel Bellevue- Bv. Gral. Leclerc 36. ☎ (0)5 59 20 00 26. Logela bikoitza 250-320.

Lo egiteko:

**Hôtel de la Gare- Rue des Déportés 1. ☎ (0)5 59 20 81 90. Logela 250-300.

**Hôtel Valencia- Bv. de la Mer 29. ☎ (0)5 59 20 01 62. Logela 250-390.

TSEHôtel La Palombe Bleue- Rue du Commerce 38. ☎ (0)5 59 20 43 80. Logela 200-240 libera.

***Camping Ametza- Route. de L'Empereur. ☎ (0)5 59 20 07 05.

***Camping Eskualduna- Route de la Cor-niche D-912. ☎ (0)5 59 20 04 64.

***Camping Acacias- Route de la Glacière D-658. ☎ (0)5 59 20 78 76

Denborapasak

Kike Amonarrizen
Umorea

KONDOI OLINPIKOAK

Mutila aspirina bila sartu da botikara baina mostradorean dagoen kondoi enakustokian, "Kondoi olinpikoak" ikusi ditu.

- Kondoi olinpikoak? Nolakoak ote dira? Probatu behar ditut bada! -bere artean-.

Etxera iritsi eta neska lagunari kaxa erakutsi dio:

- Hara botikara sartu eta zer topatu dudan!

- Kondoi olinpikoak? -erantzun dio neskak harriturik-. Bereztasunen bat izango dute orduan?

- Bai, noski! Olinpiadetako dominak bezala, hiru koloretakoak dira: urrea, zilarra eta brontzea.

- Eta gaur gauean zein jarriko duzu?

- Urrea noski!

- Urrea? Eta zergatik ez duzu zilarra jartzten?

- Zer ba?

Eta orduan neskak:

- Ez legoke gaizki, behin gutxienez, zu bigarren iristea!

MUSIKAZ BLAI

Erakusleihoan dauden musika tres-

Asteko Lokuzioa

MANIXTA?

ZAZPIAK BATMAN

MAKARRA

Gauza edo, batez ere, pertsona nazkagarri, zaratsatu eta zantarra edo ez desiragarria, jende perreka

**HORIEK MAKARRA HUTSAK DITUN, NESKA;
AITONAREN URREZKO HAGINAK SALDU
ZITINATEN LORO BERRIA EROSTEKO**

MACARRA / MANGANE / TO HAVE A BLAST

nei denbora luzez erreparatu eta gero, tolosarra musika dendara sartu da. Apal guztiak goi eta behe, ezker eta eskuin miatu eta gero, dendariarengana hurbildu da:

- Tronpeta gorria eta esku soinua erosi nahi ditut -esan dio paretaren kontra dauden elementuak behatzarekin seinalatuz-.

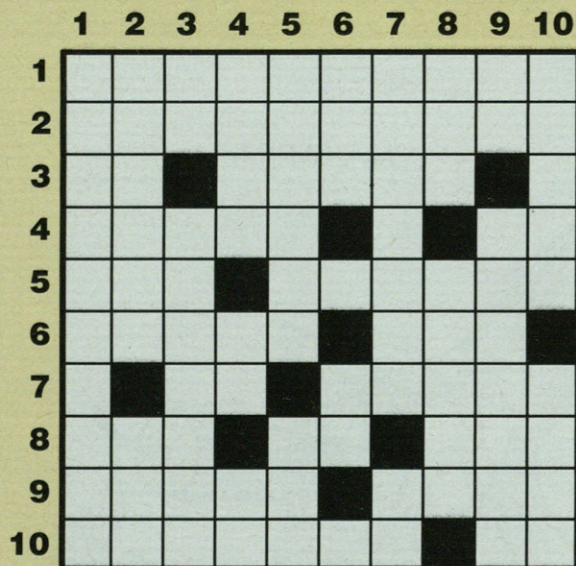
Eta orduan dendariak, begiak hon-

tzak baino handiago:

- Hara! Nahi baduzu, estintorea eraman dezakezu, baina erradiadorea ez, aurrena desmuntatu egin behar da eta!

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

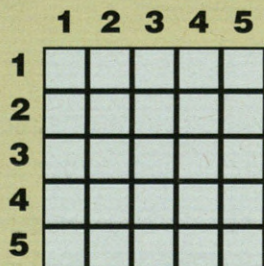
- 1.- Ezkutatzeko leku egoki. 2.- Ahalmenak. 3.- Iridioa. Dardara. Oxigenoa. 4.- Gerrarako makina. Röntgen. Baldintzetan. 5.- Sortu zintuena. Oholtzak. 6.- Izerdia botatzeko bainua. Zein. 7.- Mila. Errepikatuz, fruitu tropikala. Ibar. 8.- Ote, hitz elkarketan. Musika nota. Juntagailua. 9.- Arazoa. Ez geza. 10.- Aurkitu. Lehenengoa eta azkenekoa.

GOITIK BEHERA

- 1.- Proiektuak. 2.- Zaborra. Istua. 3.- Modu atzizkia. Nauzu. 4.- Ut! Har ezan! Islandia. 5.- Hesola. Putre. 6.- Lantziegoko auzoa. Bokala. Heu. Tona. 7.- Lurrina. Garen hauek. 8.- Euskal Nortasun Agiria. Lilia. 9.- Errepikatuz, gorotza. Ortua. 10.- Ukapenak. Nago.

Ekar bosteko hori!

Ezker-eskuin eta goitik-behera, zenbaki bakoitzean hitz bera aterako zaizu

1. Ogi txiki biribila. 2. Hondar. 3. Izatasuna duena. 4. Atsegin. 5. Jardun.

Letra Zopa

P	A	L	I	K	O	S	K	E	T	E	B	U	L	O	A
E	O	K	E	D	U	E	S	L	X	H	I	O	S	N	E
U	Z	O	S	U	T	K	L	A	E	L	R	S	T	O	R
G	O	N	O	K	O	M	U	N	P	A	I	S	O	D	A
R	Z	B	R	O	E	N	K	A	E	O	G	E	L	O	P
O	L	O	I	N	S	T	A	G	T	L	A	M	S	U	L
S	H	A	A	L	L	E	A	R	X	E	R	O	N	E	S
S	O	R	N	U	A	I	O	S	A	D	R	E	S	P	R
D	A	T	X	A	N	T	X	A	N	G	O	R	R	I	A
I	M	N	U	T	S	A	S	L	O	S	A	O	D	U	Z

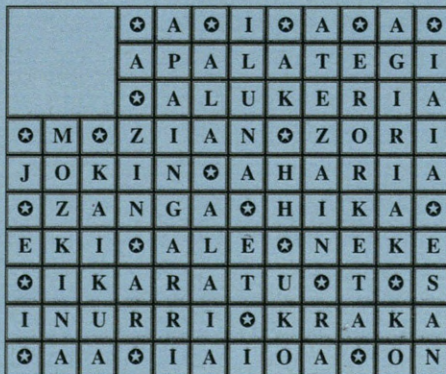
Aurki itzazu letra zopa honetan 8 txoriren izenak. Hitzak ezker eskuin, goitik behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

G S I A D A O L L G N L M E S H
A E J P E A I S U R O I L O A E
S U O T A D L O E A K O N D E G
R L A R K O A D N A L I O R U A
A H T A N B G O A D A K E D S B
A K E H I R O K N U O I L A E E
T A A S L N R S A D E R I P A R
D O S T R I R K L I O E A S U A
L U B O U K A E S P O D M T N S
A L S M K A R A Z T N A A E S I

8ko txikian

1. Munizioa. 2. Ahalegin. 3. Maratila. 4. Mahastia. 5. Atsekabe. 6. Ibarbide. 7. Adiskide. 8. Predikua. 9. Iraunkor. 10. Ateraldi. 11. Lurmutur. 12. Goiburua.

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Zuhaitziak. 2. Akerra. Aza. 3. Mara. Laiak. 4. Abendu. Ola. 5. Kina. To! Er. 6. ELA. Natura. 7. Ta. Musika. 8. Akta. U. O. S. 9. R. Arana. Tu. 10. Irribarrea.

Goitik-behera: 1. Zamaketari. 2. Ukabilak. R. 3. Herena. Tar. 4. Arana. Mari. 5. Ir. D. Nu. Ab. 6. Zalutasuna. 7. T. A. Oti. Ar. 8. Iaio. Uko. R. 9. Azalera. Te. 10. Kakara. Sua.

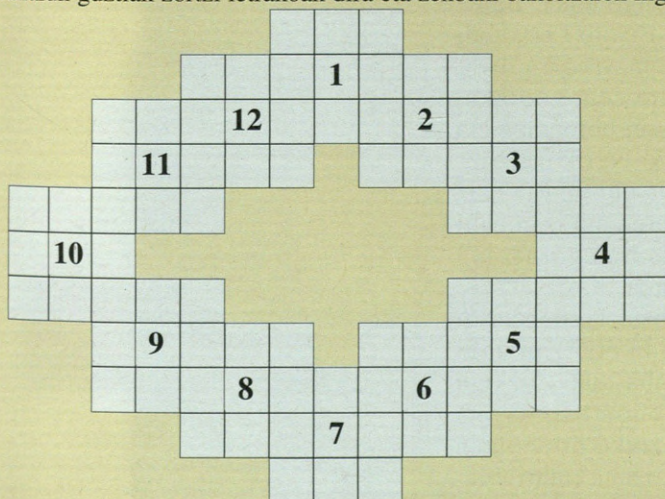
Hitza Gezidunak

	Deitura	▼	Zientzia bat	▼	Ikuskizun mota	▼	Eduki	▼	Akatsa dutenak
	Ausarta		Oihu		Euskal lurraldea		Titanioa		
		▶		▼		▼		▼	
	Pl., zuhaixka mota	▶							
	Guraso arra								
Izena	▼	Pl., itsas arraina	▶	▼			Sodioa	▶	
Txorien bizilekua		Nafarroako herria					Kristauen egoitza		
▶		▼			Musika tresna	▶		▼	Sufrea
					Urteak				Oxigenoa
Norat atzizkia	▶			Sortu zintuena	▶	▼	Bibliako pertsonaia	▶	
Lizarren basoa				Hizki grekoa			Intsektu mota		
▶				▼			Interjekzioa	▶	Uranioa
							Jainko egiptoarra		Oinarritzko edaria
Kanpo	▶		Gipuzkoako herria	▶		▼			
Zintzoak			Modu atzizkia						
▶			▼	Nitrogenoa	▶	Arabako herria	▶		
				50		Potasioa			
Inbutuak	▶			▼		▼	Bokala	▶	Nor atzizkia

Pertsonaia: Nafar idazle eta euskara sustatzailea

8ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Labana, aiztoa
- 2.- Praka egiten dituenak
- 3.- Txorizoa
- 4.- Mihia
- 5.- Ziria sartu
- 6.- Iparraldean, itukinak
- 7.- Baldarra, traketsa
- 8.- Iratze saila
- 9.- Araudi
- 10.- Zoriontzeko hitza
- 11.- Iparraldean, zarata
- 12.- Etenik gabe

ANDONI EGAÑA

IZAERAZ

Ez dut sinisten duela gutxi madrildar ospetsu bati jendaurreko ekitaldi batean entzun niona. Hots, alemaniarrek musikarako dutela berezko aparteko dohairen bat; frantziarrek poesiarako; italiarrek arte plastikoetarako, eta euskaldunok gastronomia kontuetarako. Ai Xabier Arzalluzek antzeko zer bait esan izan balu!

Egia da geuk ere berezitasunari eman diogula leku. Gure kantutegian edo poesiagintzan adibide bat baino gehiago da: "Aitorren izkuntz zarra" abesten genuenero, " baldin gure zainetan, odolik badegu" esaten genuen bipil. "Ez gal gure odol beroa!" egiten genuen oihu gatzaroan. Eta Xalbador bera ere maisuki aritu zen "Odolaren mintzoa"z. Odolaz ari garelarik, geurea denaz ari gara; iraganaz ere ari gara ordea. Ez da kasualitatea, aipaturiko abesti bat "izkuntz zarra"z mintzatzea eta bestea galeraren gogorraz.

EGUN, askotan nahastu egiten zaizkigu, izan ginenaren eta izan nahi genukeenaren norabideak. Politak izan dira Orion azken balearen harrapaketa ospatzeko prestatu dituzten ekitaldiak. Herri baten izaera gotortzeko atzera begiratzeko jakin behar da, eta gainera begirada ongi tajutu dutela esango nuke. Balea handi bat, traineruak, Benito Lertxundi kantuan... herri baten altxorra dira. Akaso, balsa bat falta zen, zodiaka, Green Peace-ko bost-sei bolondres eta pankarta batekin. Auzo-herriko adarjotzaile txoro baten ideia dirudi. Eta hala da. Baina izan ginenaren eta izan nahi genukeenaren arteko bidegurutzean kokatzen dut nik bederen.

Gure izaera, gure berezko trebetasuna, odola, izan ginena eta izan nahi genukeena... denak nahastuko zaizkigu aurtengo uztailean. Tourra hasi da, eta kirol-lehia horrek piztuko ditu gugan sentimendurik atabikoenak (atarrabikoenak jarri izan banu ere ez nukeen

hutsegingo). Ez nintzateke lotsagorritu gabe ikurriña edo beste edozein banderarekin manifestazio baten buruan joango. Oholtzara igo eta kokotean ikurriñan halamoduzko baten hatsa sentitzeak nireari ez dio hatse maten. Jarri behar delako dago jarria, urteroko ohitura delako. Garai joanen pisuak zamatzeko nau horrelakoetan.

BAINA Tourrera bai. Tourrean ikurriña lasai ederrean azalduko nuke. Harro. Ez dakit zergatik, baina halaxe da. Ez nau ezertarako ordezkatzeko Euskaltel-ek, telefonoak gorroto ditut eta; Pays Basque paparreko hori arrotza zait; laranja-kolorea ez dut maite eta gainera ez da gurea. Baina... errepide ertzean han egongo naiz, odolak asko tiratzen du eta ●

"Baina Tourrera bai. Tourrean ikurriña lasai ederrean azalduko nuke. Harro. Ez dakit zergatik, baina halaxe da. Ez nau ezertarako ordezkatzeko Euskaltel-ek, telefonoak gorroto ditut eta; Pays Basque paparreko hori arrotza zait; laranja-kolorea ez dut maite eta gainera ez da gurea. Baina... errepide ertzean han egongo naiz, odolak asko tiratzen du eta"

ARGI Aren Eskaintzak

Kultura merkeago erosiz, Euskal Herriko Astekaria sendotu

Aukera Berezia Zuretzat

Bidalketa gasturik gabe etxean jasoko duzu

EV 014

Godaletak

18700 pta

Alfa Arte

EV 012

Klip-ontziak

11550 pta

EV 005

5840 pta

Gutunazal-irekitzekoak

EV 009

6335 pta

Papergainekoak

**Idazmahairako
Arte-lanak**

Brontzezko arte-lanak

Papergainekoak

EV 010

6335 pta

EV 007

10785 pta

Txartel euskarriak

EV 013

7250 pta

Post it azpikoak

Gutun euskarriak

EV 017

17250 pta

Jon Ander Egaña

Informazio Edo Argibide Gehiago Nahi Baduzu, Deitu Gure Telfonora
Edo Ondoko Laukia Bete Ondoan, Bidali Gure Helbidera.

ESKAERA: ERREFERENTZIA _____

IZEN-DEITURAK _____

KALEA _____

ZBKIA _____

SOLAIRUA _____

HERRIA _____

TFNOA _____

POSTA KODEA _____

HERRIALDEA _____

HARPIDETZA ZENBAKIA _____

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria